

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

136. Birleşim

29 . 6 . 1965 Salı

İçindekiler

	Sayfa	Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	495	
2. — Gelen kâğıtlar	495	
3. — Yoklama	496	
4. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	496	
1. — Hükümet ve gruplar temsilcilerinin, 25 . 6 . 1965 tarihli gündemin öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işler bölümünde yazılı tasarı ve tekliflerin bitimine kadar sunuşlar kısmında yazılı konuların görüşülmesinin tehiri ve Meclis Genel Kurul toplantılarının saat 15,00 ten 20,00 ye kadar yapılması hususundaki önergesi	496;497	
2. — Millî Savunma Bakanı Hasan Dincer'in, Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu tasarısının öncelik, ivedilik ve bütün işlere takdimen görüşülmesi ile 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkındaki kanun tasarısının, Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel kanun tasarısı ile birlikte görüşülmesi hakkındaki önergesi	497	
3. — Millî Savunma Bakanı Hasan Dincer'in, Gülhanede bir Askerî Tıp Fakültesi kurulması hakkındaki kanun tasarısının gündeme alınarak ivedilik ve bütün işlere takdimen görüşülmesi hakkındaki önergesi	497	
4. — Dilekçe Karma Komisyonu Başkanı Cumhuriyet Senatosu Urfa Üyesi Vasfi Gerger'in, özel affa müteallik 1019 ve 1025 S. Sayılı kanun tasarılarının öncelik, ivedilik ve bütün işlere takdimen görüşülmesi hakkındaki önergesi	497;498	
5. — Adalet Komisyonu Sözcüsü Elâzığ Milletvekili Naci Güray'ın, özel affa müteallik 1019 ve 1025 S. Sayılı kanun tasarılarının öncelik, ivedilik ve bütün işlere takdimen görüşülmesi hakkındaki önergesi	498	
6. — Vazife ile yurt dışına giden Ulaştırma Bakanı Mithat San'ın dönüşüne kadar kendisine Devlet Bakanı Şekip İnal'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1207)	498	
7. — Kara Kuvvetleri günü münasebetiyle Millet Meclisi Başkanı Fuad Sirmen		

	Sayfa
ile Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Cemal Tural'ın tebrik ve teşekkür telgraf-ları	498;499
8. — Sayın üyelerden bazılarına izin verilmesi hakkında Başkanlık tezkeresi (3/1208)	499
9. — Bir toplantı yılında iki aydan fazla izin alan İçel Milletvekili Burhan Bozdo-ğan'a ödeneğinin verilmesi için keyfiye-tin Genel Kurulun kararına sunulduğuna dair Başkanlık tezkeresi (3/1230)	499
10. — Parlâmentolararası Turizm Birli-ği Türk Grubunun kurulması hakkında Başkanlık Divanları kararı	500
5. — Görüşülen işler	500
1. — Belediyelerin ve belediyelere bağ-lı müessese ve işletmelerin bir kısım borç-larının Hazinece terkin ve tahkimi hak-kında kanun tasarısı (1/490) (S. Sayısı: 935)	500,562;565
2. — Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Sayıştay kanunu teklifi ve Geçici Komis-yon raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâası (2/532) (S. Sayısı: 706 ve 706 ya 1 nci ek)	500;548
3. — Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü ve 10 arkadaşının, emekli sandıkları ile mâlûliyet, ihtiyarlık ve ölüm sigortaları kanunlarına tabi hiz-metlerin birleştirilmesi hakkındaki 5.1.1961 tarihli 228 sayılı Kanunun 6 nci madde-sine bir fıkra eklenmesine dair kanun tek-lifi ve Ulaştırma, Çalışma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/786) (S. Sayısı: 1023)	548;549

	Sayfa
6. — Sorular ve cevaplar	549
<i>B) Yazılı sorular ve cevapları</i>	549
1. — Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral'ın, Türkiye İşçi Partisinin Akhisar'da düzenlediği açık hava toplantısında suç teşkil eden bir olay cereyan etmiş olup ol-madığına dair soru önergesi ve Adalet Ba-kanı İrfan Baran ile İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğan'ın yazılı cevapları (7/679)	549;552
2. — Manisa Milletvekili Muammer Er-ten'in, tütün müstahsılından bir banka ve-ya kooperatif kurulması maksadiyle kesilen % 5 bedellerin miktarına ve halen nere-de bulunduğuna dair soru önergesi ve Tekel Bakanı Ahmet Topaloğlu ile Tica-ret Bakanı Macit Zeren'in yazılı cevapları (7/691)	552;554
3. — Denizli Milletvekili Atıf Şoğö- lu'nun, 1963 - 1964 ve 1964 - 1965 Ege eki-ei tütün piyasasından satınalınan tütünle-rin ortalama fiyatlarının ne olduğuna da-ir soru önergesi ve Gümrük ve Tekel Ba-kanı Ahmet Topaloğlu'nun yazılı cevabı (7/693)	554;556
4. — İzmir Milletvekili Ziya Hanhan'-ın, 1948 - 1964 yılları arasında, Türkiye'nin ihracettiği tütünün yıllar itibariyle miktarının ne olduğuna dair soru önerge-si ve Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet To-paloğlu ile Ticaret Bakanı Macit Zeren'in yazılı cevapları (7/697)	556;558
5. — İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'-ın, 1923 yılında, Türkiye Cumhuriyeti Hü-kümetinin demiryolu olup olmadığına ve bugünkü demiryollarımızın ne uzunlukta ol-duğuna dair soru önergesi ve Ulaştırma Bakanı Mithat San'ın yazılı cevabı (7/739)	558;561

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Yapılan yoklama sonucunda çoğunluğun olmadığı anlaşıldığından saat 15,00 te toplanılmak üzere birleşime ara verildi.

İkinci Oturum

Yapılan yoklama sonucunda çoğunluğun olmadığı anlaşıldığından saat 16,00 da toplanılmak üzere birleşime ara verildi.

Üçüncü Oturum

Yapılan yoklama sonucunda yine çoğunlu-

ğun olmadığı anlaşıldığından 29 . 6 . 1965 Salı günü saat 10,00 da toplanılmak üzere (saat 16,20 de) birleşime son verildi.

Başkan
Başkanvekili
Mekki Keskin

Kâtip
Siirt
Süreyya Öner

Kâtip
Kastamonu
Sabri Keskin

SORULAR

Yazılı Sorular

1. — Giresun Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz'in, Orta - Doğu Teknik Üniversitesi su tesisatı için ithal edilen su borularının gümrük muafiyetinden doğan fiyat farkından mütaahhidin faydalandığının doğru olup olmadığına dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/771)

2. — Aydın Milletvekili Orhan Apaydın'ın,

Avrupa gezisinin ne sebeple yapıldığına ve bu gezinin Devlet Hazinesine neye mal olduğuna dair yazılı soru önergesi, Çalışma Bakanlığına gönderilmiştir. (7/772)

3. — Aydın Milletvekili Orhan Apaydın'ın, Tokat Milletvekili Zeyyat Kocamemi'nin Amerika gezisinden Başkanlığın bilgisi olup olmadığına dair yazılı soru önergesi Millet Meclisi Başkanlığına gönderilmiştir. (7/773)

2. — GELEN KÂĞITLAR

Tasarılar

1. — Belediye Kanununun 62 ve 77 nci maddelerinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı (1/872) (İçişleri ve Plân komisyonlarına)

2. — 1965 kalkınma istikrazı hakkında kanun tasarısı (1/873) (Maliye ve Plân komisyonlarına)

3. — Ankara Üniversitesi Kuruluş kadroları

Kanununa eklenmiş olan 156 sayılı Kanuna ek kanun tasarısı (1/874) (Millî Eğitim ve Plân komisyonlarına)

Tezkere

4. — Tekel Genel Müdürlüğünün 1962 bütçe yılı kesinhesabına ait uygunluk bildiriminin sunulduğuna dair Sayıştay Başkanlığı tezkeresi (3/1205) (Sayıştay Komisyonuna)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — Başkanvekili Ferruh Boybeyli.

KÂTİPLER : Veli Uyar (Yozgat), İsmet Kapısız (Yozgat)

BAŞKAN — Millet Meclisinin 136 nci birleşimini açıyorum.

Çoğunluk olmadığı için saat 15 te toplan-

mak üzere birleşime ara veriyorum.

Kapanma saati : 10,03

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Ferruh Boybeyli

KÂTİPLER : İsmet Kapısız (Yozgat), Veli Uyar (Yozgat)

BAŞKAN — Yüzotuzaltıncı birleşimin ikinci oturumunu açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — İsim okumak suretiyle yoklama yapılacaktır. Yoklamada bulunan arkadaşların dışarıya çıkmamalarını rica ederim. İkinci defa oya sunulacak işlerimiz var.

(Yoklama yapıldı)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Hükümet ve gruplar temsilcilerinin, 25 . 6 . 1965 tarihli gündemin öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işler bölümünde yazılı tasarı ve tekliflerin bitimine kadar sunuşlar kısmında yazılı konuların görüşülmesinin tehiri ve Meclis Genel Kurul toplantılarının saat 15,00 ten 20,00 ye kadar yapılması hususundaki önergesi.*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Bugünkü «25 . 6 . 1965 tarihli» gündemin öncelikle görüşülmesi kararlaştırılan işler bölümünde yazılı tasarı ve tekliflerin bitimine ka-

dar sunuşlar kısmında yazılı konuların görüşülmesinin tehirini ve Meclis Genel Kurul Toplantılarının saat 15 ten 20 ye kadar yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Hükümet Temsilcisi A.P. Grup Başkanvekili

Millî Eğitim Bakanı

Cihat Bilgehan

C.H.P. Grup

Başkanvekili

Maras

Kemali Bayazıt

M.P. Grup

Başkanvekili Y.

Gümüşhane

Sabahattin Savaş

C.K.M.P. Grup

Başkanvekili

Sivas

Cevad Odyakmaz

Y.T.P. Grup

Başkanvekili

Yozgat
İsmet Kapısız

Kars
Sırrı Öktem

BAŞKAN — Önergeyi oyunuzda sunuyorum.
İHSAN ATAÖV (Antalya) — Bu hususta benim de bir takririm vardır.

BAŞKAN — Bütün verilen takrirler nazarı itibara alındı, Hükümet Temsilcisi, grup Başkanları anlaşmışlar ve bu takriri hazırlanmışlardır.

Okunan önergeyi tasvibinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Bugünden itibaren tatbik edilecektir.

Muhterem arkadaşlarım salonu terk etmemenizi rica ederim. Sunuşlardan sonra ikinci defa oya konulacak işimiz vardır.

Riyaset Divanının sunuşları arasında öncelik teklif edilmiş iki işi vardır. Bunların da takrirlerini okutup oyunuzda sunacağım.

2. — *Millî Savunma Bakanı Hasan Dincer'in, Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanunu tasarısının öncelik, ivedilik ve bütün işlere takdimen görüşülmesi ile 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler eklenmesi hakkındaki kanun tasarısının, Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel Kanun tasarısı ile birlikte görüşülmesi hakkındaki önergesi,*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığı

Devlet Memurları kanunu tasarısı, Millet Meclisinin Genel Kurulu tarafından kabul edilmiş ve Cumhuriyet Senatosuna sevk edilmiştir.

1. — Genel prensipleri ve sosyal haklar yönünden getirdiği hükümler itibarıyla Devlet Memurları kanunu tasarıma paralel hükümler getiren «Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel kanun tasarısı»nın Millet Meclisi ilgili Komisyonlarından kurulu Geçici Karma Komisyon tarafından incelenmesi tamamlanmış ve tasarı basılarak 1031 sıra sayılı metin sayın üyelere dağıtılmıştır.

Her iki kanun tasarısı arasındaki paralel hükümlerin bulunması bu tasarıdan birinin kanunlaşması halinde diğerinin de kanunlaşmasını zorunlu kılmaktadır. Bu itibarla, «Türk Silâhlı Kuvvetleri Personel kanunu tasarısının»; öncelik ve ivedilikle ve bütün işlere takdimen müzakeresine karar verilmesi;

2. — Silâhlı Kuvvetleri Personel kanunu tasarısı ile pek yakın ilgisi münasebetiyle, birlikte sevk edilen «5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bazı maddeler ile bazı fıkralar eklenmesi hakkındaki kanun tasarısının birlikte müzakeresi, personel rejiminde getirilmek istenen sistemi tahakkuk ettirecektir.

974 sıra sayısı ile sayın üyelere dağıtılan tasarının, Silâhlı Kuvvetler Personel tasarısı ile birlikte ve öncelik ve ivedilikle ve her işe takdimen müzakeresine karar verilmesini arz ederim.

Millî Savunma Bakanı
Hasan Dincer

BAŞKAN — Riyaset Divanı öncelik teklifini uygun mütalâa etmiştir. Oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

3. — *Millî Savunma Bakanı Hasan Dincer'in, Gülhanede bir Askerî Tıp Fakültesi kurulması hakkındaki kanun tasarısının gündeme alınarak ivedilik ve bütün işlere takdimen görüşülmesi hakkındaki önergesi.*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Gülhanede bir Askerî Tıp Fakültesi kurulması hakkındaki Kanun tasarısı Geçici Komisyonun incelemesinden geçmiş ve Yüksek Başkanlığa sunulmuştur.

Silâhlı Kuvvetler mensuplarının sağlık işlerinde görevlendirilecek olan askerî tabiplerin yetiştirilmesi için önümüzdeki ders yılından itibaren bu fakültenin tedrisata başlayabilmesi için mevut tasarının Millet Meclisi Genel Kurulu gündemine alınarak öncelik ve ivedilikle her işe takdimen müzakeresine karar verilmesini arz ederim.

Millî Savunma Bakanı
Hasan Dincer

BAŞKAN — Riyaset Divanı önceliği uygun mütalâa etmiştir.

Oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

4. — *Dilekçe Karma Komisyonu Başkanı Cumhuriyet Senatosu Urfa Üyesi Vasfi Gerger'in, özel affa mütaallik 1019 ve 1025 S. Sa-*

Yılı Kanun tasarılarının öncelik, ivedilik ve bütün işlere takdimen görüşülmesi hakkındaki önergesi,

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

M. Meclisi Yüksek Başkanlığına

İlişikte takdim olunan S. 1019 ve 1025 sayılı, özel affa mütaallik kanun tasarılarının infaz halinde bulunmaları sebebiyle öncelik ivedilik ve bütün işlere takdimen görüşülmesini saygıyla arz ederim.

Dilekçe Karma Komisyonu Başkanı
C. Senatosu Urfa Üyesi
Vasfi Gerger

BAŞKAN — Riyaset Divanı uygun mütaalâa etmiştir. Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5. — *Adalet Komisyonu Sözcüsü Elâziğ Milletvekili Naci Giray'ın, özel affa mütaallik 1019 ve 1025 S. Sayılı Kanun tasarılarının öncelik, ivedilik ve bütün işlere takdimen görüşülmesi hakkındaki önergesi.*

BAŞKAN — Önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

İlişikte takdim olunan S. 1019 ve S. 1025 sayılı, hususi affa mütaallik kanun tasarılarının, halen infaz edilmekte bulunmaları hasebiyle öncelik ivedilik ve bütün işlere takdimen görüşülmesini arz ederim.

Adalet Komisyonu Sözcüsü
Elâziğ
Naci Güray

BAŞKAN — Başkanlık Divanı uygun mütaalâa etmiştir. Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

6. — *Vazife ile yurt dışına giden Ulaştırma Bakanı Mithat San'ın dönüşüne kadar kendisine Devlet Bakanı Şekip İnal'ın vekillik etmesinin uygun görüldüğüne dair Cumhurbaşkanlığı tezkeresi (3/1207)*

BAŞKAN — Cumhurbaşkanlığı tezkeresini okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Vazife ile yurt dışına giden Ulaştırma Bakanı Mithat San'ın dönüşüne kadar kendisine, Devlet Bakanı Şekip İnal'ın vekillik etmesinin,

Başbakanın teklifi üzerine, uygun görülmüş olduğunu arz ederim.

Cumhurbaşkanı
Cemal Gürsel

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

7. — *Kara Kuvvetleri günü münasebetiyle Millet Meclisi Başkanı Fuad Sirmen ile Kara Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Cemal Tural'ın tebrik ve teşekkür telgrafları*

BAŞKAN — Telgrafları okutuyorum.

Sayın Orgeneral
Cemal Tural
Kara Kuvvetleri Komutanı
Ankara

Tarih boyunca Miletinin büyük güven ve ıftiharına vesile teşkil eden şan ve şeref dolu başarıların mümessili Kahraman Kara Kuvvetlerimiz gününü Millet Meclisi üyeleri ve şahsım adına kıvanç ve heyecanla kutlar, komutanız altındaki Kahraman Birliklerin Millet ve Memleketin ebedî tealisi yolunda gayretlerinde her zaman olduğu gibi en parlak hedeflere ulaşmasını diler, şahsınızda Kara Kuvvetlerine mensup subay, astsubay ve erlerimizi muhabbetle selâmlar, saygılarımı sunarım.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

(Alkışlar).

Sayın Fuad Sirmen

Millet Meclisi Başkanı.

Miletinin hizmetinde asırlarca şan ve şerefle huduttan hududa zafer taşıyan Kara Kuvvetleri mensupları, bugün Kara Kuvvetleri gününü kutlamaktadır.

Her türlü takdir ve taltif duygularının üstünde vazife duygusunun en âlicenabı ile çalışan Türk Kara Kuvvetleri personeli memleketin her kögesini maddi, mânevi kalkındırmaya gayret etmekte ve bu gayreti içinde kendisini mesut, bahtiyar hissetmektedir.

Bu mutlu günde Millet Meclisinin sayın üyelerine şahsınızda Kara Ordularının saygılarını sunmakla bahtiyarım.

Kara Kuvvetleri Komutanı
Orgeneral
Cemal Tural

(Alkışlar.)

BAŞKAN — Bilgilerinize sunulur.

8. — *Sayın üyelerden bazılarına izin verilmesi hakkında Başkanlık tezkeresi. (3/1208)*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı sayın milletvekillerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 25 . 6 . 1965 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

İçel Milletvekili Burhan Bozdoğan, 1 ay hastalığına binaen, 18 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi, 1 ay hastalığına binaen, 10 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

Gaziantep Milletvekili Muzaffer Canbolat, 1 ay hastalığına binaen, 15 . 5 . 1965 tarihinden itibaren.

Gaziantep Milletvekili Hüseyin İncioğlu, 20 gün hastalığına binaen, 16 . 5 . 1965 tarihinden itibaren.

Urfa Milletvekili Celâl Öncel, 15 gün hastalığına binaen, 12 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

Ordu Milletvekili Şadi Pehlivanoglu, 10 gün hastalığına binaen, 14 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

Malatya Milletvekili Ahmet Fırat, 10 gün hastalığına binaen, 18 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

Adıyaman Milletvekili Mehmet Özbay, 10 gün hastalığına binaen, 15 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Teker teker okutup oylarınıza sunacağım.

İçel Milletvekili Burhan Bozdoğan, 1 ay hastalığına binaen, 18 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kütahya Milletvekili Sadrettin Tosbi, 1 ay hastalığına binaen, 10 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gaziantep Milletvekili Muzaffer Canbolat, 1 ay hastalığına binaen, 15 . 5 . 1965 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gaziantep Milletvekili Hüseyin İncioğlu, 20 gün hastalığına binaen, 16 . 5 . 1965 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Urfa Milletvekili Celâl Öncel, 15 gün hastalığına binaen, 12 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ordu Milletvekili Şadi Pehlivanoglu, 10 gün hastalığına binaen, 14 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Malatya Milletvekili Ahmet Fırat, 10 gün hastalığına binaen, 18 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Adıyaman Milletvekili Mehmet Özbay, 10 gün hastalığına binaen, 15 . 6 . 1965 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

9. — *Bir toplantı yılında iki aydan fazla izin alan İçel Milletvekili Burhan Bozdoğan'a ödeneğinin verilmesi için keyfiyetin Genel Kurulun kararına sunulduğuna dair Başkanlık tezkeresi. (3/1230)*

BAŞKAN — Tezkereyi okutuyorum.

Genel Kurula

Hastalığı sebebiyle bir toplantı yılında iki aydan fazla izin alan İçel Milletvekili Burhan Bozdoğan'a ödeneğinin verilebilmesi, İçtüzüğün 197 nci maddesi gereğince, Genel Kurulun kararına bağlı olduğundan; keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

BAŞKAN — Tasvibinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

10. — *Parlâmentolararası Turizm Birliği Türk Grupunun kurulması hakkında Başkanlık divanları kararı.*

Muhterem arkadaşlarım; Türkiye Büyük Millet Meclisinde «Parlâmentolararası Turizm Birliği Türk Grubu» nun kurulması yolunda müteşebbis heyetçe izhar olunan arzu, yasama meclislerinin dış münasebetlerinin düzenlenmesi hakkındaki 378 sayılı Kanun ve bu kanunun

tatbikatında uygulanan Yönetmelik hükümleri nazara alınmak suretiyle Hükümetin de muvafık mütalâası alındıktan sonra meclislerin Başkanlık divanlarınının 25 Haziran 1965 tarihli toplantısında kabule şayan görülmüştür.

Adı geçen grupun kurulması 378 sayılı Kanununun 4 neü maddesi hükmü gereğince tasvibinize sunulması lâzımgeliyor. Bu sebeple ifade ettiğim bu hususu tasvibinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — *Belediyelerin ve belediyelere bağlı müesseseler ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkîn ve tahkimi hakkında kanun tasarısı. (1/490) (S. Sayısı : 935)*

BAŞKAN — İkinci defa açık oylarınıza sunulacaktır. Kutular sıralar arasında dolaştırılacaktır.

2. — *Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Sayıştay Kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâası. (2/532) (S. Sayısı : 706 ve 706 ya 1 neü ek) (1)*

BAŞKAN — Komisyon ve Hükümet yerini alsınlar. Bu arada muhterem Heyetinize bir hususu arz etmek istiyorum.

Gündemimizde bulunan öncelikle ve ivedilikle bütün işlere takdimen görüşülmesi karar-gir olan tasarı ve teklifler arasında 3-4 maddeden ibaret olup da Yüksek Heyetinizde uzun müzakereleri icabettirmiyecceği kabul edilen kanun tasarısı ve teklifler ayrı bir sıra halinde tanzim edilerek Perşembe günü Birleşimde görüşülecektir. Perşembe günü Birleşim sadece ifade ettiğim kanun tasarısı ve tekliflerin görüşülmesine hasretdir. Bununla ilgili gündem yarım basılıp bütün üyelere dağıtılacaktır. Alâkalı Hükümet ve komisyon mensuplarının dikkatini çekerim.

Şimdi Sayıştay Kanununun müzakeresine geçiyoruz.

31 neü maddeye sıra gelmişti. 31 neü madde ile ilgili arkadaşımız İlyas Seçkin'e ait tâdil okutuyorum.

Madde 31. — Merkezde ve harecamadan önce denetimin uygulandığı yerlerde 100 000 liradan daha fazla harcama gerektiren sözleşmeler yerine getirilmeden önce Sayıştayca tescil edilir. Aneak ivedilik ve gizlilik sebebiyle eksiltmeden istisnasına Bakanlar Kurulunca karar verilen hususlarla yabancı memleketlerde yapılan satınalmalara ilişkin sözleşmeler bu hükmün dışındadır.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Sayın Seçkin, vermiş olduğunuz bu önergeyi 31 neü madde olarak mı teklif ediyorsunuz? Tamamen 31 neü madde olarak teklif ediyorsunuz, ilâve filân değil. 31 neü madde olarak teklif edilen bu önergeye Komisyon katılıyor.

Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Vuzuh hâsıl olmadı efendim. Muhterem arkadaşlar oylarınızı lütfen kullanınız. Yeniden oylarınıza sunacağım. Okunmuş olan 31 neü maddenin yerine ve 31 neü madde olarak teklif edilen ve komisyonun katıldığı bu önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Kabul edilmiş olan bu metnin 31 neü madde olarak kabulünü tasvibinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 32. — Sayıştayın sarftan önce vizesinden müstesna kanunla belli harecamalar şunlardır :

1. Memur aylık ve ödenekleri,

(1) 706 sıra sayılı basmayazı 22 . 12 . 1964 tarihli 27 neü Birleşim; 706 ya 1 neü ek sıra sayılı basmayazı da 23 . 6 . 1965 tarihli 133 neü Birleşim tutanakları sonlarına eklidir.

2. Sürekli ve geçici hizmetliler ücreti ile yevmiyeleri,
3. Emekli, dul ve yetim aylıkları,
4. Mahkeme harceları,
5. Kanunla belirli beyiye aidatı,
6. Nisbeti kanunla belirli aidat ve ikramiyeler ile doğum ve ölüm yardımları,
7. İki resmî daire arasında veya Hazine ile ilgili gelir ve gider suretiyle yapılan harcamalar,
8. Vergi, resim ve diğer adlarla resmî daireler adına yapılan kesintiler,
9. Sayıştayca tescil edilmiş sözleşmelere dayanılarak yapılacak kira bedelleri ödemeleri,
10. Sınai ve ticari müesseseler ve imalâthanelerin döner sermayeden yapacakları harcamaları,
11. Geriverilecek paralar,
12. Harcırah avansları.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Bir önerge vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Madde 32. — Harcamadan önce vizeye sunulan belgeleri, Birinci Başkan tarafından görevlendirilen grup şefi ve gözetimindeki denetçiler mevzuat dairesinde inceliyerek vize ederler.

Tereddütlü görülen gider belgeleri denetçi ve grup şefinin yazılı düşüncesiyle birlikte dairesine gönderilir. Alınacak karşılık üzerine bunlar ya vize edilir, ya da bir müzekkere ile Birinci Başkanlığa verilir.

Birinci Başkan bu belgeleri dairelerden birine gönderir ve karara bağlatır.

Bu kararlara dayanılarak yapılan ret işlemlerine, usulü dairesinde itirazla bulunulması halinde, keyfiyet tekrar incelenmek üzere ilgili Sayıştay dairesine veya daireler kuruluna verilir. Vizeye karar verildiği takdirde gider belgeleri vize edilir. İtiraz yerinde görülmediği takdirde belgeler karar gereğince dairesine geri gönderilir.

Sonradan vizeye tabi harcamaların vizesinde tereddüt husule gelirse önce karara bağlanmak üzere, bu harcamaya ait belgeler, Birinci Başkan tarafından dairelerin birine verilir.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Sayın Seçkin, bu önerge 32 ne madde yerine kaim olmak üzere verilmiştir değil mi?..

İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Evet efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Kabul edilen bu önergeyi 32 ne madde olarak oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 33. — Merkezde 100 000 liradan daha fazla harcamayı gerektiren sözleşmeler icradan önce Sayıştayca tescil edilir. Ancak, ivedilik ve gizlilik sebebiyle eksiltmeden istisnâna Bakanlar Kurulunca karar verilen hususlarla yabancı memleketlerde yapılacak satınalmalara ilişkin sözleşmeler bu hükümden müstesnadır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Bir önerge vardır, okutuyorum.

Madde 33. — Sayıştayın tescilinden veya vizesinden kaçınıp gerekçeli bir önergeyle dairesine geri çevirdiği harcamadan maddi hataya veya ödenek yetersizliğine veya kadro üstünde tâyin ve istihdamlara ilişkin olanları hakkındaki reddi kesindir.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Komisyon bu önergeye katılıyor mu efendim? Komisyon bu önergeye katılıyor. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir. Kabul edilen bu önergeyi 33 ne maddede metni olarak oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 34. — Merkez ve vilâyetlerde bağışlanacak sözleşmelerle dayanaklarının birer örnekleri yedi gün zarfında ve doğrudan Maliye Bakanlığı ile Sayıştaya gönderilmesi mecburidir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?.. Yok. Verilmiş bir önerge var, okutuyorum.

Madde 34. — Ancak Sayıştayca vizesinden kaçınılan kanunların açıkça yasaklamadığı herhangi bir harcama işinde :

Birinci derecedeki ita âmirlerinin yazılı diletmesi halinde keyfiyet Sayıştayca yeniden incelenir.

Sayıştay kaçınmasında belirttiği ve Bakanlar Kurulunca keyfiyetin incelenerek ita âmirinin görüşünün yerinde görüldüğü hakkında karar verildiği ve bu karar Sayıştaya bildirildiği takdirde ihtiyat kaydiyle vize işlemi yapılır.

Sayıştay bu yolda ihtiyat kaydiyle vize ettiği evrak ile diğer işlemler ve yolsuzluklar hakkında üç ayda bir sunacağı raporla Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine bilgi verir.

İkinci derecedeki ita âmirlerinin yazılı diletmesi halinde ihtiyat kaydiyle vize işlemi yapılır ve belirttiği hususa ait sorumluluk kendisine aid olup ilgili sayman hesabının yargılanması sırasında kesin hükme bağlanır.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Sayın Seçkin'in ikinci bir önergesi daha var, onu da okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Teklifin 30, 31, 32, 33, 35 ve 37 nei maddelerinde öngörülen hususlar önergeler üzerine kabul olunan 30, 31, 32, 33, 34, 35 nei maddelerde yer almış bulunduğundan, teklifin 37 nei maddesinin tayyü ile bu maddelerde yer almayan 34 neü maddenin 36 ve 36 nei maddesinin de 37 nei madde olarak kabulünü arz ve teklif ederim.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Şimdi 1 nei önerge ile yeni bir 34 neü madde teklif edilmektedir. İkinci okunan önergenin son kısmında da 34 neü maddenin 36, 36 nei maddenin de 37 nei madde olarak kabulü diye 2 nei bir teklif vardır. Bu hususu lütfen izah ediniz Sayın Seçkin.

İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Pek muhterem arkadaşlar, Sayın Başkanın emirleri üzerine Büyük Meclise arz ettiğim tadil teklifinin gerekçesini okuyacağım.

a) Teklifin ve komisyon metninin 30, 35 ve 37 nei maddeleri 30 neu maddede toplanarak bir madde olarak düzenlenmiştir.

b) Teklifte ve komisyon metnindeki 33 neü maddenin 31 nei madde olarak değiştirilmesi ve birinci fıkrasına, (harcamadan önce denetimin

uygulandığı yerlerde) ibaresinin eklenmesi uygun görülmektedir.

e) Teklifin ve komisyon metninin 31 nei maddesi gerekli redaksiyona tabi tutularak 32 nei madde olarak değiştirilmesi ve üyelerin vize işlemine bakmasını öngören hüküm çıkarılması suretiyle yeniden düzenlenmesi uygun görülmüştür.

d) Teklifin ve komisyon metninin son bendi 33 neü yeni bir madde olarak düzenlenmesi uygun görülmüştür.

e) Anayasa Komisyonunca 45 nei maddeyle bir bend olarak eklenen birinci derecedeki ita âmirlerinin deruhte mesuliyeti halinde yapılacak işleme dair konan hüküm taallüku bakımından yeni bir madde (34 neü madde) olarak buraya alınmış ve buna merkezin dışında harcamadan önce vize işleminin uygulandığı yerlerde ikinci derecedeki ita âmirlerinin deruhte mesuliyet etmeleri halinde yapılacak işlem hakkında hüküm eklenmesi uygun görülmüştür.

f) Teklif ve komisyon metnindeki 32 nei madde 35 nei madde olarak değiştirilmesi ve bu maddenin 1 nei bendinde memurlara aylıklariyle birlikte ödenen diğer istihkaklarının da harcamadan önce vize işlemine tabi tutulmasını teminen değişiklik yapılmış,

10 uncu fıkrasında uygulamada yeri olmadığı için çıkarılmış, fıkra numaraları buna göre değiştirilmiştir.

Sayın Başkana arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Seçkin yeni bir 34 neü madde teklif etmiştir. Komisyon buna katılıyor mu?..

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA RAMAZAN DEMİRSOY (Nevşehir) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Ayrıca yine Sayın Seçkin 37 nei maddenin tayyü teklif ediyor. Teklif metnindeki 34 neü maddenin de 37 nei madde olarak kabulünü istiyor. Yine teklif metnindeki 36 nei maddenin de 37 nei madde olarak kabulünü istiyor.

30 neu maddeden başlayan, 37 nei maddeye kadar devam eden tadilat dolayısıyla bunlar da lüzumludur, diyor. Şu halde bu ifadelerinizi ayrı ayrı takrirlerle tebarüz ettirmeniz lâzımdır.

37 nei maddenin tayyü istiyorsunuz, ondan sonra 34 neü maddenin 37 nei madde olarak kabulünü istiyorsunuz. Teklif metnindeki 34 neü

maddenin 37 olarak kabulünü istiyorsunuz. Bunu da yeni bir teklif olarak önerge ile tebarüz ettirin, ondan sonra oya sunalım. Aynı ayrı rica ediyoruz. Şimdi üzerinde ihtilâf olmıyan ve 34 neü madde olarak teklif edilen Sayın İlyas Seçkin'in önergesine komisyon katılıyor. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Kabul edilen bu önergeyi 34 neü madde metni olarak oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 35. — Merkez dairelerinin, bu kanunda yazılı kanunla belirli harcamalarından başka, ödeneklere ait verile ve kredi emirleriyle avans senetleri, ikinci derece ita âmirlerine verilen ödeme emirleri, önce Sayıştayca vize edilmedikçe, bunların muhtevaları saymanlar tarafından ödenemez.

Kadrolar da aynı suretle Sayıştay vizesine tabidir.

BAŞKAN — 35 neci madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Verilmiş olan bir önerge vardır, okutuyorum.

Madde 35. — Sayıştayın harcamadan önce vizesinden müstesna kanunla belli harcamalar şunlardır :

1. Memur aylıklarıyla bunlara yapılan yardımlar ve görevlerine ilişkin olarak tanınan diğer haklar,
2. Sürekli ve geçici hizmetlilerle sözleşmeli personelin ücret ve yevmiyeleri,
3. Emekli, dul ve yetim aylıkları,
4. Mahkeme harçları,
5. Kanunla belirli beyiye aidatı,
6. Nisbeti kanunla belirli aidat ve ikramiyeler,
7. İki resmî daire arasında veya Hazine ile ilgili gelir ve gider suretiyle yapılan harcamalar,
8. Vergi, resim ve diğer adlarla resmî daireler adına yapılan kesintiler,
9. Sayıştayca tescil edilmiş sözleşmelere dayanılarak yapılacak kira bedeli ödemeleri,
10. Geriverilecek paralar,
11. Harcırah avansları.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Okunan önergeye Komisyon katılıyor mu?.. Katılıyor. Oylarınıza sunuyorum.

Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu metni 35 neci madde metni olarak oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 36. — Sayıştaya gönderilen ve ilişiği bulunmıyan belgelerden ödeme, kredi ve verile emirleriyle avans senetlerinin ve bu kanunun 33 neü maddesinde yazılı sözleşmelerin en çok üç ve diğerinin onbeş gün içinde Sayıştayca incelenerek sonuçlandırılması mecburidir.

BAŞKAN — 36 neci madde hakkında söz istiyen var mı?.. Yok. Sayın Seçkin arkadaşımız kanun teklifinin 34 neü maddesinin 36 neci madde olarak kabulünü istiyor. Önergesini okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Teklifin 34 neü maddesinin 36 neci madde olarak kabulünü arz ve teklif ederim.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Bu önergede arzu edilen teklifin 34 neü maddesini de okutuyorum.

MADDE 34. — Merkez ve vilâyetlerde bağtlanacak sözleşmelerle dayanaklarının birer örnekleri yedi gün zarfında ve doğrudan Maliye Bakanlığı ile Sayıştaya gönderilmesi mecburidir.

BAŞKAN — Bu teklife komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA RAMAZAN DEMİRİSOY (Nevşehir) — Katılıyoruz, efendim.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Önergede istenen teklifin 34 neü maddesini 36 neci madde olarak teklif eden önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen bu önergedeki teklifin 34 neü maddesini esas metnin 36 neci maddesi olarak kabulünü oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 37. — Sayıştay Genel Kurulu kararıyla lüzum görülen yerlerde, bu kanunun 35 neci maddesinde sayılı işlemlere ait belgeler bakımından, icra ve sarftan önce vize kurulabilir. Bu takdirde bu bölgelerde Sayıştayca denetim heyetleri görevlendirilir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında söz istiyen? Yok. Bu madde hakkında iki tane önerge var, bunlardan birisi; 37 nei maddenin metninden tayyını istiyor, ikincisi de tayyedilen 37 nei maddenin yerine kanun teklifinin 36 nei maddesinin 37 nei madde olarak kabulünü teklif ediyor. Bu iki önergeyi de okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Şifahen arz ettiğim gerekçe dolayısıyla 37 nei maddenin tayyını arz ve teklif ederim.

Ankara
İlyas Seçkin

Yüksek Başkanlığa

Teklifin 36 nei maddesinin tayyedilen 37 nei madde olarak kabulünü arz ve teklif ederim.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Sayın Seçkin, Geçici Komisyon metninin 37 nei maddesi ile, teklifin 36 nei maddesi arasında hiçbir benzerlik yoktur. Bu sebeple birisinin tayyını istiyorsunuz, o boşluğa 36 nei maddeyi teklif ediyorsunuz değil mi?

İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Evet,

BAŞKAN — Şimdi 37 nei maddenin tayyını istiyen bu önergeye komisyon katılıyor mu? Katılıyor. Tay teklifini oylarımıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. 37 nei madde metninden çıkarılmıştır.

İkinci bir önerge ile, teklifin 36 nei maddesini 37 nei madde olarak teklif ediliyor. Teklifin 36 nei maddesini okutuyorum:

MADDE 36. — Sayıştaya gönderilen ve ilişiği bulunmayan belgelerden ödeme, kredi ve verile emirleriyle avans senetlerinin ve bu kanunun 33 neü maddesinde yazılı sözleşmelerin en çok üç ve diğerlerinin onbeş gün içinde Sayıştayca incelenerek sonuçlandırılması mecburidir.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON ADINA RAMAZAN DEMİRSOY (Nevşehir) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Bu önergeyi oyunza sunuyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul ettiğiniz önerge ile teklifin 36 nei maddesini Geçici Komisyon metninin 37 nei maddesi olarak oyunza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

1. Genel esaslar.

MADDE 38. — Sayıştay denetimine giren idare ve kurumların ;

a) Gelir, gider ve mal işlemlerini, bu işlemlere ait sayman hesaplarını bütün kayıt ve belgeleriyle birlikte incelemek ve neticede bütün bu işlem ve hesapları yargılama yolu ile :

b) Bütçe hesabının ve bu nitelikteki diğer hesapların kesilmesini, sayman hesaplarının sonuçlarını, ilgisine göre kesinhesap kanunu tasarıları veya kesin mizan ve bilançolarla karşılaştırmak suretiyle; ve

c) Kanunlarda belirtilen diğer konuları; ilgili daire ve kurumlardan alınacak bilgi ve belgeleri incelemek ve Sayıştayda gerekli kayıtları kurmak suretiyle denetler.

Askerî kadrolarla askerî teçhizat, levazım, ayniyat, fabrika ve müesseseler, hiçbir şekil ve surette Sayıştay denetlemesi dışında bırakılmaz. Ancak, bunların denetim usulleri, Sayıştayın görüşü alındıktan sonra Millî Savunma ve Maliye Bakanlıklarında yapılacak bir yönetmelikle belirtilir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında söz istiyen? Yok. Verilmiş bir önerge de yok. Maddeyi oyunza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

II - Hesaplar :

Hesapların verilme zamanı

MADDE 39. — Hesap ve işlemleri Sayıştayın denetimine giren idare ve kurumların kanunlarına göre bir bütçe veya hesap yılı veya hesap devresi içindeki bütün gelirlerinin, giderlerinin ve mallarının hesapları saymanlar tarafından ertesi yılın en geç mahsup devresi sonuna kadar Sayıştayca verilir.

Özel idare ve belediye hesapları için bu müddet, yetkili meclislere kesinhesapların onanması tarihini kovalayan ikinci ayın başıdır. Ancak bu müddet ertesi malî yılın sonunu aşamaz.

Mal işlemlerinin hesap devresi, 5 yıldan fazla olmamak şartıyla, ilgili saymanlık işlemlerinin durumuna göre, Sayıştayca tesbit olunur.

Hesap ve işlemlere ait belge, kayıt, defter ve cetvellerin yıl veya hesap devreleri içinde, bir aydan fazla olmamak üzere, belirtilecek müddetler sonunda gönderilmesine veya yerinde incelemeye hazır bulundurulmasına Sayıştayca ka-

rar verilebilir. Bu hal yukardaki fıkralar gereğince yıl veya hesap devreleri sonlarındaki hesap verme mecburiyetini kaldırmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?. Yok. Önerge de yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hesapların niteliği

MADDE 40. — Gelir, gider ve mal işlemlerinin hesapları Sayıştaya ayrı ayrı verilir. Daire ve kurumların bir bütçe veya hesap yılında veya özel kanuna göre kabul edilmiş olan hesap devresi içinde :

a) Tahakkuk eden ve tahsil edilen bütün gelirlerin, gelir artıklarının ve emanetlerin miktar ve mahiyetini gösteren cetvel ve defterlerle bunlarla ilgili her türlü belgeler, gelir hesabını;

b) Yapılan harcamaların ve bunlara ilişkin olarak alınan para ve sair kıymetlerin miktar ve mahiyetini gösteren cetvel ve defterlerle bunlarla ilgili her türlü belgeler, gider hesabını;

c) Mevcut ve alınan, sarf olunan, satış, yok etme veya sair suretlerle elden çıkarılan her türlü malların ve eşyanın miktar ve mahiyetini gösteren cetvel ve defterlerle bunlarla ilgili her türlü belgeler, mal hesabını teşkil eder.

28 nci maddenin (B) ve (C) bendlerinde söz konusu sabit veya döner sermayeler veya fonlar veyahut kurumların ve il özel idareleri ile belediyelerin yetkili mercilerce onaylanmış bütçe ve kadrolariyle kesinhesapları ve bunlarla ilgili kararlar, bilânço esasına göre hesap yürüten kurumlarda ise kesin mizan ve bilânçolar, Sayıştaya verilecek hesaplara dâhildir.

Yukardaki fıkralarda sözü geçen cetvel, defter ve belgelerin cins ve neveleri ve verilme devreleri, Sayıştayca bir genelgeyle belirtilir.

Özl mevzuatına göre bir saymanın aynı zamanda gelir, gider ve mal işlemlerini yapmakla görevli olması halinde, hesapların bu işlemlerin tamamına veya bir kısmına şâmil olması veya ayrı ayrı verilmesi hallerini ve hesapların verilme tarz ve şekillerini, Sayıştay bir genelgeyle tesbit ederek ilgili idare, kurum ve saymanlara tebliğ eder.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?. Yok. Önerge de yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Açık oylarını kullandıyan arkadaşlarımız, lütfen kullansınlar.

41 nci maddeyi okutuyorum.

III - Saymanlar.

MADDE 41. — Sayıştaya hesap vermekle yükümlü olan saymanlar şunlardır ;

1. Gelir saymanları;
2. Gider saymanları;
3. Mal saymanları.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?. Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayman durumunda olanlar :

MADDE 42. — Usulüne uygun olarak sayman sıfatıyla görevlendirilmediği halde kendiliğinden veya verilen emir üzerine gelirleri toplayan, harcayan ve malları saklayan ve idare edenler de bu işlemler bir saymanın hesabına dâhil edilmediği takdirde, Sayman addolunur ve kanun hükümleri gereğince sayman sıfatıyla hesabını Sayıştaya vermeye zorunlu olup saymanlar hakkındaki sorumluluk bunlar hakkında da uygulanır.

Eğer bu hal âmirlerinin yazılı emirleri üzerine cereyan etmiş ise sorumlulukta onlar da ortaklırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen?. Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Saymanlıkların ve saymanların Sayıştaya bildirilmesi

MADDE 43. — Bakanlıklar ve katma bütçeli dairelerle Sayıştay denetimine tabi olan bütün idare ve kurumlar her hesap yılı başından önce merkez yurt içi ve yurt dışındaki bütün kuruluşlarına giren saymanlıkların neveleri ile buldukları mahalleri, görev sahalarının hudut ve şümülünü, saymanlıklara bağlı mutemetliklerle depo, ambar ve benzeri iş yerlerinin açık adreslerini, görev başındaki saymanların ad ve soyadlarıyla sicil numaralarını, aylık ücret ve derecelerini Sayıştaya bildirmekle ve sorumluların imza sirkülerlerini göndermekle yükümlüdürler.

Yıl içinde yapılan değişiklikler de değişiklik tarihinden itibaren en çok bir ay içinde aynı suretle Sayıştaya bildirilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Saymanların hesap vermesi

MADDE 44. — Hesaplar, saymanlar tarafından bu kanunda ve diğer kanunlarda yazılı süreler içinde tamamlanarak incelenmeye hazır vaziyette bekletilir veya Sayıştayın bildireceği yere gönderilir.

Hesaplar görev başında bulunan sonuncu sayman tarafından hazırlanır ve verilir. Hesabın verilmemesinden doğan sorumluluk buna aittir.

Hesabını tamam olarak hazırladıktan sonra başka yere naklolunan, emekliye ayrılan veya Bakanlık emrine alınan saymanlar, haleflerine verdikleri devir sırasında, hazırladıkları hesaplarını da devrederler ve bu husus devir tutanağında belirtilir.

Ölüm, sağlık durumu ve sair mücbir sebep hesap vermektan kaçınan saymanların hesapları bağlı buldukları dairelerce kurulacak bir kurul eliyle yeni saymana devredilir.

Saymanlığın başka bir saymanlığa katılması halinde, sayman o tarihe kadarki hesabını yeni saymana devre, saymanlığın kaldırılması halinde ise, sayman bu hesabı üç ay içinde Sayıştaya vermeye zorunludur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

IV - Sorumluluk halleri :

MADDE 45. — Sorumlularca; gelir, gider, mal ve kıymetlerden mevzuata uygun olarak tahakkuk ettirilmediği, alınmadığı, harcınmadığı, verilmediği, saklanmadığı veya idare edilmediği Sayıştaya kesin hükme bağlananları, sorumlular keyfiyetin idarece kendilerine bildirilmesinden başlayarak üç ay içinde Hazineye ödemekle zorunludurlar.

Sayıştayca haklarında verilen kesin hükümler sorumlulara ve ayrıca gerekli kovuşturma yapılmak üzere Maliye Bakanlığı ve mahallî idarelerin yetkili mercilerine 63 ncu madde uyarınca bildirilir.

Malın ödettirilmesi, yokolma tarihindeki rayiç bedel üzerinden, bu tarih belli değilse malın satın alındığı tarih ile kaybolmanın tesbit edildiği tarih arasındaki en yüksek rayice göre bul-

nacak bedel üzerinden olur. Devlet mallarının hasara uğratılması halinde uygulanacak genel hükümler saklıdır.

Sayıştayca verilen ilâmlar aleyhine Danıştaya başvurulamaz.

Bütçe tertibine, kanun, tüzük, yönetmelik ve sair mevzuata uygun görülmemesi dolayısıyla Sayıştaya geri çevrilen evrak hakkında Bakan tarafından sorumluluğun yüklenildiğini bildiren yazılı başvurma üzerine keyfiyet Sayıştaya yeniden incelenir.

Sayıştay eski görüşünde ısrar eder ve Bakanlar Kurulunca Bakanın (Birinci derece ita âmiri) görüşünün yerinde görüldüğüne dair karar alınarak bu husustaki kararname Sayıştaya bildirilirse Sayıştaya ihtiyat kaydı ile vize yapılır.

Sayıştay ihtiyat kaydıyla vize ettiği evrakla diğer işlemler ve yolsuzluklar hakkında üç ayda bir sunacağı raporla Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisine bilgi verir.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Kırca.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, Komisyonumuz bu maddede evvelâ Geçici Komisyonla mutabakat halinde 5 - 6 ve 7 nci fıkraların çıkarılmasını isteyen bir önerge takdim etmişti. Bu, tamamen kanun sistematığı ile ilgili bir husustur. Çünkü bu hususlar esasen vize konusu ile ilgili olduğundan yeni tedvin edilen 34 ncu maddede aynen yer almıştır. Bu itibarla buradan çıkarılmasını istihham ediyorum.

Bu maddenin geri kalan fıkraları malî Anayasa hukukumuz bakımından büyük önem taşımaktadır. Bu itibarla birkaç hususu zabıtlara geçirmek ve bâzı farklılıklara dikkat nazarlarınızı çekmek üzere huzurunuzda gelmiş bulunuyorum.

Muhterem arkadaşlarım, Sayıştayı biz Fransa'dan almış bulunuyoruz ve esasen Sayıştay müessesesinin bulunduğu diğer memleketler de bu müesseseyi Fransa'dan almış bulunmaktadır. Fransa'da ise Sayıştay, kanunu gereğince birinci derecede bir idari mahkeme addedilir ve Sayıştay ilâmları Danıştayda temyizden ve nihai olarak görüşülür.

Anayasamız, Türkiye'de Sayıştay bakımından böyle bir sistemin kabulünü imkânsız kılmaktadır ve nitekim bu sebepten bu maddenin

3 ncü firkasında aynen «Sayıştayca verilen ilâmlar aleyhine Danıştaya başvurulamaz,» ibaresi yer almaktadır. Bunun sebebi şudur: Anayasamızın 127 nci maddesi, «Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleriyle mallarını T. B. M. M. adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ile görevlidir.» der. Binaenaleyh, bu görevi sırasında Sayıştayın aldığı kararları Anayasamız T. B. M. M. adına alınmış kararlar farz etmekte ve bu faraziye neticesinde de bu kararlara aslında kazai veya idari karar telâkki edilsin her hal ve kârda bu faraziye icabı onları teşriî tasarruf saymaktadır. Bu husus Sayıştay müessesesinin bulunduğu diğer memleketler mevzuatı neticesinde Türkiye'ye has bir özelliktir. Sayıştayın bu konuda aldığı kararlar teşriî tasarruf sayılınca teşriî tasarruflar Danıştayca, ister bunlar mahiyetleri icabı idari karar sayılsın, ister birinci derecede bir idari mahkemenin aldığı karar sayılsın, Danıştayca iptali cihetine gidilemeyeceği aşikârdır. Bu hükmün Anayasamızda bu şekilde yer almasına sebep; Türkiye'deki gelişmelerdeki hususiyetler icabı Sayıştayın ihtisas müessesesi olma vasfını korumak arzusundan ileri gelmiştir. Bunun yanı sıra yine bu madde mevcut tatbikata göre bir yenilik ihtiva etmektedir. Bu da Anayasada yer alan aynı prensibe istinadeder. Sayıştayın aldığı bu kararları teşriî karar farz edilince, bu teşriî kararların kuvvetler ayrılığı prensibi muvacehesinde fertler nezdinde hüküm ifade edebilmesi ancak, idarenin tıpkı Meclislerin dilekçeler hakkında aldığı kararlarda olduğu gibi, idarenin bu teşriî tasarrufun yerine getirilmesini mübeyyin bir idari işlemde bulunması ile mümkündür. İşte bu idari işlemde bulunmak bakımından idareye bir mükellefiyet yüklemekte yani bağlı bir yetki idareye tanınmaktadır. Bu bir bağlı yetkidir. Yani idare Sayıştayın kesin hükmünü sorumluya tebliğ etmek suretiyle infaz etmeye mecbur tutulmuştur. Burada bir bağlı yetki vardır. Çünkü bir mecburiyet vardır.

Fransa'da olduğunun aksine bu hükümden idarenin muayyen şartlar altında Sayıştayın bu hükmünü ilgiliye tebliğ etmek suretiyle infaz etmemek yetkisini biz tanımamış bulunuyoruz. İdare burada tamamen bağlıdır ve bu kararı, Sayıştayın kesin hükmünü ilgili sorumlulara tebliğ etmek suretiyle infaz

etmek zorundadır. Bu arada Sayıştayın bu konuda yani genel ve katma bütçeli dairelerin gelir ve giderleri ile, mallarının denetlenmesi ve sorumluların hesap ve işlemlerinin kesin hükme bağlanması konusunda yapacağı işin muhtevasının tâyin ve tesbitinde de kesin zaruret vardır. Bu husus daha önce Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonunda da uzun görüşmelere sebebiyet vermiş ve bu bakımdan Fransa'da yer alan tatbikatla Türkiye'deki tatbikatın aynı mahiyette olması lüzumu üzerinde durulmuş idi. Şimdi bu hüküm de burada sağlanmaktadır. Bu da şudur: Anayasadaki sarih olarak anlaşıldığı üzere Sayıştayın kesin hükme bağladığı husus ve Danıştayın murakabesine tabi olmaksızın, çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi adına bu kararı almaktadır, kesin hükme bağladığı husus sorumluların sorumluluğu değildir. Sorumluların hesap ve işlemleridir. Bu hesap ve işlemlerin kanuna uygun olup olmadığı hususunda Sayıştay bir kesin karara vâsil olur. Düverje'nin meşhur eserinde de belirtildiği gibi Sayıştayın sorumluluğu bu arada saymanın sübjektif durumunu incelemek suretiyle kanuna aykırı bulunan bir hesap ve işlemde ötürü aynı zamanda o kimsenin sübjektif hukuku tâyin eden kaideler bakımından tazminata müncer olacak mesuliyeti olup olmadığına karar vermez. Sadece hesap ve işlemin kanuna uygun olup olmadığı hakkında karar verir. Ancak 45 nci madde bu kararı aynı zamanda tazminata müncer olacak sorumluluğun mevcudiyetinin karinesi saymıştır. Ve bu sebepten dolayı da idareyi bu kararı infaz etmeye mecbur tutmuştur.

İdarenin kararını infazına mütaallik tasarrufu ilgiliye tebliğ edildikten sonra Anayasamızın 114 ncü maddesi gereğince, kendilerine tebligatta bulunulan ilgililer Sayıştayın hesap veya işlemin kanuna uygun olup olmadığı hususundaki kararını değil; sadece idarenin bu kararın infazına mütaallik idari tasarrufu aleyhine Danıştaya iptal dâvası vesaire dâvası açmaya hakları vardır. Danıştay bu dâva sırasında neyi inceliyecek, neyi inceliyemeyecektir? Sayıştayın aldığı hesap ve işlemlerin kanuna uygunluk, veya uygun olmama yolundaki kararını Danıştay inceleyemez, iptal edemez. Bu karar Danıştayı kesin olarak bağlar. Danış-

tayın inceleyebileceği tek husus sadece meselâ, yapılan infaz tasarrufunun tebliği, doğru kişilere tebliğ edilip edilmediği ve bunun gibi nihayet ilgili sorumlunun, munhasıran subjektif durumundan çıkan ve idare hukukunun temel prensipleri arasında yer alan şahsi kusur ve hizmet kusuru tefrikinden doğan neticeleri ancak Danıştay kendi murakabesi içerisinde alabilir. Yoksa Danıştay bu murakabesi sırasında, bu incelemesi sırasında Sayıştayca verilen ilâmı tetkik edemez ve onu bozamaz. Bu esaslara istinaden bu 45 nci madde ve yine tekrar söz almamak için arz ediyorum, 64 nci madde Komisyonumuzca kaleme alınmıştır. Bu suretle Danıştayın ve Sayıştayın birbirleriyle olan ilişkileri herhangi bir görev anlaşmazlığına meydan vermeyecek şekilde ve Sayıştayın kendi menşinde yatan temel görevine en uygun bir şekilde tanzim edilmiş, aynı zamanda infaza mütaallik hükümler, hattâ Fransa'dan çok daha ileriye varan bir katılığa kavuşturulmuştur. Hümetlerimle.

BAŞKAN — Madde hakkında başka söz isteyen? Yok... İki tane önerge var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

45 nci maddenin Anayasa Komisyonu raporunda öngörülen metnin birinci derecedeki âmiri itaların deruhdei mesuliyeti ile ilgili son iki bendi 34 nci maddede belirtilmiş olduğundan bu bendler çıkarılarak kabulünü arz ve teklif ederim.

Ankara
İlyas Seçkin

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bizim takrimimiz de aynı mahiyette.

Yüksek Başkanlığa

45 nci maddenin 5,6 ve 7 nci fıkraları 34 nci maddede yer aldığından, çıkarılmasını arz ve teklif ederiz.

Geçici Komisyon	Anayasa Komisyonu
Sözcüsü	Sözcüsü
Sinop	İstanbul
Mustafa Kaptan	Coşkun Kırcâ

BAŞKAN — Sayın İlyas Seçkin «son iki bend» demiş, Sayın Kırcâ ve Sayın Mustafa Kaptan «5,6 ve 7 nci fıkralar» demek suretiyle daha geniş bir ifade kullanmışlar. Şimdi bunları ifade ediyorum.

«Bütçe tertibine» ibaresi ile başlayan beşinci, «Sayıştay eski görüşünde ısrar eder» ibaresiyle başlayan altıncı, «Sayıştay ihtiyat kaydı ile vize ettiği» ibaresi ile başlayan yedinci fıkraların metinden tayyî istenmektedir. Buna komisyon iştirak ediyor. Bu önergeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sadece Sayın Kırcâ ve Sayın Mustafa Kaptan'ın önergesini oylarınıza sundum. Öteki önergede sadece «son iki bend» denmiş olduğu için artık o önergeyi ayrıca oyunuzaya sunmuyorum.

Bu önerge kabul edildikten sonra geri kalan kısmın, yani dördüncü fıkraya kadar olan kısmın 45 nci madde olarak kabulünü oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

V - Hesapların incelenmesi :

MADDE 46. — Sayman hesaplarından hangilerinin merkezde veya hesap yerlerinde inceleneceğine Genel Kurul karar verir. Bu hesaplar Birinci Başkanın görevlendireceği denetçiler tarafından incelenir.

Aneak kayıtlı malların değerleri toplamı (500 000) lira ve daha yukarı olan mal saymanlıkları yerinde denetlenir.

Merkezde incelenmekte olan saymanlık hesaplarından her hangi birinin yerinde incelenmesine ilgili denetçinin istemi üzerine hesabın bağlı bulunduğu dairece karar verilebilir. Bu karar Genel Kurula da uygun bulunduğu takdirde bu hesaplar Birinci Başkanın görevlendireceği denetçiler tarafından yerinde incelenir.

İnceleme sırasında;

1. Gelirlerin, alacakların ve her türlü hakların kanunlara, tüzüklere ve yönetmeliklere ve bütçedeki tertiplerine uygun olarak tahakkuk, takip ve tahsil edilip edilmediği,

2. Giderlerin,

a) Kanunlara, tüzüklere, yönetmeliklere ve bütçedeki tertibine, ödeneğine ve kadroya uygun olarak harcama harcanmadığı,

b) Ödemenin istihkak sahiplerinin veya vekillerinin kimliği araştırılmak suretiyle yapıp yapılmadığı,

c) İdare hesabına giren bütün işlemlerin para ve sair kıymet hareketlerinin kanun, tüzük ve yönetmeliklerdeki hükümlere uygun bulunup bulunmadığı,

3. Taşınır ve taşınmaz malların giriş, saklanması, kullanış ve çıkışları ile bunların bulunması gerekli olan yerlerde tamamen mevcud olup olmadığı hususlarının yürürlükteki kanun, tüzük ve yönetmelik esaslarına göre yapılp yapılmadığı,

4. Yukardaki fıkralarda yazılı bütün işlem ve hesapların belgelere ve kayıtlarına uygun olup olmadığı,

Araştırılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 47. — Sayıştay, yapacağı incelemeler sırasında, denetimine giren bütün daire ve kurumların bütçelerine konulmuş olan ödeneklerin bütçede gösterilen iş, hizmet ve ihtiyaçlara harcanıp harcanmadığı hakkındaki görüşünü uygunluk bildirimlerine derceder.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 48. — Denetçiler kendilerine verilen hesapları bu kanunla diğer kanunlarda yazılı esaslar ve yönetmeliğindeki usuller gereğince inceler ve sonucu gösterir bir rapor düzenler. Bu inceleme sırasında mevzuata uygun bulunmadığı veya noksan gördüğü işler hakkında sorumluların yazılı savunmalarını alması ve düşüncesiyle birlikte raporda göstermesi şarttır.

Usulü dairesinde yapılan bildirme bilgi edinilmesinden itibaren en çok otuz gün içinde cevap vermiyen sorumluların savunmaları beklenmiyerek mevcut bilgi ve belgelere göre rapor düzenlenmekle beraber, bunlar hakkında ayrıca bu kanun esaslarına göre disiplin veya ceza kovuşturulması isteminde bulunulur.

Bu raporlarda hesabın doğruluğu ve denkliği ve belgelerin tamam olup olmadığı ve inceleme neticesinde sorumluluğu gerektiren hususlar görülüp görülmediği ve ayrıca 28 nci maddenin birinci fıkrasının (C) bendinde yazılı sabit veya döner sermayeli veya fon şeklinde kurulan teşebbüs ve kurumların harcama ve çalışmalarının kuruluş gayelerine uygun bulunup bulunmadığı da raporların sonunda açıklanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 49. — Sorumlular veya diğer ilgili memurlar denetçilerin istiyeceği bilgiyi vermeye, kayıtlarla belgeleri geçiktirmeksizin göstermeye veya vermeye mecburdurlar.

Sorumluların yanında bulunmiyan belgeler ilgili dairelerden istenir. Sorumlular belgelerin asıllarını ve aslı gösterilemiyen belgelerin ikinci nüshalarını göstermek zorundadırlar.

Yukardaki hükme uymıyanlar hakkında bu kanun esaslarına göre ceza veya disiplin kovuşturması yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok... Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 50. — İncelenmesi bitirilen hesapların raporları ona ait cetvel ve belgelerle birlikte Birinci Başkanlığa verilir. Başkanlık bunları yargılanmak üzere dairelere verir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok... Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

VI - Saymanlar hakkında uygulanacak cezalar

MADDE 51. — Hesabını kanun hükümleri dairesinde zamanında ve tam olarak vermiyen saymanların aylıkları, Sayıştayca ita âmirlere ve saymanlara bildirilmesi üzerine hesabını verinceye kadar yarım olarak verilir. Yarım aylık kesilmeye başlandığı aydan itibaren üç ay içinde yine hesap verilmediği takdirde alınacak kararlar sayman memuriyetinden çıkartılır.

Denetleme ve yargılama sırasında istenilen her çeşit bilgi, belge ve defterleri ve gerekli açıklamayı vermiyen ve denetleme ve yargılamayı güçleştirenler verilecek kararlar aylık istihkakının yarısına kadar aylık kesimi cezasiyle cezalandırılır ve bir mühlet verilir. Tâyin edilen mühlet içinde yine istenilen evrak ve vesikaları vermez veya denetleme ve yargılamayı güçleştiren sebepleri ortadan kaldırmazsa, hakkında verilecek kararın bildirilmesi üzerine, bağlı olduğu dairece, iş ve memuriyetine son verilir.

Sayıştay ilâmlarının icrasını izlemiyenler hakkında da aynı cezalar uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok... Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 52. — Emeklilik, Bakanlık emrine alınma ve benzeri sebeplerle hesabını devretmeden temelli veya geçici olarak vazifeden ayrılmış bulunan saymanlar, hesapları verinceye kadar aylık ve diğer istihkaklarının ödenmesi geciktirilir.

Başka vazife naklen atanan saymanlar da devrini vermedikçe yeni görevlerine başlayamazlar. İstifa suretiyle ayrılan saymanlardan devrini zamanında vermeyenler sonradan Sayıştay denetimine tabi daire ve kurumlarda bir göreve atanamazlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok.. Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 53. — 51 ve 52 nci maddeler hükümleri, ilgili dairelerce yerine getirilir. İlgili daireler bu maddenin uygulanışından Sayıştaya bilgi verirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 54. — Sayıştayın istemi üzerine 51 ve 52 nci maddeler hükümlerini uygulamayanlar hakkında dairelerince disiplin kovuşturması yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

VII - İkras, istikraz, kredi ve avansların denetimi :

MADDE 55. a) Devletçe müessese ve fertlere ikraz ve tâviz olarak verilip Hazinece açılacak hesaplara kaydedilen paralar, sayman hesapları arasında Sayıştayca incelenir ve izlenir.

Özel kanunlarla Hazinesinin kefalet ettiği istikraz muameleleri dahi Sayıştayca incelemeye ve izlemeye tabidir.

Bu inceleme neticeleri uygunluk bildirimlerine yazılır.

b) Genel ve Katma bütçeli dairelerle özel idareler ve belediyelere yapılan istikrazlarla alınan avanslar ve hizmet karşılığı olmayarak çıkarılan Hazine bonoları miktar ve faizleri ve itfa bedelleri kanunlarındaki hükümlere göre Sayıştayca kaydolunur. İstikraz ve avans sözleşmeleri hakkında bağitleme tarihinden ve Hazine bonoları hakkında imza ve ihraç tari-

hinden itibaren 3 ay içinde Sayıştaya bilgi verilir.

Bu işlemlere ilişkin gider belgeleri sayman hesapları arasında Sayıştaya verilerek usulü dairesinde hükme bağlanır.

Bu konudaki inceleme sonuçları uygunluk bildirimlerinde gösterilir.

c) Kanunları gereğince mutemet ve mütaahhitlere verilen avanslarla açılan krediler dahi Sayıştayca incelenir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yargılama

1. — Hesapların yargılanması :

MADDE 56. — Daire başkanları dairelerine verilen hesap raporları hakkında Savcının yazılı düşüncesini ahrlar.

Savcılıktan gelen raporlar Daire Başkanlığına düşüncesi bildirilmek üzere üyelere verilir.

Üyeler kendilerine verilen raporlar üzerine gerekli incelemeyi yapar. Gerektiğinde raporda ilişiksiz görülen kısımların da her cihetine bakılıp bakılmadığını araştırır ve düşüncelerini yazmak suretiyle raporları Daire Başkanlığına geriverirler.

Üyece, raporlar üzerinde yapılacak inceleme sırasında lüzum görüleni üyenin teklifi üzerine Daire Başkanlığına hesabın her cihetine bakılıp bakılmadığının araştırılması için Uzman denetçilerden birine verilir. Uzman denetçi hesapta yeniden ilişkili hususlar görürse, usulü dairesinde sorumluların savunmasını alır ve yazacağı rapor düşüncesi bildirilmek üzere Savcılığa gönderilir. Savcılıktan gelen bu hesap dosyası Daire Başkanı tarafından tekrar aynı üyeye verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 57. — Üyelerin yazılı düşüncesi üzerine dairece hesabın yargılanmasına başlanır. Yargılama sırasında lüzum görülürse Savcı davet edilerek düşüncesi sorulur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 58. — Resmî dairelere, mutemetlere veya istihkak sahiplerine posta veya bankalar vasıtasıyla gönderilen paralarla mukadder kıymetli senet veya ayniyata ait alındılar saymanın beraetine yeterlidir.

Merkez veya diğer saymanlıklar adına harcamaya yapılmış ve bunlara ait para yerine geçen evrak ve senetler yerlerine gönderilmişse merkez veya ilgili saymanın bunların alındığını bildiren belgeleri Sayıştaya göndermesi ödemeyi yapan saymanı beraet ettirir.

Bu belgeler gönderilmediği takdirde bunların postaya verildiği sırada yapılan tutanakların veya kaybolan evrakın resmî kayıtlarından alınacak onanmış örnekleri dahi beraet için muteber sayılır. Ancak bu evrak ve senetler kanun, nizam ve kararlara uygun değilse saymanın bu kanuna göre olan sorumluluğu devam eder.

Posta idarelerine tutanaklarıyla kıymetli posta paketi halinde teslim edilen paralar gönderildiği yerde tamam olarak çıkmazsa idare ve Adliyece yapılacak soruşturmaya ve verilecek karara göre sorumluluk belli olur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 59. — Zaruri sebeplerle asılları veya ikinci nüshaları ibraz veya tevdi edilemeyen hallerde hizmetin yapıldığını ve karşılığının hak sahibine verildiğini gösteren evraka, belgeye ve mevcut kayıt ve delillere göre, Savcının düşüncesi alındıktan sonra sorumluların beraet veya zimmetine hükmedilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 60. — Savaş, yangın, sel, deprem, idari ve askerî sebeplerle, tahliye gibi olağanüstü haller dolayısıyla veya çalınma ya da mücbir sebeplerle kaybolduğu anlaşılan belge ve kayıtların bulunmasına ve gönderilmesine imkân bulunmadığı idare kurullarınca tutanakla onanırsa, sayman mevcut delillere göre yargılanır.

Ancak yukarıda yazılı hallerin vukuunda, saymanın durumu derhal yazı ile üstüne bildirilmesi ve zimmetini ibra için 15 gün içinde bağlı olduğu Bakanlık veya daireye başvurmaya şarttır. Bu takdirde saymanın beraeti veya sorumluluğu Bakanlık veya dairesinin düşüncesi alınmak suretiyle Sayıştayca hükme bağlanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 61. — Hesapların yukarıdaki maddelere göre yapılan yargılanması sonunda beraet veya zimmet veya tazmin hükmü verilir. Verilen hükümler Daire Başkanı tarafından raporun fıkraları hizasına özet olarak yazılıp imza edilir. Ayrıca tutanak yapılması ve mahkeme başkanı ve üyeleri tarafından imza edilmesi lâzımdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 62. — İlâm müsveddeleri mahkeme kurulu tarafından görülüp imza edildikten sonra bundan gereği kadar ilâm çıkarılır. Bu ilâmlardan ikişer nüshası Daire Başkanı ve üyeler tarafından imza edildikten sonra imzalı nüshalardan birisi dairede alkonulup diğeri ve imzasız nüshaları hesap dosyası ile birlikte Birinci Başkanlığa verilir. Bu ilâmlar Birinci Başkan veya tevkil edeceği kimseler tarafından Sayıştay mührü ile mühürlenip imza edildikten sonra mahkeme kurulu tarafından imzalı nüshası genel sekreterlikçe saklanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 63. — Sayıştay ilâmlarının birer nüshası sorumlulara, birer nüshası sorumluların bağlı olduğu bakanlık veya daireye, iki nüshası da, bir nüshası ilgili saymanlığa gönderilmek üzere, Maliye Bakanlığına ve bir nüshası da Savcılığa usulüne göre tebliğ olunur.

İl özel idareleriyle belediyelere ait ilâmların birer nüshası sorumlulara, bir nüshası İçişleri Bakanlığına, iki nüshası da, birisi ilgili saymanlığa verilmek üzere, valiliğe ve bir nüshası da savcılığa tebliğ olunur.

Sayıştay daireleri veya Temyiz Kurulundan verile kararlar müphem ise taraflardan herbiri; tavzihini yahut iki tarafın adı ve soyadı ile sıfatı ve iddiaları sonucuna ilişkin yanlışlıklar ile hüküm fıkrasında hesap yanlışlıklarının düzeltilmesini isteyebilir.

Tavzih veya düzeltme dilekçeleri karşı taraf sayısından bir nüsha fazlasıyla verilir.

Kararı vermiş olan daire veya Temyiz Kurulu işi inceler ve lüzum görürse dilekçenin bir nüshasını, tâyin edeceği süre içerisinde cevap vermek üzere, diğer tarafa tebliğ eder. Cevap iki nüsha olarak verilir, bunlardan birisi tavzih veya düzeltmeyi isteyen tarafa gönderilir.

Görevli daire veya kurulun bu husustaki kararı taraflara tebliğ olunur.

Tavzih, kararın yerine getirilmesine kadar istenilebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 64. — Sayıştay ilâmları kesinleştikten sonra 45 nci madde gereğince yerine getirilir. İlâmların yerine getirilmesini izlemekten, ilâmların gönderildiği dairelerin en büyük âmiri sorumludur.

İlâmlarda gösterilen zimmet ve tazminlerde zimmetler vukuu tarihinden; tazminler ise hükmedildikten tarihten itibaren faize tabi olarak, âmme alacaklarının tahsili hakkındaki hükümlere göre tahsil olunur.

BAŞKAN — Bu madde hakkında söz isteyen? Yok.

Verilmiş bir önerge var okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

64 ncu maddenin son fıkrasına aşağıdaki cümlelerin ilâvesini arz ve teklif ederiz.

«Ancak, bu suretle eklenecek faizin tutarı, zimmet veya tazmine karar verilen miktarın % 10'unu geçemez.»

Anayasa Komisyonu	Geçici Komisyon
Sözcüsü	Sözcüsü
İstanbul	Sinop
Coşkun Kırcı	Mustafa Kaptan

BAŞKAN — İki komisyon sözcüsü tarafından verilmiş olan ve 64 ncu maddeye bir fıkraya eklenmesini isteyen bu önergeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilmiş olan fıkraya ile birlikte maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 65. — Sarftan önce vize için Sayıştaya gönderilmiş olan tahakkukat belgelerinin ve sarftan sonra sayman hesaplarının incelenmesi esasında suç teşkil eden bir fiile rastlandığı takdirde, ilgili denetçi tarafından derhal deliller tesbit edilerek durum, Birinci Başkanlığa bildirilir. Birinci Başkanın görevlendireceği hesap mahkemesince kamu dâvası yönünden kovuşturma yapılmasına karar verilmesi halinde de işlemli evrak veya hesabın bu kısmı, gereği yerine getirilmek üzere toplanan ilk delillerle birlikte sorumluların bağlı olduğu daireye ve Cumhuriyet Savehliğine verilir. Genel mahkemelerce verilen hükümler, Sayıştayın, hesap ve işlemler yönünden denetimine ve engel değildir. Bu maddenin uygulanması ile ilgili hususlar yönetmeliğinde belirtilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 66. — Saymanların hesapları Sayıştaya noksansız verildiği tarihten itibaren iki yıl içinde yargılanmadığı takdirde hükmen onanmış sayılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

2 — Temyiz

MADDE 67. — Sayıştay dairelerince verilen ilâmlar Sayıştay Temyiz Kurulunda temyiz olunur. Bu kurulca verilen kararlar kesin-dir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 68. — Sayıştay dairelerinin ilâmları;

- Kanuna aykırılık,
- Yetkiyi aşmak,
- Yargılama usullerine riayet etmemek gibi sebeplerle (63) ncu maddede yazılı ilgiler tarafından temyiz olunabilir.

Temyiz süresi ilgiliye ilâmın tebliğinden itibaren doksan gündür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 69. — Temyiz isteği dilekçe ile yapılır. Dilekçeye ilgililer tarafından itirazlarını isbat edecek belgeler bağlanır, Temyiz evrakının suretleri karşı tarafın sayısınca verilir.

Temyiz dilekçesiyle buna bağlı evrak karşı tarafa tebliğ olunur. Tebliğden itibaren otuz gün içinde cevap verilebilir. Bu cevaplar da temyiz edene tebliğ olunur. Temyiz eden de buna onbeş gün içinde cevap verebilir. Bu cevaplar da karşı tarafa tebliğ olunur. Buna da onbeş gün içinde cevap verilebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 70. — Cevaplar alındıktan sonra veya taraflardan biri süresi içinde karşılık vermediği takdirde temyiz incelenmesi yapılarak karara bağlanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 71. — Temyiz dilekçesi ve lâyiha-lar Sayıştay Başkanlığına verilir. Merkezde bulunmayanlar, temyiz dilekçelerini, Sayıştay'a gönderilmek üzere buldukları yerin en büyük mülkiye memuruna da verebilirler.

İlgililer isterlerse evrakın alındığına dair kendilerine bir alındı verilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 72. — Taraflar yazı ile isterler veya Temyiz Kurulu lüzum görürse tarafları veya bir tarafı davet ederek savunmalarını dinler ve açıklama isteyebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 73. — Temyiz Kurulu temyiz olunan hükmü olduğu gibi veya düzelterek tasdik eder, kaldırır ya da bozar. Bozma halinde evrak yeniden karara bağlanmak üzere o kararı veren daireye gönderilir.

Daire ilk kararında direktir ve bu direktme üzerine temyiz olunarak tekrar temyiz kurulunca bozma kararı verilirse daire bu karara uymak zorundadır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler.. Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

2. Yargılamanın iadesi

MADDE 74. — Aşağıdaki sebepler üzerine saveı, hükümlü, hükümlünün bağlı olduğu Bakanlık veya daire ya da Maliye Bakanlığı tarafından yargılanmanın iadesi istenebileceği gibi Sayıştay Dairelerince de doğrudan doğruya buna karar verilebilir. Yargılamanın iadesi sebepleri şunlardır :

a) Hesapta maddi hata bulunması, noksan veya mükerrerlik olması,

b) İbraz edilen belgede sahtecilik bulunup da hükme etki yapmış olması,

c) İnceleme veya yargılama sırasında görülmiyen yanlış veya usulsüz bir işlemin hükümden sonra meydana çıkmış olması.

ç) Hükme tesir edebilecek bazı belgelerin inceleme ve yargılama sırasında bulunmayıp, hükümden sonra meydana çıkması,

d) Hükme esas tutulan bir ilâmın bozulma suretiyle ortadan kalkmış olması,

e) Kesin hesapların incelenmesi sonunda Genel Kurulca, bütçe tertip ve mahsubuna ilişkin daire kararlarının aksine karar verilmiş olması,

Türkiye Büyük Millet Meclisinden kesin hesabı geçmiş olsun olmasın, ilâmın tebliği tarihinden itibaren beş yıl sonra, yargılamanın iadesi isteminde bulunulamaz.

Türkiye Büyük Millet Meclisinden kesin hesabın onanmış olması şahıs borçlarına etkili değildir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 75. — Yargılamanın iadesi istemi, hükmü veren dairece incelenir ve ilk olarak yargılamanın iadesi lüzumuna karar verilir. Bu karardan sonra iade olunan hususlara inhisar etmek şartıyla yargılama yapılır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 76. — Yargılamanın iadesi dileğinde bulunmak icrayı alkoymaz. İade dilekçesini inceliyen dair, gerekli gördüğü takdirde kanunen muteber teminat karşılığında, icranın geciktirilmesine karar verebilir.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

3. — Karar düzeltmesi

MADDE 77. — Temyiz Kurulu kararlarına karşı aşağıdaki sebeplerle temyiz isteğinde bulunmuş olanlar tarafından ilâmın tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde bir defaya mahsus olmak üzere karar düzeltmesi istenebilir.

a) Hükümün zatına etkili iddia ve itirazların kararda karşılanmamış olması,

b) Bir ilâmda aynı konu hakkında birbirine aykırı hükümler bulunması,

c) Temyiz yolu ile görülen işlerde Temyiz Kuruluna ibraz olunan ve karara etkili bulunan evrakta bir sania veya sahtelik vukubulmuş olması.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 78. — Karar düzeltilmesi istem ve incelenmesi temyiz şekil ve usulleri dairesinde yürütülür. Şu kadar ki, burada (72) nei madde hükmü uygulanmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 79. — Kanun yollarına başvurma hallerinde bu kanunda yer almamış olan hususlar hakkında Hukuk Muhakeme Usulleri Kanununun ilgili hükümleri uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

III - İctihadın birleştirilmesi

MADDE 80. — İşin gereği ve ibraz edilen belgelerin mahiyetleri bir olduğu halde, kesinleşmiş olsun olmasın, birbirine aykırı gördüğü ilâmları Birinci Başkan icthadın birleştirilmesi için Genel Kurula verir.

İctihadı birleştirme kararları Resmî Gazete ile yayınlanır.

İctihadı birleştirme kararları yayımından sonraki ödemeler hakkında uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Bir önerge vardır okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Teklifin ve komisyon metninin 80 nei maddesinde icthadı birleştirme ve değiştirme kararlarının Resmî Gazete ile ilâmı öngörülmüşse de, 17 nei maddede sözü edilen ve aynı mahiyette olan Genel Kurul kararlarının sorumlularca bilinmemesi yüzünden bu kararlara uygun olmanın uygulama yapıldığı Sayıştayca bu işlemden dolayı zimmet çıkardığı cihetle sorumluların kararlara zamanında ittilâ kesbedebilmeleri için bunların da Resmî Gazete ile yayınlanmasında fayda vardır. Bu bakımdan bu maddenin son iki fıkrasının aşağıdaki şekilde değiştirilerek kabul edilmesini arz ve teklif ederim.

İctihadı birleştirme ve değiştirme kararları ile 17 nei madde gereğince alınan Genel Kurul kararları Resmî Gazete ile yayınlanır.

Bu kararlar yayımından sonraki ödemeler hakkında uygulanır.

İstanbul

Nurettin Bulak

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Önergeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Kabul edilen önerge ile son iki fıkra değiştirilmiştir.

80 nei maddeyi bu değişiklikte birlikte oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Genel uygunluk bildirim ve Sayıştay raporları

MADDE 81. — Sayıştay, bakanlıklar tarafından düzenlenen kesinhesapları sayman hesaplarıyla ve Hazinece düzenlenen genel hesabı da bakanlıklar kesinhesaplarıyla karşılaştırır ve uygunluk derecesini Anayasanın 128 nei maddesinde belirtilen süre içinde Millet Meclisi Başkanlığına sunar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 82. — Genel bütçe dışında kalıp da bütçeleri bir kanunla Türkiye Büyük Millet

Meclisinden geçen dairelerin kesinhesapları hakkında da yukardaki madde hükmü uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 83. — Yukarıki maddeler gereğince düzenlenecek kesinhesaplara Sayıştay ilâmlarının infaz derecesini gösterir bir cetvelin bağlanması şarttır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 84. — Kesinhesap kanunu tasarısı, Anayasanın 128 nci maddesinde belirtilen bir yıllık süreyi aşmamak şartıyla, idare hesapları tam olarak Sayıştaya verilmedikçe Millet Meclisi Başkanlığına sunulamaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 85. — Hesapların tatbikine ve uygunluk bildiriminin hazırlanmasına ilişkin işlemler Birinci Başkan tarafından denetçilerden kurulu Kesinhesap Şubesine havale olunur. Kesinhesaplar hakkında bu şubece düzenlenen raporlar ikinci derecede dairelerce incelenerek karara bağlanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 86. — Kesinhesaplar hakkında dairelerce verilen kararlar her yıl sırayla bir üye tarafından incelenir ve bir rapor düzenlenir. Bu rapor daire kararıyla birlikte Maliye Bakanı adına yetkili bir zat ve Sayıştay Savcısı da hazır bulunduğu halde genel kurulda görüşülür ve uygunluk bildiriminin son şekli tesbit olunur.

Genel bütçe dışında kalan bütçelerin kesinhesaplarının Genel Kurulda görüşülmesinde ayrıca ilgili dairenin yetkili temsilcisi de bulunur.

Genel uygunluk bildirimleri, Genel Kurul üyeleri ve savcı tarafından imza edildikten sonra Birinci Başkanlıkça Millet Meclisi Başkanlığına sunulur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 87. — Genel ve katma bütçeli dairelerin bir hesap devresindeki mal işlemlerinin

incelenmesi sonucunda beliren hata ve noksanlıklar ve bu daireler dışında kalan idare ve kurumların bir yıllık hesaplarının incelenmesi sonucu, bunların faaliyetlerinin kuruluş gayelerine uygun olup olmadığı da belirtilmek şartıyla, Sayıştay Genel Kurulu raporlarıyla Birinci Başkanlıkça Cumhuriyet Senatosuna ve Millet Meclisine sunulur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 88. — İnceleme ve denetleme sırasında, hesap ve işlemlerden mevzuata uygun görülmiyenlerden Sayıştay Genel Kurulunca gerekli görülenler, bu husustaki Sayıştay mütalâasıyla birlikte bir raporla Birinci Başkanlıkça Cumhuriyet Senatosuna ve Millet Meclisine duyurulur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ONUNCU BÖLÜM

Bütçe, personel ve özlük işleri

MADDE 89. — Sayıştay, genel bütçe içinde kendi bütçesiyle yönetilir.

Birinci Başkanlıkça hazırlanarak Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Sayıştay bütçesi, Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İdareci üyeleri tarafından, Genel bütçe kanunu tasarısına ithal edilmek üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesiyle birlikte yazıyla Maliye Bakanlığına gönderilir.

Sayıştayın muhasebe işleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Saymanlık Müdürlüğüne yönetilir.

Çeşitli kanunların Bakanlar Kurulu kararına lüzum gösterdiği işlerden Sayıştay hizmetleriyle ilgili olanlar, Millet Meclisi Başkanlık Divanının idari işlem niteliğindeki kararlariyle yürütülür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 90. — Sayıştay kuruluşuna dâhil memur ve hizmetliler Birinci Başkan tarafından kadro unvanları ile bağlı olmaksızın Sayıştay kuruluşu ile ilgili hizmetlerde kendi kadro-

ları ile görevlendirilebilirler. Bu suretle görevlendirilenlerin kadroları ile ilgili her türlü hakları ve ödenekleri devam eder.

Ancak, meslek mensupları Genel Sekreter yardımcıları hariç yönetim işlerinde görevlendirilemezler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 91. — Başkan ve üyelerle saveci kadro aylıklarını alırlar.

Başkan ve üyelerin kadro aylıklarını kazanmış hak olarak aldıktan sonraki yükselme işlemleri ile izin ve geçici görevleri Birinci Başkanın onayı ile olur. Birinci Başkan hakkında bu hüküm kendiliğinden uygulanır.

Saveci ve yardımcılarının yükselme işlemleri Maliye Bakanlığına aittir. Bunların yıllık ve mâzeret izinleri Sayıştay Birinci Başkanının muvafakati üzerine Maliye Bakanlığınca verilir.

Yukardaki fıkralar dışında kalan Sayıştay meslek mensuplarının her çeşit özlük işlemleri bu kanun hükümleri uyarınca yürütülür. Ancak sarahat olmıyan hallerde genel hükümler dairesinde hareket edilir. Yönetim mensuplarının özlük ve emeklilik işlerinde genel hükümler uygulanır. Özlük işlemlerine ilişkin hükümlerin uygulamak şekli yönetmeliğinde belirtilir.

Terfi süresini dolduran Başkan ve üyeler dışındaki Sayıştay mensuplarının buldukları kadroda üst derece aylığı verilerek veya üst kadroya atanarak yükselmelerinde yeterlik esastır. Yeterlik, alınan sicillere göre belli olur.

Boşalan bir üst kadroya atanmada aynı derecede yeterli olanlar birden fazla ise, sırasıyla; kıdem, disiplin cezası almamış bulunmak, meslekî inceleme ve yayınlarda bulunmuş olmak, bir yabancı dilden Devlet Dil İmtihanını kazanmış olmak tercih sebepleri sayılır. Tercih sebepleri de eşidolduğu takdirde, yapılacak sınavda daha üstün başarı gösterenler yükselmeye hak kazanırlar.

Sayıştay kuruluşuna dâhil yönetim mensuplarının yükselme işlemleri, genel hükümler dairesinde yürütülür.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?. Yok. İki tane önerge vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Anayasanın 127 nci maddesinin 2 nci bendin-

de Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri ve diğer özlük işleri, başkan ve üyelerin teminatı kanunla düzenlenir denmektedir.

Bu hükme göre Sayıştay mensuplarının her türlü hakları ve yükümleri özlük işleri, atanmaları bu kanunda yer alması gerekmektedir. Benzeri kuruluşları olan Danıştay ve Yargıtay gibi kuruluşlarda da mensuplarının her türlü özlük işleri, hakları ve yükümleri, atanmaları kendi kanunlarında gösterilmiştir.

Kanun teklifine meslek mensuplarının yükselmeleri, sicilleri, disiplin kovuşturması hakkında bâzı hükümler eklenmişse de adı edilenlerin bütün özlük işlerini kapsar mahiyette olmamıştır. Bu bakımlardan 91, 95, 96, 97, 98 ve 101 nci maddeler yeniden düzenlenerek Anayasanın 127 nci maddesinin öngördüğü veçhile Danıştay Kanunu ve Personel Kanunundaki hükümler de göz önüne alınarak meslek mensuplarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve yükümleri ve diğer özlük işlerini kapsıyacak hükümler konması düşünülmüştür. Adı edilen maddelerin ekli şekilde kabulünü arz ve teklif ederim.

Ankara
İlyas Seçkin

Madde 91. — Başkan ve üyeler birinci derece memur aylıkları tutarını alırlar. Bu suretle alınan aylıklar, bunların emekliliklerinde ve diğer memuriyetlere geçmelerinde kazanılmış hak sayılmaz. Bu gibilerin emekliliklerinde ve diğer memuriyetlere geçmelerinde hizmet sürelerine göre kazandıkları derece aylıkları esastır.

Bunların kazanılmış haklara ait yükselme süreleri iki yıldır. Bu sürenin bitiminde kazanılmış hakları kendiliğinden bir üst dereceye yükseltilir.

Daire Başkanları ve üyelerin izin ve geçici görevleri Birinci Başkanın onayıyla olur. Birinci Başkan hakkında da bu hüküm kendiliğinden uygulanır.

Başkan ve üyelerin dışındaki meslek mensuplarıyla saveci ve saveci yardımcılarının yükselme süresini dolduranların buldukları kadroda üst derece aylığı verilerek veya üst kadroya atanarak yükselmelerinde yeterlik esastır. Yeterlik, sicillere göre belli olur.

Boşalan bir üst kadroya atanmada aynı derecede yeterli olanlar birden fazla ise, kıdem, disiplin cezası almamış bulunmak, meslekî inceleme ve yayınlarda bulunmuş olmak, bir yabancı dilden Devlet dil imtihanını kazanmış olmak tercih sebepleri sayılır.

Tercih sebepleri yoksa yapılacak sınavda üstün başarı gösterenler yükseltilir.

Genel sekreter, raportör, uzman denetçi, başdenetçi, denetçi ve denetçi yardımcılarının yükseltme işlemi memurlar seçim ve disiplin kurulu kararı ve Birinci Başkanının onayıyla olur.

Savcı ve savcı yardımcılarının yükselme işleyle diğer özlük işleri Maliye Bakanlığına aittir. Ancak yıllık ve mâzeret izinlerinin verilmesi Sayıştay Birinci Başkanının uygun görmesine bağlıdır.

BAŞKAN — Aşağı - yukarı buna eş bir ikinci önerge daha vardır, onu da okutuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Anayasanın 127 nci maddesinin 2 nci bendinde Sayıştayın kuruluşu, işleyişi, denetim usulleri, mensuplarının nitelikleri, atanmaları, ödev ve yetkileri, hakları ve yükümleri ve diğer özlük işleri, Başkan ve üyelerin temiatı kanunla düzenlenir, denilmektedir.

Bu hükme göre Sayıştay mensuplarının her türlü hakları ve yükümleri, özlük işleri, atanmaları bu kanunda yer alması gerekmektedir. Benzeri kuruluşlar olan Danıştay ve Yargıtay gibi kuruluşlarda da mensuplarının her türlü özlük işleri, hakları ve yükümleri, atanmaları kendi kanunlarında gösterilmiştir.

Kanun teklifine meslek mensuplarının yükselmeleri, sicilleri, disiplin kovuşturması hakkında bazı hükümler eklenmişse de adı edilenlerin bütün özlük işlerini kapsar mahiyette olmamıştır. Bu bakımlardan 91 nci madde yeniden düzenlenerek Anayasanın 127 nci maddesinin öngördüğü veçhile Danıştay Kanunu ve Personel Kanunu tasarılarındaki hükümler de göz önüne alınarak meslek mensuplarının nitelikleri, atanmaları, hakları ve yükümleri ve diğer özlük işlerini kapsıyacak hükümler konması düşünülmüştür. 91 nci maddenin ekli şekilde kabulünü arz ve teklif ederim.

Trabzon
Ekrem Dikmen

Madde 91. — Başkan ve diğer üyeler birinci derece memur aylıkları tutarını alırlar. Bu suretle alınan aylıklar, bunların emekliliklerinde ve diğer memuriyetlere geçmelerinde kazanılmış hak sayılmaz. Bu gibilerin emekliliklerinde ve diğer memuriyetlere geçmelerinde hizmet sürelerine göre kazandıkları derece aylıkları esastır.

Daire başkanları ve üyelerin izin ve geçici görevleri Birinci Başkanın onayı ile olur. Birinci Başkan hakkında bu hüküm kendiliğinden uygulanır.

Başkan ve üyeler dışındaki meslek mensupları ile savcı ve savcı yardımcılarının yükselme sürelerini dolduranların buldukları kadroda üst derece aylığı verilerek veya üst kadroya atanarak yükselmelerinde yeterlik esastır. Yeterlik, sicillerine göre belli olur.

Boşalan bir üst kadroya atanmada aynı derecede yeterli olanlar birden fazla ise, kıdem, disiplin cezası almamış bulunmak, meslekî inceleme ve yayınlarda bulunmuş olmak, bir yabancı dilden Devlet dil imtihanını kazanmış olmak tercih sebepleri sayılır.

Tercih sebepleri yoksa yapılacak sınavda üstün başarı gösterenler yükseltilir.

Genel sekreter, raportör, uzman, denetçi, başdenetçi, denetçi ve denetçi yardımcılarının yükseltme işlemi Memurlar Seçim ve Disiplin Kurulu kararı ve Birinci Başkanın onayı ile olur.

Savcı ve savcı yardımcılarının yükselme işleyle diğer özlük işleri Maliye Bakanlığına aittir. Ancak yıllık ve mazeret izinlerinin verilmesi Sayıştay Birinci Başkanının uygun görmesine bağlıdır.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — İki önerge birbirinden farklıdır. Hangisine katılıyorsunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — İkinci önergeye katılıyoruz.

MALİYE BAKANLIĞI MUHASEBAT GENEL MÜDÜRÜ AHMET TEVFIK ALPARSLAN — Müsaade ederseniz Hükümet adına küçük bir mâruzatta bulunayım.

BAŞKAN — Buyurun.

MALİYE BAKANLIĞI MUHASEBAT GENEL MÜDÜRÜ AHMET TEVFIK ALPARSLAN — Şimdi okunan her iki önergede de Sayıştay savcı ve yardımcılarının senelik izinleri ile mazeret izinlerinin Maliye Bakanlığınca verilebilmesi için Sayıştay Birinci Başkanının muvafakatı şart koşuluyor. Buna, prensip itibariyle elbette bir diycek yok. Senelik izinlerde bunun tatbiki de gayet kolay. Ancak takdir buyurulacaktır ki, mazeret izni pek âcil ahvalde Sayıştay Başkanını bulup muvafakatini almadan verilmesi iktiza eden fevkalâde hallere cevap veren bir izindir. Bu itibarla tensip buyurulursa önerge sahipleri de lütfederse, mazeret iznini Birinci Başkanın muvafakatini kaydımdan hariç tutmak hâdiselere daha uygun olur.

ILYAS SEÇKİN (Ankara) — İkinci önergeye iltihak ediyorum.

BAŞKAN — Sayın Seçkin, Ekrem Dikmen tarafından verilmiş olan önergeye iltihak etmiştir. Komisyon bu önergeye iştirak ediyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Maliye Bakanlığı Temsilcisinin istediği gibi düzeltilirse iştirak ediyorum.

BAŞKAN — Önerge sahibi yok. Tashih etmek durumunda değiliz. Önergeye iştirak ediyorsanız ifade edin.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — İştirak ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon filhal katılıyor mu?.. Katılıyor. Kabul edilen önergedeki metni 91 nei madde olarak oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 92. — Sayıştay mensuplarından,

a) Sayıştay Birinci Başkanı ile Daire başkanlarına, üyelere, savcı ve Genel Sekretere her ay aylıklarından ayrı olarak kadro aylık tutarlarının yüzde altmış oranında,

b) Uzman Denetçi, Başdenetçi, Genel Kurul, Temyiz Kurulu ve daire raportörleri ve denetçilerle Genel Sekreter, savcı ve denetçi yardımcılara derecelerine göre bu kanuna bağlı üç sayılı cetvelde yazılı miktarlarda,

c) Sair Sayıştay mensuplarına ekli dört No. lu cetvelde yazılı miktarlarda,

Ödenek verilir.

Ödeneğe hak kazanılması Maaş Kanunu hükümlerine tabidir.

Ancak, diğer bir göreve vekillik halinde yalnız bir yönden ve yüksek olanının ödeneği verilir.

Memurlar Kanununun 78 ve 79 neü maddelerinde yazılı izinleri kullananlarla geçici görevle başka tarafa gönderilenler ve Sayıştay kuruluşu ile ilgili diğer işlerle görevlendirilenler dışında her ne suret ve sebeple olursa olsun görevleri başında bulunmayanlara görevlerinden ayrı buldukları sürece, Memurlar Kanununun 84 neü maddesi gereğince izinli olanlara da bir yıl içinde iki aydan fazlası için ödenek verilmez.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. İki tane önerge vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

92 nei maddenin, hangi hallerde ödeneklerin kesileceğini öngören son bendinde Memurun Kanununa atıf yapılmakta ise de, geçen hafta Yüksek Meclisçe kabul olunan Devlet Memurları Kanunumuzda bu hükümler ilga edilmiş olduğundan burada yeri kalmadığı ve esasen de Danıştay mensuplarının ödeneklerinde de her hangi bir tahdit olmadığından adı edilen bendin çıkarılmasını arz ve teklif ederim.

Trabzon

Ekrem Dikmen

Maraş

Kemal Bağcıoğlu

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan Sayıştay kanun tasarısının 92 nei maddesine ekli 4 numaralı cetvelde yazılı, sair Sayıştay mensuplarına verilmesi teklif olunan ödenegin şube müdürleri ile yardımcıları ve şeflerinin aynı seviyede tutulmuş olması hiyerarşi bakımından uygun olamayacağı cihetle aşağıda miktarları gösterildiği üzere değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Samsun

İlyas Kılıç

Unvanı	Ödenek miktarı
Şube Müdürü	Lira 250
Şube Müdürü Yardımcısı	200
Levazım ve Ayniyat Saymanı	200
Şef	150
Tetkik Memuru, Zabıt Kâtibi ve Kâtip	100

BAŞKAN — Sayın Komisyon, birinci sırada okuduğumuz ve 92 nci madde metninden bir fıkranın tayyını istiyen önergeye katılıyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Danıştay Kanununda buna mütenazır değişiklik yapılmıştır. Yukarıki metinde bu hangi fıkra oluyor?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Asli metinde 4 ncü fıkradır. «Memurlar Kanununun 78 ve 79 neu maddesi» ibaresi ile başlıyan...

BAŞKAN — Öyle ise dördüncü fıkra değil, üçüncü fıkranın bendi oluyor. O halde ifade edelim. 92 nci madde metninde, «Memurlar Kanununun 78 ve 79 neu maddelerinde yazılı izinleri kullananlarla» ibaresi ile başlayıp sonuna kadar devam eden kısmın tayyını istiyen bu önergeye iştirak ediyorsunuz...

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Ediyoruz.

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor. Oyuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir, son bend maddeden tayyedilmiştir.

Şimdi ikinci önergeye de katılıyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Cetvel manzumesine aittir, katılıyoruz.

BAŞKAN — Bu ikinci önerge (B) ve (C) fıkraları hakkındadır. Buna da katılıyor musunuz?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Şimdi Sayın Komisyon, bu teklifin sonunda 4 numaralı cetvel diye gösterilen bir kısım vardır.

Okuduğumuz önergeye iştirak ettiğinizi söylüyorsunuz. Buna iştirak ettiğiniz takdirde, 4 numaralı cetvel, şu iştirak ettiğiniz önerge şeklinde olacaktır ve basmayazılarda bulunan kısım tamamen değişecek, kabul edilen bu önergedeki şekil esas olacak.

Bu ifade ettiğim şekliyle Sayın İlyas Kılıç arkadaşımıza ait önergeye Komisyon da katılıyor. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu 92 nci maddenin son bendinin tayyı ve şimdi kabul ettiğiniz (B) ve (C) fıkralarına ait yeni cetveli birlikte oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 93. — Her yıl Sayıştay meslek mensuplarından en çok dört kişi malî hukuk ve malî işler alanında bilgilerini artırmak ve meslekle ilgili incelemelerde bulunmak üzere Birinci Başkan tarafından lüzum görülen yabancı memleketlere iki yıl için mezun sayılmak suretiyle gönderilirler. Bu süre içinde Sayıştaydaki görevlerine ait aylıkları verilir. Ödenek hariç, diğer özlük hakları saklı kalır. Bu gibilere gidiş ve dönüş harcırahları ile yabancı memleketlerde kaldıkları sürece Harcırah Kanunu hükümleri dairesinde yevmiye verilir.

Bu suretle gönderilecek olanların niteliğiyle seçim usulleri, yabancı memleketlerdeki çalışmalarının izlenmesi, bu memleketlerdeki çalışmalarına ait düzenliyecekleri raporların şekli ve süresinden önce geriye çağırılma sebepleri yönetmeliğinde ayrıca belirtilir.

Yurda dönenler, yabancı memleketlerde kaldıkları sürenin iki katı Sayıştayda mecburi hizmet görürler. Zorlayıcı bir sebebolmaksızın daha önce ayrılanlardan ödenmiş olan yol paraları ile yevmiyeleri faizleriyle birlikte geri alınır.

Bu madde hükmünden faydalanabilmek için Sayıştayda en az beş yıl çalışmış olmak şarttır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen?.. Yok. Bu maddenin içinde geçen «en çok 4 kişi» ibaresinin, «en az 4 kişi» olarak tadilini isteyen bir önerge vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

93 ncü maddede geçen «en çok dört kişi» ibaresinin, «en az dört kişi» şeklinde değiştirilmesini teklif ederiz.

Trabzon

Ekrem Dikmen

Maraş

Kemal Bağcıoğlu

BAŞKAN — Komisyon iştirak ediyor mu?.. GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — İştirak ediyoruz efendim.

BAŞKAN — Yani, bu iştirakiniz dolayısıyla, her yıl en çok 4 kişi değil de, en az 4 kişinin gitmesini uygun buluyorsunuz?..

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Sayın Başkan, 4 kişiden

fazlasının gitmesini uygun bulduğumuz gibi, asgari 4 haddini de yerinde görmüyoruz. Ama, takrir sahibi arkadaşımız yok. Üst haddi serbest bırakmak mecburi. Sayıştayca mutlaka adam yetiştirilmesi lâzımsa, 5 - 10 kişi gitmesi icabediyorsa, 4 kişiyle tahdit ne kadar hatalı ise; üst ve alt tabanlara bir tahdit koymak filhakika hatalı ama takrir sahibi arkadaşımız olmadığı için bu şekilde iştirak etmek zaruri oldu. İştirak ediyoruz.

MALİYE BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ AHMET TEVFIK ALPARSLAN — Müsaade eder-seniz, Hükümet görüşünü arz edeyim.

BAŞKAN — Buyurun. Anayasa Komisyonu Sözcüsü de lütfen yerini alsın.

MALİYE BAKANLIĞI TEMSİLCİSİ AHMET TEVFIK ALPARSLAN — Efendim, bu 93 ncü maddenin Komisyondan gelen şeklinde zaten bir âmir hüküm mahiyeti vardı. Şimdi yapılan değişiklikle bu âmir hükmün şümülü ve mahiyeti hakikaten bir bütçe meselesi ve bir bütçe imkânı meselesi olmak niteliğini kazanıyor. Filhakika «en az dört kişi gönderilir» şeklindeki ibare Birinci Başkanı mecbur ediyor, efendim. Bütçe imkânları buna müsaade etmiyebilir veya ileride bu kanun bir - iki senelik kanun değil takdir buyuracağınız üzere, belki 25 - 30 senelik ve halen yürürlükte olan kanun gibi daha uzun müddet tatbik edilecek. O takdirde en az 4 tane gitmesine ihtiyaç olan Sayıştay mensubu kalmamış olabilir. Yani gitmesin demiyorum. Sayıştay mensupları gittikten sonra, tetkiklerini bitirdikten sonra ve tamamı gittikten sonra bilfarz 10 sene sonra gönderilmesi icabeden kimse kalmamış olabilir. Bu âmir hüküm bu şekilde ve en az 4 kişinin gönderilmesi şeklinde yürürlükte bulunduğu müddetçe Sayıştay Birinci Başkanı bir defa gitmiş olanları tekrar göndermek durumuna düşecektir. Dikkatlerinize arz ederim. Müddet de kısa değildir. İki sene müddetle gönderilecekler. Bu itibarla eski şekilde bırakılmasının doğru olacağı kanaatinde olduğumuzu arz ederim, Hükümet adına.

Bir de «gönderilirler» kelimesinin «gönderilebilirler» şeklinde tashihini kabul buyurursa Yüksek Meclis, Sayıştay Başkanına hakiki ihtiyacı teemmül etme imkânını vermiş oluruz. Arz ederim.

BAŞKAN — Sayın Bilgin.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlarım, bu önergeye Sayın Komisyonun iştirak etmesini bendeniz çok garip buldum. Çünkü, «en az dört kişi gönderilir» tâbiri hiçbir surette kanun tekniğine de uymaz. Yani Sayıştay her sene dört üyesini behemehal göndermek kanuni mecburiyetiyle karşı karşıya bırakıyor demektir. Bu ise hiçbir zaman ihtiyacı olan gönderilebilir şeklinde düşünülebilecek olan bir meselede Sayıştayı her sene 4 kişiyi behemehal dışarıya göndermek üzere kanuni mecburiyet karşısında bırakmak doğru bir şey değildir. Kanun tekniği şunu âmirdir ki, daima bir şeyin tabanından ziyade tavanı tesbit edilir. Şu halde, en az dört kişi gönderilsin ama, 30 kişi de gönderilebilir. Olur mu böyle şey? 30 kişi gönderilebilir mi? Ama kanunen gönderilebilir mânası çıkabilir.

Binaenaleyh, eski şeklin muhafazasında zaruret vardır.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Bu madde hakkında başka söz istiyen?.. Buyurun Sayın Seçkin.

Bir önerge daha var Sayın Rüştü Özal'a ait. Maliye Temsilcisinin ifade ettiği hususu teklif ediyor. «Gönderilirler» değil, «gönderilebilirler» şeklinde düzeltilmesini istiyor. Bu önergeyi okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Maddedeki «gönderilirler» kelimesinin «gönderilebilir» şeklinde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya
Rüştü Özal

BAŞKAN — Buyurun Sayın Seçkin.

İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım, Sayın Bilgin arkadaşımızın işaret buyurduğu tavanı tesbit etmek mümkün. Ama en az 4 kişi demek lâzım. Yoksa 4 kişiden fazla gönderilebilir. Ben de iştirak ediyorum. Yalnız benim bilebildiğime göre, bu hususlar bir müessesede çalışan arkadaşlarımızın bilgi ve görgülerini artırmak, ihtisaslarımızı tamamlamak maksadıyla dış memleketlere staja gönderilmeleri tasvibedilir ve her yerde faydalı neticeler alınır. Danıştay Kanununu kabul buyurdu Büyük Meclis, orada bu konuda bir kayıt var mı bilmiyorum, muhterem Komisyondan ve Hükümet Tem-

sileisinden sormak isterim. Maliye Vekâletinden, diğer bakanlıklardan staj için, yetişmek için kontenjan dâhilinde heyetler, personeller gider. Ama bunların kanuni bir haddi yoktur. Bu bir bütçe meselesidir, ihtiyaç meselesidir, rakamla kayıtlamadan gönderilebilir hükmünü Büyük Meclis kabul buyurur, Hükümet Divanı Muhasabatla istişare eder, karşılıklı malî imkânları, döviz imkânlarını tesbit eder. Bu sene 10 kişi gider, gelecek sene 15 kişi gider, belki 3 kişi gider. Çalışma durumu ve heyetin durumu nazarı itibara alınır. Üst kademesinde, alt kademesinde bence rakam olarak tasrihe lüzum yoktur. Arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kaptan.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Muhterem arkadaşlar, ilk bakışta hakikaten bu miktarın tabanını tesbit etmenin mahzurlu olduğu düşünülebilir. Takriri veren de evveleminde Komisyon değildir. Fakat Komisyonunda bunun uzun uzun münakaşası yapıldı. Şu anda kesin bir fikre de varılmıyacağım. Bir kısım arkadaşlarımız dediler ki; bunun tavanını ve tabanını tahdidetmiyelim. Tamamen Reisin inhisarına bırakalım. O bütçe imkânları nisbetinde göndersin. Bir kısım arkadaşlarımız da dedi ki; bu şekilde bıraktığımız takdirde, bugünkü zihniyet devam ederse, şimdiye kadar nasıl Sayıştay bir tek kimseyi görüşünü, bilgisini artırmak, Sayıştay üzerinde tetkikat yapmak için gönderememişse yine göndermeyecek demektir. Yani şu ana kadar Sayıştaydan bir tek kişi hariç memleketlere gidip yeni gelişen doktrinleri, tatbikatı tetkik ettirilmemiştir. Böyle bir süpleks koyarsak yine Reisin şu veya bu şekilde ihmali veyahut da şu veya bu şekilde kendi takdirinin o şekilde olması yüzünden ihtimal ki yine göndermeyecektir. Binaenaleyh, biz bir mecburiyet koyalım, mutlak surette Sayıştay mensupları yeni gelişen fikirleri, yapılan tetkikat ve tatbikatı yerinde görsünler, tetkik etsinler ve memleketimizde şimdiye kadar yapılmıyan hakiki mânada bir murakabe yapmak imkânı doğsun. Bu mecburiyeti koymak ve bu maddeyi sert şekilde tedvin buradan gelmiştir.

Şimdi ikinci fikri de ceffelkalem yermek doğru değildir. Hakikaten bi süpleks olması lâzımdır, şahsi kanaatim de bu merkezde ama birinci fikri de ceffelkalem ortadan kaldırmaya

imkân yoktur. Ya göndermezse şimdiye kadar olduğu gibi. Ve bu şekliyle komisyona geldiği zaman birçok arkadaşımızın hayretini muciboldu. Her sene Maliyeden, şuradan, buradan haklı olarak muhtelif arkadaşlarımız gidip hariç memleketlerde en son gelişmeleri tetkik ettiği halde Sayıştaydan şimdiye kadar kimse gitmemiş. Niye gönderilmemiş? Bütçe mülâhazasına gelince, o şekilde de olsa yarın bütçe mülâhazası olmayacak mı? Yine olacak...

Şimdi bendeniz takdiri Yüksek Heyetinize bırakıyorum. İster birinci fikre iştirak edersiniz, şu sert hükümlerle gelirsiniz ve en az dört taneyi gönderir, Maliye Temsilcisi arkadaşımızın ifadesi gibi mahzur olursa, bu kanunun bir maddesini değiştirmek çok kolay, 5-10 dakikalık bir iştir. Karayollarının hariçten makina ithaline müsaade eden kanunda tesbit ettim, 8 dakikada çıktı. Bunun yapılması zor değil. Ama hangisini Yüksek Meclisiniz kabul ederse bize muteberdir. Ancak şu maddenin sevkine âmîl olan fikirler bunlardır.

Arz ederim, hürmetlerimle.

REFET AKSOY (Ordu) — Bir sual rica edeceğim.

BAŞKAN — Komisyonunda bir sual soracaklardır. Mamafih yerinizden de cevap verebilirsiniz. Söz isteyenler de var daha evvel.

Buyurun Sayın Arar.

KÂZİM ARAR (Çankırı) — Muhterem arkadaşlar, benden evvel konuşan İlyas Seğkin ve Ahmet Bilgin arkadaşlarım, konuya temas ettiler. Avrupa'ya bilgilerini ve görgülerini artırmak maksadıyla gönderdiğimiz Devlet memurlarının mutlaka teşkilât kanununda yer alması gibi bir hususa da ihtiyaç yoktur. Bütün Bakanlıklar kendi ihtiyaçlarını tesbit eder ve İlyas Seğkin arkadaşımızın söylediği gibi; Maliye Vekâletiyle temas eder, bütçe meselesidir, gönderilir. Teşkilât kanununa böyle bir madde koyup devamlı surette her yıl dilediği kadar personeli göndermek keyfiyeti gerçekten mahzurlu olur.

Maliye Vekâletinin Sayın temsilcisi müddetin iki yıl olduğuna işaret ettiler. Avrupa seyahati çok cazip gelmektedir. Çok talep vukubulacaktır. Sayıştay idaresi müşkül durumda kalacak ve her yıl tazyikler karşısında, gidecek olanların (taliplerin) miktarını artıracaktır. Teşkilât kanunundan beklediğimiz husus bütçemizin

% 66,6 sı Sayıştayın tetkikinden geçemiyen 15 milyarın bu acı ve feci durumdan kurtulmasını istihdaf eden bir gayeye teveccüh ettiği için bu kanunun âcilen çıkması hususunda Yüksek Meclis âdeta bir mutabakat halindedir. Bu defa bir tavanı kaldırıp daha geniş ölçüde seyahatlere yol açacak olursak uzun senelerden beri tetkiksiz, murakabesiz kalmış olan ve Yüksek Meclis adına bütçenin murakabesini yapan Sayıştayın mesaisi meflûç hale gelecektir. Bir tavanın mutlaka tesbiti lâzımdır. Mutlaka bütün Sayıştay mensuplarının da batı seyahati yapmasına ihtiyaç yoktur. Hattâ bunun bir de hududunu tesbit etmek lâzımdır, denebilir. Gidenler öğrenir gelir, kurs açar, diğerlerine de öğretir. Bir tasarruf mecburiyetindeyiz aynı zamanda. Biz Sayıştay mensuplarına başka yönden kanunun diğer maddeleriyle tercihi cihetinde yine Yüce Meclis olarak, bütün gruplar olarak mutabakat halindeyiz. Ama bu Avrupa seyahatlerinden, diğer bakanlıkların da hiçbir fayda istihsal edemediği lüzumsuz gezilere artık bir son vermek iktiza eder. Onun için iki yıl müddetle gidecek insanların sayısının artırılmasındaki endişelerimiz yerinde ve haklı olacaktır. Bu itibarla tavanın şu suretle tesbitini teklif ediyorum. En çok 4 kişi.

Yine bir fıkra ilâve etmek suretiyle ihtiyaç olmadığı takdirde bir mecburiyetin mevedolmadığının bir fıkra olarak eklenmesinde fayda mülâhaza ediyorum. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz istiyen? Yok. Bir soru var.

REFET AKSOY (Ordu) — Konuşmak istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Aksoy.

REFET AKSOY (Ordu) — Efendim, bu 93 ncü madde Avrupa'ya tetkik ve tettebbu arzusu ile gitmek isteyen arkadaşlar içindir. (Ortadan bir ses, «Amerika'ya da gidecek.») Amerika'ya da gider, Afrika'ya da gider; nerede ilim bulursa... Her yere gider. Sadece Avrupa'ya gitmek şart değil. Avrupa'ya gitmeyi ben umumi bir şey olarak söyledim. Hakikaten lâzım. Meslek sahiplerinin görgüsünü artırmak için buraya gitmesi lâzım. Fakat 93 ncü maddeyi ben baştan aşağı dikkatle okudum. Oraya gönderilecek kimselerin tahsil derecesinden bahseden bir tek kayıt yok. Halbuki Amerika'ya, Avrupa'ya mesleki ihtisasını ikmal etmek üzere, artırmak üzere gide-

cek kimseler lisan bilmediği takdirde en az iki sene lisan öğrenmek mecburiyetinde kalacak. Halbuki, bir lisana sahibolarak oraya giderse, maddede zaten kayıtlıdır; iki sene deniyor. Bu iki sene içinde memlekete bir şifa getirecek bir mütesebbat ile gelecektir. Bu bakımdan bunu nasıl olmuş da komisyon gözden kaçırmıştır. Ben şimdi bir takrir veriyorum, lisan bilenler arasında talibolanları, lâıyk olanları göndermek lâzım, olmadığı takdirde herkes müracaat edecek ve Divanı Muhasebat Reisi de büyük bir müşkülât karşısında kalacaktır, onu mu göndereyim, bunu mu göndereyim diye. Halbuki lisan bilirse ilmî kıymeti, meslekî kıymeti de üzerine ilâve edilir ve gider. Fikrî bir akzanç da memlekete gelmiş olur.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kaptan.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Çok kıymetli arkadaşlarım, Sayın Aksoy'un yerden göğe kadar hakkı var. Ancak bu husus kanunda unutulmuş değildir. Şimdi huzurunuzda 93 ncü maddenin ikinci fıkrasını aynen okuyorum.

«Bu suretle gönderilecek olanların nitelikleriyle, seçim usulleri, yabancı memleketlerdeki çalışmalarının izlenmesi, bu memleketlerdeki çalışmalarına ait düzenliyecekleri raporların şekli ve süresinden önce geriye çağırılma sebepleri yönetmeliğinde ayrıca belirtilir.» Yani bu gidecek olanlara mahsus bir yönetmelik hazırlanacaktır. Kaç lisan bilmelerinin lâzımgeldiği, imtihanının şekli, oradaki faaliyetlerinin takibi, orada yaptığı icraat ve faaliyetler tetkik tettebbuatının noksanlığı ve kifayetsizliğinde geri çağırılması gibi bütün hususlar teferruatı ile tesbit edilecektir. Unutulmuş değildir, bunu tavzih ederim.

Bir noktayı demin unutmuşum, onu da arz edeyim.

Muhterem milletvekilleri, bu takriri ret veya kabul mecburiyeti var. Zira buraya ihtiyar hakkını, yani «gönderilir» değil de «gönderilebilir» şeklinde koyduğumuz takdirde yeni tesbit edilen gerek eski metinde ve gerekse takrirlerdeki tesbit edilen şekle kanun tekniği bakımından uymamaktadır. En az dört veya en çok dört kişi şeklinde kabul edilirse o zaman taban veya tavan tesbiti imkânsız. Şu anda hatırladım. Yani takrir huzurunuzda arz edilmiştir. Kabul veya reddi iktiza eder. Maliye temsilcisi arkadaşımızın ihtiyar hakkını veren «gönderilebilir»

gibi süpleks bir cümlesi yukardaki şekle uymamaktadır; bunu da arz etmek isterim.

ILYAS SEÇKİN (Ankara) — Bir sual.

BAŞKAN — Peki sizin sualiniz var.

Siz söz mü istiyorsunuz Sayın Özal?

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Takririmin bir hususunu açıklamama müsaadenizi rica edeceğim.

BAŞKAN — Peki, Komisyon mademki şimdi kürsüde bulunuyor. Mevcut bir suale cevap versinler de ondan sonra efendim.

Buyurun, Sayın Seçkin.

ILYAS SEÇKİN (Ankara) — Sayın Komisyon sözcüsü buyurdular ki, bu takriri ya kabul edersiniz veyahut reddedersiniz. Büyük Meclis şimdi bu takriri kabul etmezse gitmiyecekler mi?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Metinde zaten en çok dört kişi denmektedir. Bu, değiştirilmiş en az dört kişi denmiş. Takririn reddi halinde en çok dört kişi gidecektir.

REFET AKSOY (Ordu) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Sual mi soracaksınız? Buyurun.

REFET AKSOY (Ordu) — Şu halde demin benim konuşmamın mesnedi olan lisan meselesi talimatnameye girecektir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Şüphesiz, bunu katiyetle söyleyebilirim. Komisyonunda çok üzerinde duruldu, Sayın Aksoy yerden göğe kadar haklıdır, dedim. Çünkü birçok kimselerin hakikaten gidip de iki senede lisan öğrenemedikleri bir vakıdır. Hürmetlerimi arz ederim.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Özal.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Efendim, Sayın Sözcü arkadaşımızın maksadını iyi anlayabilmek mümkün değildir. Verilmiş olan bir takriri ya kabul edersiniz, ya reddedersiniz diyor. Bu bir mecburiyettir. Bu alışık olduğumuz bir lisan, bir dil de olmadığına göre hangi mânaya geldiğini hakikaten anlamamanın müşkülâtı benim için oldukça büyüktür. Eğer arkadaşımızın yapmış olduğu açıklamalara göre gönderilebilme keyfiyetini, gönderme keyfiyetini bir arzuya talik edecek olursak, bir arzuya bağlarsak takdim etmiş olduğum teklifi Yüksek Heyetiniz kabul buyurur «gönderilebilir» deriz. Eğer bunun mad-

de içerisinde bir aksaklık husule getireceği meydana çıkarsa bu takdirde komisyon lütfen takriri alır ve montajını da bu şekilde yapar. Binaenaleyh kanunun mâkul maksadını temin edebilmek için göndermeyi bir mecburiyet halinden çıkartmak için Sayın Maliye temsilcisi sözcüsünün ifade ettiği gibi kanunun yaşamasını temenni ettiğimiz uzun müddet içinde ihtiyacolmadığı halde de ille de gönderilecek diye bir kaydın bulunmamasını Yüksek Heyetiniz tasvip buyduğu takdirde montajını yapmak kolaylıkla mümkündür. Bu ciheti sözcünün lüzumlu saymadığım açıklamasına cevaben arz ediyorum.

BAŞKAN — Başka söz isteyen? Yok. Şimdi bu konu ile ilgili olarak verilmiş dört takrir var. Bunlardan bir tanesi metindeki «en çok dört» ibaresinin «en az dört kişi» olarak düzeltilmesini teklif ediyor. Bir diğeri Sayın Özal'a ait, «gönderilirler» kelimesinin «gönderilebilir» şeklinde düzeltilmesini istiyor.

Üçüncü takrir Sayın Ahmet Bilgin'e ait ve üç şıktan ibarettir. Gönderilecek kişilerin adedinin en çok dört olarak, muhafazası diyor. Aynı bir teklif değildir. Bunu muameleye koymıyacağım.

İkincisi, «gönderilirler» kelimesinin «gönderilebilirler» şeklinde olmasını istiyor. Diğer takrirle aynıdır.

Üçüncüsü, iki yıl müddetinin metinden çıkarılmasını istiyor.

Sayın Kâzım Arar da yabancı memleketlere en çok 4 kişi gönderilebilir, şeklinde olmasını istiyor.

Esasen komisyonun metni böyle. Bu takrir hakkında da bir muamele yapmıyoruz.

KÂZIM ARAR (Çankırı) — Orada «gönderilirler» diyor.

BAŞKAN — Şu nokta; «gönderilirler» kelimesinin «gönderilebilir» şeklinde olsun diyorsunuz.

Rüştü Özal arkadaşımızın aynı.

Şimdi şu halde bir, bu «gönderilirler» kelimesinin «gönderilebilir» şeklinde değişmesini isteyen teklif var. Bu teklif Sayın Özal, Sayın Kâzım Arar ve Sayın Ahmet Bilgin arkadaşlarımızın önermelerinde mevcut. Bu üç önerge teklif mahiyetleri bakımından aynıdır.

Bir de, «en çok dört kişi» yerine «en az dört kişi» şeklinde düzeltelim deniyor. Şimdi bu «en

çok dört kişi» yerine «en az dört kişi» şeklinde düzeltilmesini isteyen takrire komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor, evvelâ bu teklifi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Reddedilmiştir.

İkincisi Sayın Özal, Sayın Kâzım Arar ve Sayın Ahmet Bilgin arkadaşlarımızın teklifleri, «gönderilirler» kelimesi yerine «gönderilebilir» şeklinde bir tashihat istiyorlar. Komisyon buna katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Efendim, en az dört kişi gönderilebilir demek hiç gönderilemez demektir. Binaenaleyh, bunu koyduğumuz zaman hiç göndermeyin, demiş oluruz. Böyle bir takrire bu bakımdan iştirak etmemize imkân yoktur. Kanun tekniğine de uymaz.

BAŞKAN — Komisyon iştirak etmiyor. Bu üç önergeyi birlikte «gönderilirler» kelimesini «gönderilebilir» şeklinde düzeltilmesini isteyen bu üç önergeyi oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Komisyon bu kabul edilen değişikliğe filhal katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz efendim.

BAŞKAN — Komisyon filhal katılıyor. Şu halde maddeyi bu değişiklikle birlikte oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 94. — Özel bir kanun ile olmadıkça Sayıştay Başkan ve üyeleri ile raportör ve denetçiler ve denetçi yardımcıları resmî veya özel daire ve kurum ve kurullarda paralı veya parasız hiçbir görev alamazlar.

Bu maddeye aykırı hareket edenler istifa etmiş sayılırlar. Bu husus 27 nci maddedeki disiplin kurulunca karara bağlanır.

Ancak, mahkemelere bilirkişi tayin edilenler, kooperatif, şirketlerin ve hayır kurumlarının yönetim kurullarında görev alanlar, ilmî ve meslekî araştırma ve yayınlarda bulunanlar, davet olundukları millî ve milletlerarası kongre, konferans ve toplantılara katılanlar için bu madde hükümleri uygulanmaz.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Sayın Aküzüm, buyurun.

LÂTİF AKÜZÜM (Kars) — Muhterem arkadaşlar, parasız olarak spor teşkilâtında görev alınması bu kanunun ruh ve maksadına aykırıdır. Dünyanın her tarafında modern Devlet teşkilâtında amatör olarak spor teşkilâtlarında çalışmak mümkündür ve bu bütün milletlerde de görülmektedir. Bu itibarla Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü teşkilâtında vazife alanların bu kanunun bu maddesinin hükmü dışında kalmasını istirham ediyorum. Bu hususta bir takrir veriyorum, kabulünü rica ederim efendim.

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Maliye Temsilcisi.

MALİYE BAKANLIĞI MUHASEBAT UMUM MÜDÜRÜ AHMET TEVFİK ALPASLAN — Efendim, yanılmıyorsam bu maddede bir hüküm noksanlığı vardır. Birinci fıkra, «Özel bir kanun ile olmadıkça Sayıştay Başkan ve üyeleri ile raportör ve denetçiler ve denetçi yardımcılar resmî veya özel daire ve kurum ve kurullarda paralı veya parasız hiçbir görev alamazlar.» demektedir. Kanaatimce; daire, kurum ve kurullar, hükmi şahsiyeti olan veya olmayan toplulukları kavriyor. Bu haliyle Sayıştayın şu yukarıda sayılan mensuplarının özel şahıslar nezdinde vazife deruhde edip edemeyecekleri meselesi açıkta kalıyor. Eğer Sayın Komisyon lütfederler de bunu dolduralım derlerse yerinde olacaktır.

Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Madde hakkında verilmiş iki önerge var, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Sayıştay kanunu teklifinin Geçici Komisyonun değişik şekilde kabul ettiği 94 ncu maddesine bir fıkra eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Kars

Kars

Lâtif Aküzüm

Necmettin Akan

94 ncu maddeye eklenmesi istenilen fıkra :

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü teşkilâtında vazife alanlar bu madde hükmüne tabi değildir.

Yüksek Başkanlığa

Sayıştay kanunu teklifinin Geçici Komisyonun değişik şekilde kabul ettiği 94 ncu maddesi-

ne bir fıkra eklenmesini arz ve teklif ederim.

94 ncü maddeye eklenmesi istenilen fıkra :

Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü teşkilâtında vazife alanlar bu madde hükmüne tabi değildir.

Sakarya
Muslihittin Gürer

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, Anayasa Komisyonu raporu üzerinde müzakere cereyan ediyor. Anayasa Komisyonu 93 ncü maddeyi, Geçici Komisyon metnini aynen benimsemek suretiyle kabul etmiştir. Şimdi okunan bu önergelemler hakkında komisyonun mütalâası nedir? Komisyon iştirak ediyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılmıyoruz. Lâtif Aküzüm arkadaşımızımıza katılıyoruz. (Ondan başka iki önerge vardı, sesleri.)

BAŞKAN — Efendim, bunun ikisi de aynıdır. O kadar ayındır ki, daktilo ile yazılmış, birisi asıl, öbürü suretidir.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Komisyondan bir soru sormak istiyorum.

BAŞKAN — Şimdi Komisyondan bir soru var efendim. Buyurunuz Sayın İlhami Ertem.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Efendim, söz konusu kişiler Beden Terbiyesinde ne gibi vazifeler alacak. Bunu merak ediyorum. Beden Terbiyesi ile Sayıştayın ilgisini bulamadım. Hayretler içinde kaldım.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Efendim, bu teşkilâtlarda bazan fahrî vazifeler vardır. Takrirden bizim anladığımız, bu fahrî vazifelere munhasırdır. Biz bu mânada anlıyoruz. Beden Terbiyesi teşkilâtında birçok fahrî başkanlıklar, federasyonlar vardır, buralarda birçok vazifeler bulunmaktadır.

İLHAMİ ERTEM (Edirne) — Beden Terbiyesinde olduğu gibi birçok yerlerde böyle fahrî hizmetler olabilir. Beden Terbiyesinin ayrılmasını yine anlayamadım. Yani muayyen şahıslar için mi teklif yapılıyor?

BAŞKAN — Komisyon.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Muhterem arkadaşlar, birçok yerlerde fahrî vazifeler olabilir. Bu gayet tabiidir. Fakat arkadaşlar mesele şudur : Spor teşkilâtlarının bugün hakikaten muayyen

elemanlara ihtiyacı vardır. Şimdi Sayıştayda halterci güzide bir arkadaşımız var. Beden Terbiyesi bundan istifade etmek istiyor. Bu elemandan spor teşkilâtları istifade etsin, diye kabul ediyoruz. Diğer yerlerde böyle bir vazife almasına taraftar değiliz. Teşkilât kendi bünyesinde bihakkin çalışabilmesi için, tam randıman alabilmesi başka bir yerde böyle vazifeler alınmasına Sayıştay ilgilileri taraftar değildir. Ama Beden Terbiyesi teşkilâtı bu mahiyette görülüyor. Buralarda bâzı elemanlara ihtiyaç vardır. Bunları her zaman bulmasına imkân yoktur. Ama kabul edersiniz, ama kabul etmezsiniz.

BAŞKAN — Sayın Rüştü Özal, söz mü istiyorsunuz, soru mu soracaksınız?

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Sayın Maliye Vekâleti temsilcisinin, özel şahıslar nezdinde çalışabilme imkânının bu metinle açık kaldığı endişesi komisyon tarafından cevaplandırılmadı, bu şekilde kabul edildiği takdirde Sayıştay mensuplarının özel şahıslar nezdinde çalışması gibi yanlış bir mâna çıkmış oluyor. Komisyon bunu açıklasın, zapta geçsin.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Efendim, umumi mevzuatımızda bu mahiyetteki bir memurun hususî şahıslar nezdinde çalışmasına imkân yoktur. Ama mademki, böyle endişe ediliyor, biz de maddeyi geri alalım, daha fazla vuzuh verelim. Umumi mevzuatımızda bir hâkimin gidip de hususî şahısların yanında kâtiplik yapması esasen yasaktır, yapamaz. Ama biz buna rağmen maddeyi geri alıp daha çok vuzuh verelim.

BAŞKAN — Komisyon maddeyi geri istemekte olduğuna göre, verelim, getirdiği şekli sonra müzakere ederiz. Maddenin geriverilmesi ancak sizin oylarınızla olacaktır. Oylarınız o şekilde tecelli ederse maddeyi komisyona vereceğiz.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Efendim, maddenin geriverilmemesi hakkında konuşabilir miyim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Maddeyi geri istiyoruz efendim.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarımız; durum şu : Sayın Giritlioğlu, önergeyi komisyon her zaman geri isteyebilir. Fakat, komisyon öner-

geyi değil de maddeyi geri istiyor. Maddenin geriverilmesi Heyeti Umumiyenin kararı ile mümkündür. Ayrıca bir hususu daha tasrih etmek mecburiyetindeyiz.

Biz Anayasa Komisyonu raporu üzerinde müzakere ediyoruz. Maddeyi geri isteme hakkı Anayasa Komisyonu Sözcüsünündür. Geçici Komisyon Sözcüsü ancak kendi tanzim ettiği metinler dolayısıyla o metni müdafaa etmek için söz isteme imkânına sahiptir. Bunun dışında maddeyi geri isteme hakkı yoktur. Anayasa Komisyonu Sözcüsü, maddeyi istiyor mu, istemiyor mu? Kendileri beyan etsinler.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Önergeyi geri istiyoruz.

BAŞKAN — Yalnız burada, Maliye temsilcisinin ifade ettiği husus hakkında, verilmiş bir önerge yok. Onun için sadece Rüştü Özal bir soru sordu, Maliye temsilcisinin ifade ettiği endişe vârit midir, değil midir diye bir soru sordu. Bunun üzerine Sayın Kaptan da, biz maddeyi geri alalım, üzerinde düşünelim, dedi. Halbuki verilmiş bir önerge de yoktur.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Muhterem Başkan, biz böyle bir endişe vârit değildir diyoruz. Ancak maddeye vuzuh vermek için geri istiyoruz. Endişe vârit değildir tekrar ediyorum.

BAŞKAN — Şimdi şu halde Ahmet Bilgin arkadaşımız tarafından bir önerge gönderilmiştir. Bu önerge, 94 ncü maddenin birinci fıkrasına özel şahıslar kelimelerinin de eklenmesini istiyor. İşte bu önergeyi size geriveriyoruz, Komisyon olarak tetkikinizi yaparsınız. Şimdi önerge gelmiş oldu. Bu madde ile ilgili önerge sadece bu değildi. İki tane daha vardı. Beden Terbiyesi mensuplarının da bu madde hükmünden muaf tutulmasını istiyordu. Bu önergeleri de istiyor mu Komisyon?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Evet efendim.

BAŞKAN — Bütün önergeler komisyona verilmiştir.

95 nci maddeyi okutuyorum.

MADDE 95. — Genel Sekreter, Raportör, Uzman Denetçi, Başdenetçi, Denetçi ve Denetçi yardımcılarının yüklebilmeleri, arka arkaya iki sicillerinin olumlu olmasına bağlıdır. Üç si-

cil döneminde iki olumlu sicil alanlar da yükselirler.

BAŞKAN — Bu madde hakkında söz isteyen? Yok. Bir önerge vardır, Sayın İlyas Seçkin arkadaşımıza aittir, okutuyorum.

Madde 95. — Başkan ve üyeler dışındaki meslek mensuplarının sicilleri her takvim yılı sonunda :

Kişisel ve meslekî nitelikleri, kanun ve nizamla saygı derecesiyle görevine uyabilme yeteneği, buldukları görevlerdeki başarı derecesi, yükselmeye yeterli olup olmadıklarını belirtecek şekilde,

A) Uzman denetçiler, raportörler grup ve şube şefleri hakkında ilk derecede bir üye, ikinci derecede bir daire başkanı;

B) Denetçiler ve denetçi yardımcılığıyla denetçi yardımcı adayları hakkında ilk derecede bağlı bulunduğu grup şefi, ikinci derecede bir üye;

C) Genel Sekreter hakkında birinci başkan tarafından düzenlenir.

Sicillerde aykırılık olması halinde, üst derecede sicil âmiri üye olanlar için daire başkanı, diğerleri için birinci başkan ilgili hakkındaki düşüncesini belirtir.

Ayrıca, yerinde inceleme sonucunda yerinde inceleme grup şefi tarafından grupundaki görevliler hakkında sicil düzenlenir.

Görevlerinde başarı gösteremedikleri veya yükselmeye yeterli olmadıkları yolunda sicil alanlara ve yeterli buldukları halde diğerlerinin tercihi sebebiyle yükseltilmeyenlere durum Birinci Başkan tarafından gizli olarak bildirilir.

Yukarıda belirtilen hususların uygulama şekli iç yönetmeliğinde belirtilir.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Komisyon bu okunan önergeye katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor, önergeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. Kabul edilen bu önergeyi 95 nci madde metni olarak oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 96. — Görevlerinde başarı göstere-medikleri veya yükselmeye yeterli olmadıkları yolunda sicil alanlara ve yeterli buldukları halde diğerlerinin tercihi sebebiyle yükseltimiyenlere durum, Birinci Başkan tarafından her yıl yazılı olarak bildirilir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında söz istiyen? Yok. Verilmiş bir önerge vardır, okutuyorum.

Madde 96. — Başkan ve üyeler dışındaki Sayıştay meslek mensuplarının;

A) Meslekin vakar ve şerefiyle bağdaşmayan,

B) Hizmetin veya görevlerinin aksamasını mucibolan, çalışma düzenini veya disiplini bozan hal ve hareketleri görülmesi veya öğrenilmesi üzerine Birinci Başkan durumu inceledikten sonra lüzum görürse haklarında bu kanun hükümleri uyarınca disiplin kovuşturması yapılmak üzere memur seçim ve disiplin kuruluna bildirir.

Bu kurul eldeki bilgi ve karinelere ve isnad olunan hal ve hareketin mahiyetine göre disiplin kovuşturması yapılmasına lüzum olup olmadığını takdir eder.

Kovuşturma yapılmasına karar verilirse, kurulca kurul dışından seçilecek bir üyenin başkanlığında bir uzman denetçi ile bir başdenetçi veya raportörden teşekkül eden kurul tarafından soruşturma yapılır.

Soruşturma şekli ve raporun verilmesi, rapor üzerinde memurlar seçim ve disiplin kurulunca yapılacak işlemle ilgili hususlar hakkında 99 ncu maddede yazılı hükümler uygulanır.

Memurlar seçim ve disiplin kurulunca dosya üzerinde gizli olarak yapılan inceleme ve görüşme sonunda isnadolunan hal ve hareket sabit görülmezse dosyanın işlemde kaldırılmasını bu hal ve hareket sabit görüldüğü takdirde 97 ncu maddede yazılı disiplin cezalarından birinin verilmesini karar altına alır.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Komisyon okunan bu önergeye katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Evet katılıyoruz.

BAŞKAN — Anayasa Komisyonu Sözcüsü de bütün bu katılıyor sözlerine siz de katılıyorsunuz değil mi, Sayın Kırcı?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Evet efendim.

BAŞKAN — Bundan özel bir mâna çıkarılmasın, ilerde hatalı bir tatbikata misal verilmesin diye bu tashihati yapıyorum. Yani esasında katılıyoruz demek hakkı Sayın Kırcı'nındır.

Komisyon katılıyor. Oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen bu metni 96 nci madde metni olarak oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 97. — Olumsuz sicil almaları veya yeterli oldukları halde yükseltilmemeleri sebebiyle kendilerine yazılı bildirim yapılanların, Danıştay nezdinde dâva açma hakları saklıdır. Bu gibiler hakkında yapılacak işlem, ancak dâva zamanasını veya açılan dâvanın kaybedilmesi sonucunda kesinleşir.

Sayıştay meslek mensupları dışında kalan memurlar bu konuda genel hükümlere bağlıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok.

Madde hakkında Sayın İlyas Seçkin tarafından verilmiş bir önerge vardır, okutuyorum.

Madde 97. — Disiplin cezaları şunlardır :

A) Uyarma; memura, görevinde daha dikkatli davranmasının gerektiğini yazı ile bildirmektir.

B) Kınama : Memura, görevinde ve davranışında kusurlu sayıldığını yazı ile bildirmektir.

C) Onbeş günlükü geçmemek üzere aylığın kesilmesi,

D) Kıdeminin durdurulması : Memurun bulunduğu derecedeki kıdeminin ilerlemesinin altı ay ile 1 yıl veya 2 yıl için durdurulmasıdır.

E) Hizmet süresine göre istifaya veya emekliliğe dâvet : İlgili bu dâvet kararına tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde uymazsa istifa etmiş sayılır. Ancak ilgilinin karara karşı Danıştaya başvurması halinde boşalan kadrosuna atanma yapılamaz.

Yukarda belirtilen disiplin kovuşturmasını gerektiren hallerin neler olduğu ve bunlara han-

gi disiplin cezasının verileceği idyönetmelikle tesbit edilir.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Komisyon önergeye iştirak ediyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Bu metni 97 nci madde metni olarak oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 98. — Sayıştay meslek mensupları ile yönetim mensuplarının sicillerine ilişkin hükümlerin uygulanma şekli yönetmelğinde belirtilir.

BAŞKAN — Bu madde hakkında söz istiyor? Yok. Bir önerge vardır, okutuyorum.

Madde 98. — Bu kanunda hüküm bulunmayan hallerde, Sayıştay meslek mensupları ve yönetim mensupları hakkında da diğer kanunların Devlet memurlarıyla ilgili hükümleri uygulanır.

Yönetim mensupları için bu kanunlarda öngörülen yükseltme, disiplin ve ceza kovuşturmasıyla ilgili kurullar, memurlar seçim ve disiplin kuruludur.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Önergeye komisyon katılmaktadır. Önergeyi oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen bu önergeyi 98 nci madde metni olarak oyunuza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Başkanlarla üyeler hakkında disiplin kovuşturması

MADDE 99. — A) Sayıştay daire Başkanları ve üyelerinin görevlerinin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasını mucibolan hal ve hareketleri görülür veya öğrenilirse, Birinci Başkan, durumu inceledikten sonra lüzum görürse, haklarında disiplin kovuşturması yapılır.

Birinci Başkanın yukarıda yazılı hal ve hareketlerinin görülmesi veya öğrenilmesi halinde, Yüksek Disiplin Kurulu Başkanı, olayı Yüksek Disiplin Kuruluna intikal ettirir.

B) Yüksek Disiplin Kurulu, her takvim yılı için Sayıştay Genel Kurulunca her daireden seçilecek birer üye ile daire başkanları arasında seçilecek beş daire başkanından kurulur.

Kurula en kıdemli daire başkanı başkanlık eder.

Kurul üye tamsayısı ile toplanır.

Başkan veya üyelerden her hangi biri kurula katılmadığı veya boşalma olduğu hallerde başkan veya üyenin bağlı bulunduğu dairenin en kıdemli üyesi kurula katılır.

Kararlar üçte iki çoğunlukla verilir.

Haklarında isnatta bulunulanlar, Disiplin Kurulu üyesi ise, kurula katılamazlar.

C) Yüksek Disiplin Kurulu, eldeki bilgi ve delillere ve isnadolunan hal ve hareketin mahiyetine göre disiplin kovuşturması yapılmasına yer olup olmadığını takdir eder.

Kurul, disiplin kovuşturması yapılmasına karar verirse, kurul dışındaki daire başkanları ve üyeler arasından seçeceği üç kişiyi soruşturma yapmakla görevlendirir.

Soruşturmayı yapmakla görevlendirilenler, ilgiliye isnadolunan hal ve hareketi bildirerek savunmasını alırlar; lüzum gördükleri kimsele-ri andla dinler, konu ile ilgili bilgileri toplar ve sübüt delillerini tesbit ederler.

Bütün daire, teşekkül ve kurumlar ile gerçek ve tüzel kişiler, sorulan hususlara cevap vermek ve diğer istekleri yerine getirmek zorundadırlar.

Soruşturmayı yapanlar, yaptıkları soruşturmaları ve elde ettikleri bilgi ve delilleri gösteren ve bunlara göre disiplin cezaları verilmesine yer olup olmadığı hakkındaki kanaatlerini belirten bir rapor hazırlayıp müsbet evrak ve belgeleri bu rapora bağliyerek Yüksek Disiplin Kuruluna verirler.

D) Kurul Başkanı, soruşturma sonucunu ilgiliye yazılı olarak bildirir ve beş günden az olmamak üzere tâyin edeceği süre içinde yazılı savunmasını vermeye kendisini davet eder.

Kurul Başkanı, soruşturma dosyasını Yüksek Disiplin Kurulu üyelerinden birine havale eder.

Kurul, işi evrak üzerinde inceler ve gerekirse soruşturmanın genişletilmesine ve derinleştirilmesine karar verir.

İlgili, bu dosyayı raportörün önünde inceleyebilir.

E) Yüksek Disiplin Kurulu, isnadolunan hal ve hareketi sabit görmezse dosyanın işleminden kaldırılmasına karar verir.

Kurul, bu hal ve hareketleri sabit gördüğü takdirde bunların mahiyetine ve ağırlığına göre, ilgilinin uyarılmasına veya hizmet süresine göre istifa etmeye yahut emekliliğini istemeye davet edilmesine karar verir.

İlgilinin uyarılmasına karar verildiği takdirde, kurul kararı, birinci başkan tarafından ilgiliye tebliğ edilir. Karar, birinci başkan hakkında ise, Yüksek Disiplin Kurulu Başkanınca tebliğ olunur.

F) Yüksek Disiplin Kurulunca hizmet süresine göre istifa etmeye yahut emekliliğini istemeye davete karar verilmesi halinde, olay en geç bir hafta içinde bir defa da Sayıştay Genel Kurulunda görüşülür. Bir haftalık müddet, kanuni tatillere ve 102 nci madde gereğince çalışmaya araverme zamanına raslarsa, bu tatillerin bitimi tarihinden başlar.

Genel Kurul, Yüksek Disiplin Kurulu kararını onaylar veya ilgilinin uyarılmasına karar verir.

Bu halde Genel Kurul, hastalık, geçici görev ve izin gibi kanuni sebeplerle vazife başında bulunamıyan üyeleri dışındaki seçimle gelen üyelerin tamsayısı ile toplanarak üçte iki çoğunlukla karar verir. Hakkında kovuşturma yapılan üye toplantıya katılamaz.

Genel Kurul kararı ilgiliye yukardaki esaslar dairesinde tebliğ edilir.

G) İlgili, emekliliğini istemeye veya istifa etmeye davete dair olan karara, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde uymazsa istifa etmiş sayılır. Bir aylık süre içinde ilgili izinli sayılır.

İlgili karar aleyhine Danıştayda dâva açtığı takdirde, dâva sonuçlanıncaya kadar boşalan yer doldurulamaz.

BAŞKAN — Bu madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Başkan ve üyeler hakkında ceza kovuşturması :

MADDE 100. — Sayıştay Başkan ve üyelerinden birinin göreviyle ilgili bir suç işlemesi halinde Sayıştay Genel Kurulunca seçilecek üç daire başkanı ve iki üyeden kurulu bir heyet tarafından ilk soruşturması yapılarak hazırlanacak fezleke ile sair evrakı yargılamanın lüzumu veya men'ine karar alınmak üzere Genel Kurula verilir. Bu Kurulca verilen yargılamanın men'i kararı kesindir.

Genel Kurulca yargılama lüzumuna karar verilmesi halinde, bu karara ilgililer tarafından 15 gün içinde yapılacak itirazlar Yargıtay Ceza Dairesinde incelenir.

Yargıtay Ceza Dairesince yargılamanın lüzumu kararı kabul edilirse, dosya yargılamanın yapılması için Anayasa Mahkemesine verilir.

Soruşturma Kurulunun seçimine ilgililer ve yargılamanın lüzumu veya men'i kararı görüşmelerine Soruşturma Kurulu üyeleriyle ilgililer katılamaz.

Yukarıki fıkrada yazılı olanların görev sırasında görevde ilgisi bulunmıyan şahsi bir suç işlemleri halinde yargılamanın men veya lüzumuna karar verilmesi işlemi bu maddede yazılı usuller dairesinde yürütülür.

Genel Kurul kararları şahsi dâvacılar varsa onlara da tebliğ olunur.

Yargıtay Ceza Dairesinin yargılamanın lüzumuna dair olan kararı kabul etmesi halinde yargılama, Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulunda yapılır.

Bunların görevleri dışında şahsi bir suç işlemleri halinde yapılacak kovuşturmada Yargıtay üyelerinin şahsi suçlarının kovuşturmasına ilişkin hükümler uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Memurlar hakkında disiplin ve ceza kovuşturması :

MADDE 101. — Başkan ve üyeler dışında kalan Sayıştay meslek mensupları ile yönetim mensupları hakkındaki disiplin cezaları veya Memurin Muhakemat Kanununun gerektirdiği kararlar, Birinci Başkan veya Daire başkanlarından birinin istemi üzerine, 27 nci maddede yazılı disiplin kurulu tarafından verilir. İstem-

de bulunan zat daire başkanı ise, kurulun bu konu ile ilgili toplantılarına katılamaz.

Haklarında kovuşturma yapılan meslek ve ya yönetim mensupları, disiplin veya lüzumu muhakeme kararlarının kendilerine tebliği tarihinden itibaren en çok (15) gün içinde Genel Kurula itirazda bulunabilirler. Genel Kurul. bu kanun esasları dairesinde yeniden karar verir. Genel Kurulun, disiplin cezasının kaldırılması veya yargılamanın men'i kararı kesindir. Disiplin kurulu kararına uyulması halinde ise, ilgilinin, neticeinin kendisine tebliği gününden itibaren 15 iş günü içinde Danıştayda dâva açma hakkı saklıdır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok.

Sayın İlyas Seçkin'in bu madde hakkında verilmiş bir önergeleri vardır, okutuyorum.

MADDE 101 — Başkan ve üyeler dışındaki meslek mensuplarının görevleriyle ilgili bir suç işlemesi halinde, Birinci Başkan tarafından görevlendirilecek bir üyenin başkanlığında bir uzman denetçi, bir başdenetçi veya raportörden teşekkül eden bir kurul ilk soruşturmayı yaparak düzenliyeceği fezlekeyi memurlar seçim ve disiplin kuruluna verir. Bu kurul ya yargılamanın men'ine veya soruşturma açılmasını karar altına alır.

Karar sanığa varsa şikâyetçiye tebliğ edilir. İlgililerin karara itirazları halinde rapor bir defa da Yüksek Disiplin Kurulunda incelenir. Alınan karar ilgililere tebliğ edilir.

Yargılama Yargıtayın görevli ceza dairesinde yapılır.

Bunların kişisel suçlarının kovuşturulmasında ise 2 nci sınıfa mensup hâkimlerin kişisel suçlarının kovuşturulmasına ilişkin hükümler uygulanır.

Ankara
İlyas Seçkin

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon önergeye katılmaktadır. Oyunuza sunuyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen bu önergeyi 101 nci madde metni olarak oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

ONİKİNCİ BÖLÜM

Çeşitli hükümler

MADDE 102. — Sayıştay Genel Kurulu, Temyiz Kurulu ve daireleri her yıl Temmuz ayının 20 sinden Eylül ayının 5 ine kadar çalışmaya ara verir. Bu müddet içinde Sayıştaya gelecek ivedili işlere bakmak ve gereken kararları vermek üzere sıra ile bir daire çalışmaya devam eder.

Aravermeye süresi içinde görevli Daire Başkan ve Üyeleri yılın diğer aylarında aynı müddetle izinlerini kullanabilirler.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 103 — Hesapla ilgili olarak Sayıştaya verilen her çeşit gider ve gelir evrakı ile her çeşit belgeler Sayıştay'da saklanır. Bunların saklanma süreleriyle yokedilme usulleri hakkında, Sayıştayın da mütalâası alınmak suretiyle yapılacak tüzükte yer alan esaslar uygulanır.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 104. — 30 . 6 . 1939 tarihli ve 3656 sayılı Kanuna bağlı 1 sayılı cetvelin Sayıştay Başkanlığı kısmında mevcut ve sonradan çıkan kanunlarla yapılan ek kadrolar kaldırılarak yerine bu kanuna bağlı bir sayılı cetvelde yazılı kadrolar konulmuştur.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunuzda sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — 104 ncü madde hakkında önerge olacaktır.

BAŞKAN — 104 ncü madde Meclisin oyunuzda sunulmuş ve kabul edilmiştir, vaktinde önergeler verilmelidir, muamele yapılabilmesi için.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Önergeler çok evvel verilmiştir. Şimdi verilen önergeler de değildir.

BAŞKAN — 105 ncü maddeyi okutuyorum.
MADDE 105. — 16 Haziran 1934 tarihli ve 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu ile bu kanuna ek 5 Ocak 1953 tarihli ve 5999 sa-

yılı Kanun, 8 Haziran 1956 tarihli ve 6736 sayılı Kanun ve 28 Şubat 1959 tarihli ve 7241 sayılı Kanunlar ve diğer kanunların bu Kanuna aykırı hükümleri kaldırılmıştır.

Bu kanunun 28 nci maddesi gereğince Sayıştay denetimine tabi dairelerle bu dairelere bağlı sabit veya döner sermayeler veya fonlar üzerindeki Sayıştay denetimini kaldıran özel kanunların hükümleri de kaldırılmıştır.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Maddede bir ibare yanlışlığı vardır, müsaade ederseniz arz edeyim.

Birinci fıkrada «7241 sayılı Kanunlar» «7241 sayılı Kanun» olacaktır.

BAŞKAN — Bu madde hakkında başka söz isteyen yok, önerge de yok. Sayın sözcünün ifade ettiği şekilde «Kanunlar» kelimesi «Kanunu» olarak değiştirmek suretiyle maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 106. — Bakanlıklar ve Sayıştay denetimine giren diğer teşekküller, malî hususlarla ilgili yönetmelikleri ancak Sayıştayın mütalâasını aldıktan sonra yürürlüğe koyabilirler. Tüzüklerin yürürlüğe konulmasında Bakanlar Kurulu için de aynı hüküm uygulanır.

BAŞKAN — 106 ncı madde hakkında söz isteyen? Buyurun Maliye Bakanlığı temsilcisi.

MALİYE BAKANLIĞI MUHASEBAT UMUM MÜDÜRÜ AHMET TEVFIK ALPASLAN — Efendim, Anayasa Komisyonunun Anayasamızı anlamakta benden çok daha ehil olduğunu peşinen kabul ederek mâruzatımı ifade etmek isterim.

Anayasamızın 113 ncü maddesi, «Bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler. Yönetmelikler Resmî Gazete ile yayımlanır.» der.

Zannedirim ki, Anayasa ile bakanlıklara mutlak olarak verilen yönetmelik yapmak yetkisi, şu teklif ile benim şahsi kanaatimce, hiç olmazsa tahdide uğruyor. Nazarı dikkatlerinize sunarım, efendim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Sözcü.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaş-

larım, birçok kanunlarımızda yönetmelikler ve tüzükler çıkarılırken, meselâ tüzükler için Anayasa gereğince Sayıştayın mütalâasının peşin olarak alınması mecburi olduğu halde diğer bazı kurumların da, meselâ iş mevzuatı ile ilgili konularda daimî hakem kurullarının da tabiiyetiyle istişari mütalâasının alınmasının mecburi olduğuna dair hükümler vardır. Alınacak olan mütalâa munhasıran istişari bir mütalâa olduğu cihetle Bakanlığın yönetmelik çıkarma yetkisini, Bakanlar Kurulunun tüzük çıkartma yetkisini hiçbir surette tahdit neticesini doğurmamaktadır. Burada bir hususiyet mevcuttur; Sayıştay, kuruluşunun menşei ve tarihi gelişimi icabı iera organının da malî işlerin yürütülmesinde yardımcı vaziyetindedir. Ezeümle vize işlerinin yapılması bunu gösterir. Bunun gibi Sayıştay pek çok hususlarda sadece teşriî organına değil iera organına da yardımcılık vazifesini görür. Bu durumda kendisinin de uygulamakla görevli olduğu malî işlere mütaallik kanunların yürütülmesi ile ilgili yönetmelikler ve tüzükler yapılırken sayıştayın peşin olarak ve sırf istişari mahiyette mütalâasının alınmasında Anayasamızın 113 ncü maddesi bakımından Komisyonumuz her hangi bir sakınca görmemektedir. Anayasaya bir aykırılık olduğuna kaani değiliz.

BAŞKAN — Bu madde hakkında başka söz isteyen var mı? Buyurun Sayın Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlar, maddenin yazılış tarzı, Anayasa, Sayın Sözcüsünün beyanına mutabık değildir. Olurlarıyla çıkartılmasını metin ihtiva etmektedir. Bu istişari bir mütalâa mânasını tazammun etmez. Bu bakımdan metindeki «olur» ibaresi yerine, Muhterem Heyetiniz zaruri görüyor. Hükümet Sözcüsünün açıklamasına rağmen, bu nihayet mütalâası alınmak suretiyle, kaydedilmek suretiyle değiştirilmesi icabeder. Bizim okuduğumuz metin «olurlar» diyor.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Zaten bu «olur» kelimesi Geçici Komisyon metninde mevcud olduğu içindir ki, ve bu «olur» kelimesini tıpkı sizin gibi Anayasa Komisyonu Anayasaya aykırı bulduğu içindir ki, bu maddeyi yeniden tedvin etmiş ve madde aynen şu şekli almıştır ve bu madde okunmuştur. «Bakanlıklar ve Sayıştay denetimine giren diğer teşekküller, malî husus-

larla ilgili yönetmelikleri ancak Sayıştayın mütalâasını aldıktan sonra yürürlüğe koyabilir.»

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — O zaman güzel. Bizim elimizdeki metinde «olurlar» kaydı vardı da... Şu halde Anayasa Komisyonu metni esasen diğer bir metni tadil etmiş. O zaman mesele kalmamıştır. Bu takdirde hakikaten bu istişari karakter taşıyan mütalâasının Anayasasının 113 nci maddesi ile çelişip çelişmediği hususu her arkadaşın kendi takdirine muallâk bir keyfiyet olarak kalmaktadır.

HİLMİ İNCESULU (Çorum) — Bir önergem var efendim.

BAŞKAN — Bir husus yanlış anlaşılmasın diye arz edeyim; «olurunu aldıktan. sonra ibaresi Geçici Komisyon raporundadır. Esas Anayasa Komisyonu raporunda - ki biraz onu okutuk - «Sayıştayın mütalâasını aldıktan sonra yürürlüğe koyabilirler» şeklindedir. Bu tavihten sonra önergenizde ısrar ediyor musunuz, Sayın İncesulu?

HİLMİ İNCESULU (Çorum) — Geri alıyorum, matlûp hâsıl olmuştur.

BAŞKAN — Şimdi Sayın Rüştü Özal söz istiyorlar, kendilerine söz veriyorum, buyurun efendim.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Muhterem arkadaşlarım, 106 nci maddenin istihdaf ettiği bir tek maksat vardır. Bu da çıkarılacak olan yönetmeliklerin mutlak surette Sayıştayın mütalâasına istinadetmesidir. Yahut daha hafif tâbir ile ifade etmek lâzımsa; mutlaka Sayıştayın mütalâası alındıktan sonra yönetmeliklerin çıkarılabileceğidir. «Ancak» kelimesi ile bu hüküm bilhassa kuvvetlendirilmektedir.

Böyle olduğuna göre, mütalâa kaydının Anayasanın, bakanlıklara mutlak surette yönetmelik çıkartabilme yetkisi karşısında yeri olmadığını tesbit etmek mümkün oluyor. Bu tesbite göre yani mütalâyayı mutlak surette almak lâzımgeldiği hususundaki hükmü bertaraf ettiğimiz zaman 106 nci madde de kendiliğinden kalmaktadır. 106 nci maddeye lüzum kalmamaktadır. Yani müesseseler istişari mahiyette Sayıştaydan elbette bir mütalâa istiyebilirler. Bu ihtiyari kaldığı zaman hükme bağlamanın mânası kalmaz. Hükme bağlamanın zarureti, hattâ bağlamamanın zarureti ise Anayasanın bakanlıklara yetki tanınması hususundaki kayda bağlı ol-

maksızın vermiş olduğu salâhiyet mevcuttur, hak mevcuttur. Böyle olduğuna göre kanaatimce; 106 nci maddede «mutlaka mütalâa alır» hükmü bertaraf edilince 106 nci madde de kendiliğinden kalkmış oluyor. Biz, Sayın Maliye Bakanlığı Temsilcisinin mütalâasına uymak suretiyle 106 nci maddenin metinden tamamen çıkartılmasını teklif ediyor ve bu hususta da bir takrir takdim ediyoruz, kabulünü istirham ederim, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kırca.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, zannediyorum ortadaki karışıklık, hangi metnin müzakereye esas tutulduğunun iyice anlaşılmasını bilhassa dikkatine şu hususu sunmak isterim. Anayasa Komisyonunun metni şu anda müzakerelere esastır. Anayasa Komisyonunun metni aynen şöyledir :

«Bakanlıklar ve Sayıştay denetimine giren diğer teşekküller, malî hususlarla ilgili yönetmelikleri, ancak Sayıştayın mütalâasını aldıktan sonra yürürlüğe koyabilirler. Tüzüklerin yürürlüğe konulmasında Bakanlar Kurulu için de aynı hüküm uygulanır.»

Yani pek tabii olarak malî hususlarla ilgili tüzükler.

Şimdi burada mevzuubahsolan şey nedir? Burada mevzuubahsolan şey şudur : Yönetmelik ve tüzük yapmak yetkisi yönetmelikler için yine bakanlıkların ve diğer kamu tüzel kişiliklerinin tüzük yapma yetkisi de yine Bakanlar Kurulundur. Tabii daha evvel Sayıştaydan mütalâa almak kaydıyla... Burada yapılan şey nedir? Burada yapılan şey bu yönetmeliği, bu tüzüğün yürürlüğe konulmasından evvel Sayıştayın bir mütalâasının, pek tabii olarak mütalâa kelimesi istişari olmayı icabettirir, istişari bir mütalâasının alınmasını gerektiriyor. Şimdi bu hüküm kalktığı takdirde malî hususlarla ilgili yönetmelik ve tüzüklerde Sayıştayın mütalâası alınması bahis konusu olamaz. Sayıştaydan böyle bir mütalâa istense dahi Anayasasının 127 nci maddesi gereğince Sayıştay böyle bir mütalâyayı vermekte, kanuni bir vazife kendisine yüklenmedikçe Sayıştay böyle bir mütalâa veremez. Binaenaleyh, sebebi gayet basit. Anayasasının 127 nci maddesi şöyle diyor; «Sayıştay, genel ve kat-

ma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak» şimdi bu işle ilgili değil, onu tanzim ettik, «ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.» Bu kanunlarla verilen bir inceleme görevidir. Sayıştaya bir görev ancak bir kanunla verilebilir. Bir kanunda, kanununda yahut başka bir kanunda yazılı olmayan bir görevi Sayıştayın ifa etmesine kanuni imkân yoktur. Sayıştaya bir yönetmelik veya bir tüzük hakkında mütalâa dermeyer edeceklerin demeden, Sayıştay kendisinden velev böyle bir mütalâa istensin, böyle bir mütalâa dermeyerına Anayasanın 127 nci maddesi bakımından asla ve kat'a salâhiyettar değildir. Şimdi kanun bize, Anayasa bize böyle bir inceleme görevi Sayıştaya verilebilir mi, verilemez mi? Sarahaten Anayasanın 127 nci maddesi, kanunlarla Sayıştaya birtakım inceleme işlerinin verilebileceğini söylüyor. Biz de veriyoruz. Neyi inceliyecek? Kendisine gönderilen yönetmelik veya tüzük tasarısını inceliyecek. Sonra ne yapacak? Bir mütalâa verecek. Yönetmeliği çıkaracak olan bakanlık veya tüzel kişilik bu mütalâa ile bağlı değil, tüzüğü çıkaracak olan Bakanlar Kurulu Danıştayın mütalâasına bağlı olmadığı gibi, evleviyetle Sayıştayın mütalâasına da bağlı değildir. Ama aydınlanacak, bir inceleme görevi...

Şimdi biraz evvel kabul ettiğimiz 38 nci maddede de buna benzer bir şey var. Son fıkrasını okuyorum : «Askerî kadrolarla askerî teçhizat, levazım, ayniyat, fabrika ve müesseseler hiçbir şekil ve surette Sayıştay denetlemesi dışında bırakılamaz.» Bu mevzuatımızda yeni bir hükümdür. Çünkü halen mer'î mevzuatta bunlar Sayıştay denetimi dışında ve Anayasa gereğince genel ve katma bütçe ile idare edilen bütün kurumların ve dairelerin Sayıştay denetimine girmesi icabettiğinden bunlar da bu fıkra hükmüyle Sayıştay denetimine alınmıştır. İlâve ediyor : «Ancak, bunların denetim usulleri, Sayıştayın görüşü alındıktan sonra Millî Savunma ve Maliye bakanlıklarında yapılacak bir yönetmelikle belirtilir.» Geçici Komisyonun hazırladığı metinde bu yönetmeliğin Sayıştay tarafından hazırlanıp yürürlüğe konulması derpiş edilmiş

tır. Halbuki Anayasamızın 113 ncu maddesi gereğince Sayıştay, yönetmelik yapıp yürürlüğe koyabilecek mercilerden değildir. Anayasanın 113 ncu maddesi gereğince yönetmelik kimin tarafından yapıp yürürlüğe konur? Bakanlıklar ve diğer kamu tüzel kişileri tarafından. Meselâ belediyeler tarafından. Sayıştay bir Bakanlık değildir, bir kamu tüzel kişisi de değildir. Sayıştay Devletin bir organıdır. Kamu tüzel kişisi olan Devletin kendisidir. Binaenaleyh, burada Sayıştayın yönetmelik yapma yetkisi bahis konusu olamaz. Sayıştay yönetmelik yapamayınca bu özel denetleme usulleri, yani askerî kadroların, askerî teçhizatın, levazımın, ayniyatın, askerî fabrika ve müesseselerin denetimi usullerini tesbit bir yönetmeliğe bırakılınca bu yönetmeliği kim yapacak? İster istemez birtakım bakanlıklar yapacak. Hangi bakanlıklar olarak tesbit etmişiz? Millî Savunma ve Maliye bakanlıkları. Ama denetimi kim yapacak? Denetimi bu yönetmeliğe göre Sayıştay yapacak. Yani Sayıştayın bu görevini yaparken kullanacağı denetleme usulleri aslında kanunun verdiği yetkiye istinaden Millî Savunma ve Maliye bakanlıklarınca tesbit edilecek, ama bu yönetmeliği tatbik edecek olan merci Sayıştay olacaktır. Şu halde normal olarak Sayıştayın da bu bakımdan görüşü alınsın denmiş ve bu da esas olarak burada yer almıştır.

Şimdi burada 106 nci madde bakımından yapılan şey; umumi olarak bu yetkiyi koymak. Diyeceksiniz ki, 38 nci maddede var, neden 106 nci maddede tekrar koyuyorsunuz? 38 nci maddede yönetmelik yapmak hususunda kanun Millî Savunma ve Maliye bakanlıklarına bir mecburiyet yüklüyor. Her yönetmeliğin behermehal yapılması mecburi değildir. İdare lüzum gördüğü zaman da kanun kendisine bir mecburiyet yüklediği hallerde de yönetmelik yapabilir, tüzük yapabilir. Yönetmelik ve tüzükler iki halde yapılır. Ya kanun bir mecburiyet vaz'etmiştir yahut vaz'etmeden Anayasadan doğrudan doğruya aldığı salâhiyete istinaden idare bu yola gider. Şimdi işte 106 nci madde, ayrıca bu kanunda hangi şekilde yapılacağı gösterilen yönetmelikler ve tüzükler dışında idarenin malî işlere mütaallik olmak üzere yapacağı yönetmelik ve tüzükler için sevk edilmiştir. Burada da Sayıştayın yapacağı şey ne-

dir? Bir istişari mütalâa vermekten ibarettir. Tekrar arz ediyorum, bu madde tayıyediği takdirde Sayıstay bu tarzda bir istişari mütalâayı veremez. Çünkü kendisine kanunla böyle bir görev verilmemiştir. Kanunla verilmemişe bir görev, Sayıstay o görevi velev iera organı kendisinden istesin, yerine getirmesine imkân yoktur.

HILMI İNCESULU (Çorum) — Beraberliği sağlar.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Evet. Tamamiye beraberliği sağlar, Sayın İncesulu'nun ikazı yerindedir. Sayıstay, muhterem arkadaşlarımız, daha önce kabul buyurduğunuz 28 nci maddenin 4 ncü bendi gereğince, malî işlere mütalâlik hususatta Millet Meclisine ve Cumhuriyet Senatosuna raporlar sunar. Bu raporlarında Sayıstay, falanca malî kanunun hükmü şöyle değiştirilmeli, filânca hükmü böyle değiştirilmeli, falanca tüzük hükmü şöyle değiştirilmelidir, filânca yönetmelik hükmü böyle değiştirilmelidir, diye teşriî meclisleri aydınlattıcı istişari mütalâalar verir. Bunlar kimseyi bağlamaz. Aydınlatıcı mütalâalardan ibarettir. Şimdi eğer yönetmelik ve tüzüklerin hazırlanmasında Sayıstayın peşin olarak ve sadece istişari mahiyette bir mütalâası alınırsa, Sayıstayın teerî meclislere verdiği bu gibi raporlarda maslahata uygun görmediği malî işlere mütalâlik mevzuat hakkındaki telkinleri de azalmış olur ve Sayın İncesulu'nun yerinden yaptıkları müdahalede belirttikleri gibi bir muvazilik iera makamları ile Sayıstay arasında temin edilmiş olur. Ama tekrar ediyorum, bu bir istişari mütalâadan ibarettir ve asla ierayı bağlayıcı bir vasfı da yoktur. Hattâ bu hususun teyidi ve kuvvetlendirilmesi maksadiyle Sayın Alparşlan'ı da tatmin etmek maksadiyle 106 nci maddede «mütalâasını» kelimesinden önce «işari» kelimesinin ilâvesini ve maddenin böylece oylanmasını rica ediyorum. «Sayıstayın istişari mütalâasını» aldıktan sonra...

BAŞKAN — Sayın Rüştü Özal.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Ben daha evvel söz istemiştim.

BAŞKAN — Efendim biz buradan Rüştü Özal'ın evvelâ söz aldığını tesbit ettik.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Muhterem arkadaşlarımız, Sayın Kırcaya arkadaşım zannediyorum ki, yanlış bir noktaya saplanmış bulunuyorlar. Biz diyoruz ki; Anayasa madem ki bakanlıklara kayıtsız olarak yönetmelik yapma yetkisini vermiştir, o halde bir başka kanunla bu hakkın tahdidine mâtuf bir hüküm getiremezsiniz. Bunun açık olarak bu şekilde vaz'edilmesi lâzımgelir.

Ancak şimdi Sayın Kırcaya arkadaşımızın dikkatle takibettiğim beyanlarından sonra bendeniz de fikrimde ve teklifimde bir değişiklik yapmak lüzumunu hissettim. Açıklıkla arz edeyim. Şimdi madem ki Sayıstay Anayasanın açıklanmış olduğu görevlerden başka ancak kanunlarla görev verilebileceği yazılıdır, biz de bâzı hususlarda yönetmelik tanziminden evvel Sayıstayın istişari mütalâasına ihtiyaç görüyoruz. Temas edildiği gibi, beraberlik sağlanması veya eksikliklerin tamamlanmasında istişari mütalâasının faydasına inanıyoruz. Öyle ise yapılacak iş, bakanlıkların yetkilerini tahdit mahiyetinde olan müzakereye mevzu maddenin metni şeklinde değil, fakat Sayıstay bir vazife verildiğini ifade edecek şekilde kaleme almak şarttır. Bendeniz bunu zannediyorum ki, maksada tamamiye uygun şekle getirdim. Müsaade ederseniz, acele yazmış olmama rağmen, okuyayım. Sayın Sözcü arkadaşlarımdan da rica ediyorum, iltifat edeceklerini umduğum için dikkat etmelerini istirham ediyorum. «Bakanlıkların ve Sayıstay denetimine giren diğer teşekküllerin malî hususlarla ilgili yönetmelikler hakkında istiyebilecekleri istişari mütalâaları verir.» Şimdi bu takdirde Sayıstayın kuruluş kanununa Anayasamızın emrettiği şekilde Sayıstayın görmesini istediğiniz bir görevi vermiş oluyoruz. Aynı zamanda Anayasanın bakanlıklara tanımış olduğu yetki, yapmak kaydını da tahdidetmiyor. İsterlerse verebilir. Vermesine mâni bir hal kalmamaktadır. Çünkü vazifeleri arasına girmektedir. Anayasanın bakanlıklara vermiş olduğu yetkiyi tahdidetmemektedir. Çünkü bakanlıklar ve denetime tabi kuruluşlar ancak isterlerse verecektir. Meselenin bu şekilde halledilmiş olduğu kanısındayım. Arkadaşlarımdan bu husustaki mütalâama yardımcı olmalarını istirham ediyorum ve önergeme oy kullanmalarını rica ediyorum. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Kırca...

MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Söz istiyorum. Söz sırası bendedir.

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, söz, İftüzükteki belli usullere göre verilir.

Buyurun Sayın Kırca.

MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Buradaki arkadaşlar da herhalde İftüzüğü bilerek konuşuyorlar. Sayın Başkan, hep İftüzükten bahsetmek suretiyle buradaki arkadaşları İftüzüğü bilmemekle itham etmenizi doğru bulmuyorum, istirham ederim...

BAŞKAN — Şimdi Sayın Mustafa Kaptan'ın evvelâ söz istemeden yerinden oturarak konuşmuş olmasından dolayı kendisine bir ihtar veriyorum. İkincisi; İftüzükte sözün nasıl verileceği sarahaten yazılıdır. Şu anda Heyeti Umumiyede müzakeresi yapılan teklifin sözcüsü Anayasa Komisyonu Sözcüsü Coşkun Kırca'dır. Ancak sıra beklemeden söz isteme hakkı onundur. Mustafa Kaptan söz istedi, fakat aynı zamanda Coşkun Kırca da söz istedi. Bu sebeple Coşkun Kırca'ya söz veriyorum. İftüzüğün hükümü budur, böyle bilinmelidir.

Buyurun Sayın Kırca.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım, Anayasanın 113 nci maddesine Sayın Rüştü Özal'ın verdiği mânayı vermeye tatbikatımız da, maslahat da müsait değildir. Sayın Rüştü Özal son tanzim ettikleri önerge ile Sayıştaya kendisinden istendiği takdirde bu mütalâayı vermek vazifesini yüklüyor. Bu bakımdan Anayasanın Sayıştaya mütaallik 127 nci maddesinin hükmünü yerine getiriyor. Yalnız şu noktada yanılıyor; bakanlıkların ve diğer kamu tüzel kişiliklerin yönetmelik çıkarma yetkisi mutlak. Şu halde kendileri istedikleri takdirde Sayıştaya mütalâa verebileceklerini belirtelim. Ama onları malî işlere mütaallik hususlarda Sayıştaydan istişari mütalâa almak mecburiyetinde bırakmıyalım. Anayasanın 113 nci maddesinde ve nihayet tüzüklere mütalâallik 107 nci maddesi de bu şekilde mütalâa edilemez. Tüzükler de, yönetmelikler de, idari tasarruflardır. İdari tasarrufların hangi şekil ve şartlar içinde çıkarılacağını kanun daima tanzim etmek yetkisine sahiptir ve kanun vaznı bu

yetkisini Anayasanın 112 nci maddesinin 2 nci fıkrasından alır. İdare, kuruluş ve görevleriyle bir bütündür ve kanunla düzenlenir. Nitekim meselâ, Sendikalar Kanununda iş kollarının tesbitine mütaallik Çalışma Bakanlığınca yapılacak olan yönetmeliğin ısdarından evvel, Çalışma Bakanlığı en fazla ekseriyetle işçiyi temsil eden işçi konfederasyonu ile işvereni temsil eden işveren konfederasyonunun, böyle bir konfederasyon yoksa da, Ticaret, Sanayi Odaları ve Borsalar Birliğinin mütalâasını istemek mecburiyetinde tutulur. Bunun gibi bu kanunlarla ilgili tüzükler çıkartılmadan önce Yüksek Hakem Kurulunun mütalâasının alınması mecburiyeti konulmuştur. Bütün bu mecburiyetlerin konulması tüzük denilen veya yönetmelik denilen bir idari tasarrufun muayyen bir şıkta hangi şart ve şekiller içerisinde çıkarılacağını göstermekten ibarettir. Ve bu tanzim salâhiyetini kanun vaznı, tekrar arz edeyim, Anayasanın 112 nci maddesinden almıştır. Buna benzer hükümler pek çok kanunlarımızda vardır, yabancı memleketlerde de vardır. Yönetmeliğin çıkartılması munhasıran bir bakanlığın yetkisidir. Evet şu anlamda; bakanlık veya kamu tüzel kişiliği yönetmeliğini Resmî Gazetede yayınlarken tesbit edeceği metni munhasıran kendi mesuliyeti ve kendi takdiri tahtında tesbit eder. Ama, bu demek değildir ki, yönetmelik denilen idari tasarrufu yapmadan önce filânca yerlerden istişari mütalâa alacaksınız. Alabilir, almak mecburiyetini kanun vâznı bir kanun ile koyabilir. Kanun vâznı şu mecburiyeti koyamaz. Yönetmeliği çıkarırken Sayıştayın muvafakatini alacaksınız; hayır, işte bunu diyemez. Filânca teşekkülün muvafakatini alacaksınız; işte bunu diyemez. Çünkü dediği takdirde o vakit yönetmelik yapma salâhiyetini ilgili bakanlık yönetmelik yapma salâhiyetini haiz olmıyan diğer bir teşekkül veya merci ile paylaşmış olur. Bunu yapamaz. Ama, istişari mütalâa da alamaz, istişari mütalâa almak mecburiyeti kanun ile yüklenemez. Meşveret esasına müstenidolan demokratik bir rejimde yönetmelik yapmak yetkisine mütaallik Anayasa maddesini bu derece rijit şekilde anlamak doğru değildir, tatbikatımıza da uygun değildir. Nâmütenahi kanunlarımızda buna benzer istişari mütalâa almak mecburiyetini icraya vaz'eden hükümleri zikretmek kabildir. Birkaç misalini de ben verdim. Anayasanın tüzüğe mü-

taallik 107 ve yönetmeliğe mütaallik 113 nü maddesinde idareye tanınan munhasır yetkinin mânası sadece şudur : Tüzük ve yönetmelik metnini tesbit edip Resmî Gazetede yayınlamak yetkisi munhasıran idareye aittir. Doğru, ama bu istişari mütalâa almak mecburiyeti her idareye vaz'edilemez. Tüzük ve yönetmelikler çıkarılırken mânasına gelmez. Sayıştayın istişari mütalâası ile dahi Bakanlar Kurulu bağlı değildir. Sayıştayın istişari mütalâasına rağmen tüzüğü bu istişari mütalâada gösterilen istikametten başka bir şekilde tedvin edip yürürlüğe koyabilir. İşte sadece bu tedvin ve yürürlüğe koymak salâhiyetidir ki başka teşekküllerle paylaşılabilir. Yoksa o başka teşekküllerden yönetmelik ve tüzük yapmak yetkisini haiz mercilerin istişari mütalâa almak mecburiyeti kanunla vaz'edilemez mânası çıkarılamaz. Tatbikatımıza da aykırıdır, maslahatımıza da aykırıdır. Pek çok hususlarda, şimdi tekrar hatırıma geldi, meselâ arz edeyim, pek çok hususlarda kurulmuş odaların, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları ve Borsalar Birliğinin, Mimar ve Mühendis Odalarının, Tabip ve Eczacılar Odalarının kendilerine taallük eden tüzük ve yönetmelikler çıkarılmadan önce istişari mütalâasının alınmasının, idarece alınmasının mecburi olduğuna dair hükümler de mevzuatımızda vardır. Bunlar, maslahatın normal icaplarıdır ve 107 - 113 nü maddeler hiçbir suretle bu kadar dar ve bu kadar katı bir şekilde tefsir edilemez. Tefsir edildiği takdirde zannedersen maksat hâsıl olmaz. Yani kanun vâzı, Anayasa vâzı 107 ve 113 nü maddeleri sevk ederken ne düşünmüş? Bu maksadın dışına çıkmış oluruz, lüzumsuz yere çıkmış oluruz ve meşvereti, demokratik rejimin temel direklerinden birini teşkil eden istişareyi ve meşvereti daraltıcı bir yola girmiş oluruz. O itibarla biz Sayın Rüştü Özal'ın bu ikinci önermesine de iştirak edemiyoruz.

BAŞKAN — Siz konuşacak mısınız Sayın Kaptan?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Hayır.

BAŞKAN — Konuşmıyacaksınız. Buyurun Sayın Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlar, bir - iki noktada mâruzatta bulunmak istiyorum. Bu mâruzatımı Sayın Kırcı'nın

hikmeti hükümetle izah edip etmeyeceği hususunda da tereddütlerim bulunduğunu ifade etmek istiyorum. Şimdi her ne kadar istişari bir mütalâa alma konusu mevzuubahis ise de prosedür bakımından da olsa, bakanlıkların mutlak yetkisini muayyen ölçüde bir tedvin bakımından kayda değil, şekil bakımından bir kayda tabi tutulması hususu yer alıyor. Şimdi, Maliye Bakanlığının döviz mevzuatıyla alâkalı bazı yönetmelikleri vardır. Ticaret Bakanlığının dış ticaret rejimi ile alâkalı yönetmelikleri vardır. Bunların içinde malî denebilecek birtakım esaslar da zaman zaman yer alır. Acaba bunlar da bu mâkule işlerden sayılarak Sayıştayın istişari mütalâasına tabi olacak mı? Bunun açıklanmasında fayda görüyorum. Şahsan, malî hususların tatbikatında bir koordinasyon çalışmasının son derece faydalı olacağı kanaatini taşıyorum ve meselâ mütedavil sermayelerle ilgili bazı konular, ilgili bakanlıkların yönetmeliklerine terk edilebiliyor kanunlarda. Bu konuda ahenkli bir tatbikatın yer alması bakımından Sayıştayın istişari bir mütalâa vermesinde fayda umuyorum. Fakat devamlı tadillere ihtiyaç gösteren bir ticaret mevzuatı tatbikatının ne kadar gün olacağı belli olmayan, fakat her günü özel bir değer taşıyan Ticaret Vekâletinin yönetmelik çıkarmak hususundaki tatbikatının ne hale gelebileceğini düşünüyorum. Birtakım teminatlar alınır, verilir. Bu teminat alma işi mahrem olursa kıymet taşır; öğrenilirse iş çığırından çıkar. Bu gibi hususlarda istişari mütalâa zaman istiyecektir. Şûyu bulacaktır, bunun idarenin çalışmalarında ne çeşit aksaklıklar verebileceğini şu anda hemen akla getirmek mümkün olamamaktadır. Fakat bunun tatbikatta bir önemi vardır. Bir ithalâta alınacak teminatın, bu teminatların Merkez Bankasında toplanmasının, vesairesinin tatbikat bakımından birçok zaruretleri vardır, şayi olursa mahzurları çıkar, dedikodusu çok olur. İstişari bir mütalâa da bütün mahremiyet içerisinde yürütülmesi mümkün olan bir şey değildir idare hayatında. Bu bakımdan, yani tatbikatının başında koordinasyonu sağlama bakımından muayyen konularda şahsan iştirak ettiğimi de muayyen ölçüde beyan ettiğim bu güzel muamele tarzının tatbikatta pek çok aksaklıklar meydana getirmesi ihtimalinden de ciddî olarak endişe duyuyorum. Bu itibarla munhasıran Sayıştayın tatbikatına mev-

zu teşkil edebilecek olan malî hususlarda diye bir kayıt altına almak imkânı varsa o bir çıkar yol olarak gözükmektedir ve bu takdirde tatbikattaki istenen tevhit, birleştirme veya koordinasyon sağlanabilir. Ama Ticaret Bakanlığı için bunun hakikaten büyük mahzurları mucibola-bileceği kanaatindeyim. Verecekleri izahata göre belki mâruzatım olacaktır.

BAŞKAN — Başka söz isteyen?.. Buyurun Sayın Sözcü.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlarım; Sayın Çelikbaş bir noktada bizi ikaz ettiler. Kendilerine teşekkür ederim. Hakikaten burada geçen malî hususlar ibaresi biraz geniştir. Bunu Sayıştayın görevlerine ilişkin tarzında tadili faydalı olur. Bu şekilde tadil ederse Sayıştay kendi tatbik edeceği bir yönetmeliğin, Sayıştayın kendisinin tatbik edeceği bir yönetmeliğin bahis konusu olduğu anlaşılır. Yalnız bir hususu bilhassa belirtmek isterim. Meselâ; kambyoya mütaallik idari mevzuat ile bu kotalara ve saireye mütaallik idari mevzuat yönetmelik mahiyetinde değildir.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Oluyor bazan.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Çok nadirdir. Umumiyetle bunlar tebliğ, karar ve sair isimler taşıyan ve yönetmelik olmıyan ve fakat tıpkı yönetmelik gibi tanzimi mahiyet taşıyan tasarruflardır. İdarenin bu gibi tasarruflar çıkarma yetkisi vardır ve Anayasa Mahkemesinin müteaddit kararları ile de ötedenberi idarece kullanılan bu yetkinin mevcudiyeti açıkça da tasdik edilmiştir.

Sayın Çelikbaş bizi bir konuda daha ikaz buyurdular. Yine kendilerine teşekkür ederiz. O da; mütalâasını alsın ve sonra yürürlüğe koysun. Doğru buyuruyorlar. Yalnız Sayıştay mütalâasını geciktirirse bâzı müşkülât doğabilir; hakları vardır. Onun için buraya bir müddet koymakta fayda vardır. Komisyon bir tadil önergesi hazırlıyor, bir - iki dakikaya kadar takdim edecektir.

BAŞKAN — Başka söz isteyen? Sayın Ahmet Bilgin, buyurunuz.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Muhterem arkadaşlar, konu tamamıyla aydınlanmıştır. Bakanlıklar ve kamu tüzel kişileri, Anayasamızın

113 ncü maddesi bu yönetmeliklerin hazırlanmasını doğrudan doğruya bakanlıklara ve kamu tüzel kişilerine tahsis etmiştir. Yalnız Sayıştaya da bir mütalâa sorulduğu zaman cevap vermek yetkisini kazandırmak için kendisinin, hesapla ilgili olan kısımlarda mütalâa verebilir, şeklinde bir kayıtla kayıtlandırmakla madde tamamıyla tavazzuh etmiş olur ve gayeye tamamen yardım etmiş olacağı da aşîkârdır. Bu itibarla bunu aydınlatan bir önerge takdim etmişimdir. Eğer iltifat buyurulursa bu mahzur ortadan kalkmış olur. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Başka söz isteyen?.. Yok.

Şimdi, verilmiş olan önergeleri okutuyorum.

Sayın Özal; maddenin tayyını isteyen önergenizi geri aldınız değil mi?

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Evet efendim.

BAŞKAN — Şimdi iki önerge var, onları okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Görüşülmekte olan 106 ncı maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ederim.

Madde 106. — Bakanlıklar ve Sayıştay denetimine giren diğer teşekküller; malî hususlarla ilgili yönetmeliklerin hazırlanması sırasında Sayıştaydan mütalâasını sorabilirler. Tüzüklerin hazırlanmasında da aynı yola gidilebilir.

Kırşehir
Ahmet Bilgin

Yüksek Başkanlığa

106 ncı maddenin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Konya
Rüştü Özal

Bakanlıkların ve Sayıştay denetimine giren diğer teşekküllerin malî hususlarla ve Sayıştay mürakabesine ilişkin yönetmelikler hakkında istenen istişari mütalâaları verir.

BAŞKAN — Bu iki önerge arasında çok az bir fark var. İki arkadaşımız birbirine iltihak etmek suretiyle teke irca etmeleri mümkündür.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — İzah edeyim Sayın Başkanım, farkı arz edeyim; birisi, denetime tabi müesseselerin istişare istiyeceğine dair, Ahmet Bilgin arkadaşımızın önergesi buna mütedairdir. Bendeniz vazife olarak veriyorum.

BAŞKAN — Bir de komisyonun önergesi var. Bu madde ile ilgili değiştirge önergesi, onu okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

106 ncı maddenin aşağıdaki şekilde tadilini arz ve teklif ederim.

«Madde 106. — Bakanlıklar ve Sayıştay denetimine giren diğer teşekküller, Sayıştayın görevlerine ilişkin yönetmelikleri Sayıştayın istişari mütalâasını aldıktan sonra yürürlüğe koyabilirler. Aynı konudaki tüzükler için de Bakanlar Kurulu için aynı hüküm uygulanır.

Sayıştay bu mütalâasını, istemin alınması tarihinden başlayarak üç ay içinde verir.»

Anayasa Komisyonu Sözcüsü

İstanbul

Coşkun Kırca

BAŞKAN — Komisyon sözcüsünün hazırladığı metin muvacehesinde önergenizde ısrar ediyor musunuz Sayın Özal?

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — İsrar ediyorum efendim.

BAŞKAN — İsrar ediyorsunuz. Siz Sayın Bilgin ısrar ediyor musunuz?

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Evet.

BAŞKAN — İsrar ediyorsunuz.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Efendim, komisyonun teklifi hakkında konuşmak mümkün değil midir, bu takrir hakkında? Kifayet yoktur.

BAŞKAN — Efendim, aslında bir kifayet önergesi verilmiştir Sayın Erol Akçal arkadaşımız tarafından. Ben söz istiyen deyince, kifayet önergesi hakkında muamele yapmadım. Şimdi bu önergeleri sıra ile okuttum. Evvelâ Sayın Ahmet Bilgin arkadaşımızın önergesini oyunuz sunacağım. Buna komisyon katılıyor mu efendim?

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Yalnız üç aylık müddeti kaldırırırlarsa ben komisyona iltihak ederim efendim.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Üç aylık müddet olmadığı takdirde müddet namütenahi oluyor, o bakımdan katılamıyoruz. O takdirde 2 ay, bir ay diye teklif etmek lâzım. Onu kaldırırsak o takdirde de Sayın Çelikbaş'ın belirttiği mahzur ortaya çıkıyor, Sayıştay sanki namütenahi müddete sahip gibi oluyor. Bazan tetkik zarureti olur, 2 ay uygundur efendim.

BAŞKAN — 2 ay olarak değiştirilmiştir.

Sayın Bilgin; siz katılmıyorsanız ayrıca önergenizi oya sunacağım.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Bir ay olur-
sa katılıyorum.

BAŞKAN — 2 ay diyorlar. Açıkça katılıp, katılmadığımızı beyan ediniz.

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Katılmıyorum efendim.

BAŞKAN — Ahmet Bilgin arkadaşımızın okunmuş olan önergesine komisyon katılmıyor. Şimdi bu önergeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Sayın Özal arkadaşımızın önergesine komisyon katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Önergeyi oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmemiştir.

Komisyonun önergesini oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kabul edilen bu önergeyi 106 ncı madde metni olarak oyunuz sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

HİLMİ İNCESULU (Çorum) — İki ay kaydı ile.

BAŞKAN — İki ay kaydı ile efendim.

Muhterem arkadaşlarım, biraz evvel komisyon tarafından alınmış olan önergeler üzerine komisyonun hazırladığı yeni metinler gelmiştir. Evvelâ komisyona giden önergelerden birisi Sayın Ahmet Bilgin arkadaşımıza aitti ve önergesinde «özel şahıslar» kelimesinin de ilâvesini istiyordu. Komisyon 94 ncü maddesinin ilk fıkrasının «kurullarla ve paralı» kelimeleri arasına «ve özel kişiler yanında, ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederim» diyor. Komisyonun bu teklifi muvacehesinde kendi önergenizde ısrar ediyor musunuz, Sayın Bilgin?

AHMET BİLGİN (Kırşehir) — Geri alıyorum efendim.

BAŞKAN — Geri alıyorsunuz, Sayın Bilgin'e önergesi geriverilmiştir.

Yine Sayın Muslihittin Gürer ve Sayın Necmettin Akan ve Lâtif Aküzüm arkadaşlarımızın önergesi var. Onların geri alıp almaması da mevzu bahis değil. Çünkü kendileri burada degillerdir.

Şimdi bu 94 ncü madde ile ilgili olarak verilmiş önergeleri daha evvel okutmuştum. Bunlardan bir tanesi, Beden Terbiyesi Genel Mü-

dürlüğü teşkilâtında vazife alanlar bu madde hükmüne tabi değiller şeklinde idi. Komisyon bu önergeyi geri aldıktan sonra metni şu şekilde getirmiştir : «Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü teşkilâtının fahrî hizmetlerinde» ibaresinin ve yine aynı fıkradaki «kurumlarında ve yönetim, kelimeleri arasına, ve spor kulüplerinin» ibaresinin eklenmesini istiyor.

Evvêlâ komisyondan gelen bu iki metni de okutuyorum, madem arkadaşlarımız söz istiyorlar.

Yüksek Başkanlığa

Komisyona alınan önergeler muvacehesinde 94 ncü maddenin üçüncü fıkrasındaki «ancak ve mahkemelere» terimlerinin arasına «BTGM teşkilâtının fahrî hizmetlerinde» ibaresinin ve yeni fıkradaki «kurumlarında ve yönetim» kelimelerinin arasına da «ve spor kulüplerinin» ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Anayasa Komisyonu	Geçici Komisyon
Sözcüsü	Sözcüsü
İstanbul	Sinop
Coşkun Kırca	Mustafa Kaptan

Yüksek Başkanlığa

Komisyona alınan önerge muvacehesinde 94 ncü maddenin ilk fıkrasının «kurullarda» ve «paralı» kelimeleri arasına; «ve özel kişiler yanında» ibaresinin eklenmesini arz ve teklif ederiz.

Geçici Komisyon	Anayasa Komisyonu
Sözcüsü	Sözcüsü
Sinop	İstanbul
Mustafa Kaptan	Coşkun Kırca

BAŞKAN — Değişiklik sonunda üçüncü fıkraya şu şekilde olmaktadır: «Ancak Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Teşkilâtının fahrî hizmetlerinde» virgül, «mahkemelerce bilirkişi tâyin edilenler»

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — «Hizmetlerinde çalışanlar» diyelim Sayın Başkan.

BAŞKAN — Hizmetlerinde çalışanlar, evet «Ancak Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Teşkilâtının fahrî hizmetlerinde çalışanlar» virgül «mahkemelerce bilirkişi tâyin edilenler »virgül «şirketlerin ve hayır kurumlarının yönetim kurullarında...»

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Kooperatifden sonra maddedeki virgüli kaldırmak lâzım.

BAŞKAN — Bu virgül zaten sonradan tasahih edilmiş. «Kooperatif, şirketlerin veya hayır kurumlarının ve spor kulüplerinin yönetim kurullarında görev alanlar» şeklinde oluyor.

Şimdi Sayın Fahir Giritlioğlu söz istemişti. Buyurun Sayın Giritlioğlu.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Ben de söz rica ediyorum.

BAŞKAN — Peki efendim.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım, 94 ncü maddenin ilk fıkrası ile son fıkrasına önerge ile eklenen hususları şahsan telif edemiyorum. Kanun tekniği bakımından da durumu uygun bulmuyorum. Muhterem Komisyondan ve Muhterem Heyetten bir hususu açıklamama müsaadelerini istirham edeceğim. Şahsan tanıdığım bazı kimseler vardır ki, İhtilâlden önceki devrede Spor - Toto müessesesinde özel muamele görmüşlerdir. İster İstemez zihnim onlara da takılıyor. Tatsız bir durum ve endişe yaratmasın. Aslında da Sayıştay Kanununda içinde spor kulüplerinden, Beden Terbiyesinden ister fahrî olsun, ister ücretli olsun bahsetmenin de icabını görememekteyim. İstirham ederim komisyondan, beni de açıklamaya mecbur etmesinler. Bu önerge ile getirmek istedikleri hükmü maddeden çıkarsınlar. Mâruzatım bundan ibarettir.

BAŞKAN — Buyurun, Sayın Sözcü.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Pek sevgili arkadaşım Fahir Giritlioğlu'nun kimlerin isimlerini açıklıyacağını hiç bilmiyorum. O kadar bilmiyorum ki, kulunuz Coşkun Kırca hayatında iki ke-re maça gitmiştir. Birisi Galatasary Lisesi, Boğaziçi Lisesi mektep maçı idi, diğeri de Brezilya takımı ile Galatasaray takımının maçı idi. Heyecanlanmadım. Top nereden geliyor, niçin geliyor, nasıl geliyor, nereye gidiyor. Herkes bağılıyor, çağırıyor, ben bağııp çağırmadım diye arkadaşlarım beni yaka paça dışarı attı. Spor işlerinde bu derece cahil bir kimseyim. Binaenaleyh ne kimseyi bilirim, ne kimseyi tanırım. Yalnız bir şeyi de biliyorum. Onu çok iyi bilişimin sebebi de eski bir hariciyeciyim oluşumdandır. Hariciye Vekâletinin bir Levazım Umum Müdürü vardı. Şimdi emekli, Orhan Şeref Apak, halen Futbol Federasyonu Reysidir. Ve halen emekli olduğu için memur değildir. Ama çok iyi hatırlıyorum.

larım ki, ne zaman futbol topunun kaderi Türk takımlarının aleyhine tecelli etse Hariciyenin Levazım Umum Müdürü Orhan Şeref Apak Futbol Federasyonunun başına getirilirdi. Her iktidar devrinde bu böyle olurdu ve fahrî olarak Orhan Şeref Apak bu vazifeyi görürdü.

Şimdi benim bilebildiğim kadar, hayatında denizin dibinde balık avlamaktan gayrı spor yapmayan kulunuz Coşkun Kırcı bir tek şey biliyor ki, spor herkesin yaptığı veya yapabileceği bir iştir. İstiyen yapar, istiyen yapmaz. Bir insan memur olur, fevkalâde mühim makamlara gelir, muayyen bir sporda temayüz eder ve o sporda temayüz edince o insanın fahrî hizmetlerinden Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü teşkilâtında istifade etmekte ne mahzur vardır? Orhan Şeref Apak Hariciye Levazım Umum Müdürü iken Futbol Federasyonu Reisi olduğu zaman bir kötülük mü olmuştur? Bir zarar mı tahdüs etmiştir? Fahrî olarak görüyorsa o hizmeti, dikkat buyurulursa, komisyonun önergesinde «Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü teşkilâtının fahrî hizmetlerinde» deniyor. Fahrî hizmetlerinde. Bunun gibi spor kulüpleri siyasetle iştigal etmezler. Bir spor kulübünün başkanı çok sayın bir senatörümüz oluyor da niçin spor yapmak herkesin hakkı olduğuna göre, bu memlekette bir memurun da hakkı olduğuna göre, bir spor kulübünde bir memur onun yönetim kurulu üye olamasın. Ne mâni var, niçin olamasın? Şimdi denir ki, kanun tekniği tedvinine aykırıdır. Kanun tekniği tedvinine pek aykırı değildir. Şundan dolayı; denilebilir, bu Devlet Memurları Kanununda yer alsa idi.. Hayır, Sayıştay mensuplarının özlük hakları Devlet Memurları Kanunu mevzuu değildir. Anayasanın 127 nci maddesi Sayıştay mensuplarının özlük haklarına mütaallik özel bir kanunun mevcudiyetini gerektirir. Devlet Memurları Kanununu (İpso Jure) Sayıştay mensupları hakkında uygulanamaz. Tıpkı hâkimler için, Danıştay mensupları için uygulanamadığı gibi. Onun için burada bu hususun zikredilmesi kanun tekniğine aykırı değildir. Denebilir ki, bu, Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanununda zikredilsin. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü Teşkilât Kanunu 40 sene evvel çıkmış bir kanundur. Bunun birçok hükümleri Anayasa Mahkemesi tarafından ya iptal edilmiştir, ya iptal edilmek üzere-

dir, Anayasaya aykırı olduğu cihetle. Bu kanun şu anda yeniden ele alınmamış. Bir özel kanunda, Sayıştay mensubu olmakla hangi hususların kabili telif olabileceğini ve olmayacağını zikretmek, Sayıştay mensuplarının özlük hakları için esasen bir özel kanun ısdarını Anayasa emretmiş olduğuna göre, niçin aykırı olsun? Kanun tedvini tekniğine bu husus aykırı ise, o zaman 94 nci maddenin diğer hususları da tetabuku temin eden yani Sayıştay mensuplarıyla diğer bir özel görev gibi, meselâ kooperatif, şirketlerin yönetim kurulu üyeliği ile birleşmesini temin eden şu hüküm de kanun tedvini tekniğine aykırı olur. Burada, evvelâ konulan esas, başka hiçbir resmî veya özel görevle Sayıştay mensubiyetinin kabilitelif olmadığı merkezindedir. Diğer fıkralarda bunların istisnaları verilmiştir. Binaenaleyh bu istisnalar, meyanında yer almak üzere bunu ileri sürdüğümüze ve başka istisnalar da esasen burada mevcut olduğuna göre; kanun tedvin tekniğine de aykırı bir husus mevcut değildir, zannındayım. Öyle zannediyorum ki, «fahri hizmetler» tâbiri Sayın Fahir Giritlioğlu'nun dikkatinden kaçmıştır, «Fahrî hizmet» tâbiri komisyonun önergesinde kullanılmıştır. Bu itibarla kayırma ve sair gibi bir husus da bahis konusu olabileceğini zannetmiyorum.

RUIH SOYER (Niğde) — Bana lütfen demin bahsettikleri Orhan Şeref Apak gibi bir isim Sayıştay için de ifade buyursunlar. Bu mevkiye kimi getirecekler?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Şimdi efendim, hiç bir kimseyi böyle bir... Müsaade buyurursa, nız Sayın Ruhi Soyer'in suali bir bakıma sorulmaması icabeden bir sualdir. Sayıştay içinde böyle bir kimse bulunabilir veya bulunamaz. Kanunlarda sevk edilen hükümler şahıslar için getirilemez. Kanunlarda sevk edilen hükümler umumi zaruretlere varsa getirilir. Eğer Sayıştay mensubu olsun, Danıştay mensubu olsun yahut alelîtlak Devlet memuru tarzında bir kamu personeli olsun; aynı hükmün hepsi için tatbikinde fayda olduğu mülahazasındayız. Bugün Sayıştayda birisi bulunabilir, yarın bulunmayabilir. Ama her halükârda Sayıştay mensubu, herhangi bir vatandaş gibi spor yapabileceğine ve binaenaleyh bu sahada temayüz edebileceğine göre, fahrî

hizmetlerde kendisinin ihtisasından istifade etmekte hiçbir sakınca olmasa gerektir. Aynı hususlar Sayıştay mensubu için de, Yargıtay mensubu için de, Danıştay mensubu, için de yahutta filânece bakanlığın müsteşarı için de vârittir.

BAŞKAN — Bir dakika sayın Özal. Siz sonra konuşmanızı yaparsınız. Sual sormak isteyen arkadaşlarımız var. Buyurun sayın Seçkin.

İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Sayın Başkan, sayın sözcüden bir sualım var. Sayıştay Teşkilât Kanununa Beden Terbiyesi Teşkilâtının fahrî hizmetlerinde bu müessese mensupları çalışabilir diye bir hüküm konacak sözeünün teklifine göre. Acaba böyle bir hüküm konulmazsa Sayıştay mensuplarından herhangi birisi bu fahrî hizmetleri alamaz mı? Eğer bilümm Devlet Teşkilâtında çalışan memurların çeşitli spor teşekküllerinde veya Beden Terbiyesinde fahrî olarak hizmet alması isteniyorsa bu hükmün yeri Beden Terbiyesi Teşkilât Kanunu değil midir? Niçin daha evvel çıkardığımız teşkilât kanunlarında böyle bir hüküm koymadık?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamlı) — Muhterem arkadaşlar, yalnız bu kanunların hiç birisinde de bu kanunun 94 nci maddesinin 1 nci fıkrasında yer alan şu hükmü koymadık: «Özel bir kanun ile olmadıkça Sayıştay Başkan ve üyeleriyle raportör ve denetçiler ve denetçi yardımcıları resmî veya özel daire ve kurum ve kurullarda» ve şimdi Sayın Ahmet Bilgin'in önergesi üzerine komisyonun ilâve ettiği tâbir «kurum ve kurullarda ve özel kişilerin yanında paralı veya parasız hiçbir görev alamazlar.» Müsaade buyurursanız; umumî memurun mevzuatımızda böyle bir hüküm yoktur. Orhan Şeref Apak'ın da zaten Hariciye Levâzım Dairesi Umum Müdürü iken fahrî olarak futbol federasyonu reisi olabilmesinin sebebi budur. Şimdi denilecektir ki, Anayasa Mahkemesine koymadınız, şuraya koymadınız, buraya kaymadınız, niçin Sayıştaya koyuyorsunuz? Çünkü Sayıştaya mütaallik başka memleket kanunlarında da böyle bir hüküm var. Neden var, hikmeti ne? Birinci fıkradan bahsediyorum. Hususi şahıslar yanında parasız dahi iş alamaz. Var mı memurlar için böyle bir hüküm? Yeni geçirdiğimiz Devlet Memurları Kanununda memurları bir kooperatife girmeyi önleyen, bir spor klübüne gir-

meyi önleyen bir hüküm var mı? Yok. Bunu neden koyarsınız öyle ise? Parasız dahi olsa özel bir kişinin işini yapamaz. Şundan dolayı: Çünkü o özel kişi yarın koltuğuna bir dosya alır, ben falanca mütaahhidin adamıyım, işte istihkakım geldi, bu vazifeyi görüyorum der. Sayıştay özel kişilerin, özel, tüzel ve gerçek kişilerin devletten alacağı hakların verilmesiyle önemli bir rol oynayan bir müessesedir. Onun içindir ki, ivazlı veya ivazsız özel kişilerin yanında çalışma keyfiyeti dahi Sayıştay mensupları için sarahaten yasak edilmiştir. Şimdi bir kere sarahaten umumî bir yasak koymuşuz. Ne demişiz bu yasağa, diğer bir tâbirle ifade edersek şu yasağı koymuşuz:

Sayıştay mensubu gayrı hiçbir iş yapamaz demek istiyoruz bununla. Şimdi bunun istisnaları vardır. Nedir bu istisnalar: Mahkemelerce bilirkişi tâyin edilmek, kooperatifler ve hayır kurumlarında, yönetim kurullarında vazife almak, ilmî ve meslekî araştırma ve yayında bulunmak, davet oldukları millî ve milletlerarası kongre, konferans ve toplantılara katılmak şahsan davet edilirse tabii. (Devamlı bir hizmet değil, sesleri) hayır, devamlı hizmet de var. Hayır kurumlarının yönetim kurulunda vazife almak. Hayır Kurumlarının yönetim kurullarında vazife almak devamlı bir hizmettir. Esas itibarıyla bir günlük bir hizmet değildir. Hiç değilse bir sene iki sene devam edecek bir hizmet. Buna ne ilâve ediyoruz? Spor klüplerinin yönetim kurullarına ilâve ediyoruz. Bir de neyi ilâve ediyoruz. Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğünün fahrî hizmetlerini ilâve ediyoruz. Dikkat buyurulursa «fahrî hizmetini» ilâve ediyoruz. Böylelikle bir memurun, bir devlet memurunun hem sayıştayda hem de Beden Terbiyesi Teşkilâtında ayrıca para almasını da önliyoruz. Bu istisnalarda hiçbir sebeple Sayıştay mensubu görevinin icaplarıyla bağdaşmayan istisnaların hiçbirisi değildir. Hayır derneğin yönetim kurulunda vazife alırsa neden bir spor klübünün yönetim kurulunda vazife alamaz? Eğer fahrî hizmet bahis konusu ise Beden Terbiyesi teşkilâtında niçin görev alamaz? Her vatandaş, Sayıştay mensupları dâhil, spor yapmak ve burada ihtisas kesbetmek hakkına sahibolduğuna göre bu istisnaları niçin sevk ediyoruz? Çünkü yukarıda anakaide-

yi koyuyoruz. Anakaideyi koymakla Sayıştayın malî işleri, bu ara vatandaşların Devletten istihkak almalarına mütaallik malî işleri de denetlemekte vazifeli olmasına binaen Sayıştay mensubu özel iş dâhil, başka hiçbir iş yapamaz. Ancak Sayıştay mensubu olur dediğimiz içindir ki, istisnaları saymak mecburiyetinde kalıyoruz. Buna benzer bir hükmü diğer müesseseler bakımından sevk etmeye lüzum yoktur. O bakımdan buraya konmuştur. Dikkat edilirse ne kadar kıskançlıkla hareket ediliyor. «Paralı veya parasız görev alamazlar». Şimdi Sayın Bilgin'in önermesine Komisyon iltihakla bir başka hususu ilâve ediyor, özel kişiler yanında dahi paralı veya parasız başka bir görev alamazlar» diyoruz. Bu nereden doğuyor? Bunun sebebi Sayıştayın görevlerinin hususiyetinden ve Sayıştayın içindeki malî namus icaplarının muhafazasından doğuyor. Bundan doğuyor.

BAŞKAN — Açık oylamaya katılmıyan arkadaşımız var mı? (Var sesleri) Var ise oyunuzu kullanınız efendim. Sayın Özal, buyurunuz.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Çok muhterem arkadaşlarım; lütfen mâzur görünüz. Meclisimizin kanunların müzakeresi sırasındaki ilgisi-ne bakarak Sayın Kırea'nın istediğini yapabilmek ve istediğini çıkarabilmek şeklinde tecelli eden kanaatlerimiz Meclisin hayşiyetine dokunmamalıdır. Sayın arkadaşımız eğer esas hakkinda bir mütalâa beyan etmek istemezse bu kere çocukluk hâtıralarına kadar mevzuu götürür ve Apak'ın durumunu Sayıştay Kanununun müzakeresine katar ve neticede de maalesef tekrar arz ediyorum, Yüksek Heyetin ilgisi muvacehesinde istediği gayeye, istediği noktaya gelir. Bu mesele tamamen böyle olmuştur.

Sayın arkadaşlarım, Beden Terbiyesinin hele son senelerde düşmüş olduğu feci âkibetin sebeplerini bilmediğini bereket versin itiraf ettiler. Fahrî vazifedir diyerek bol bol seyahat imkânına sahibolan bir takım vezatın son güreşlerde, güreşleri dahi takibetmeden ne maksatla geldiklerini bereket versin ki, Coşkun Kırea arkadaşımız bilmiyorlar. Bilmiş olsalardı burada bu meseleyi bu şekilde ele almazlardı.

Muhterem arkadaşlarım, Sayıştayın kanununu gözden geçirirken para ve maliye işlerinin düzen ve kontrolü altında yürütülmesi gibi çok esaslı bir maksadım mevut olduğunu görürüz. Şimdi ne diyoruz; orada bir kadro bulunsun, ismi hâkim olsun, hâkimliğin bütün imtiyazlarına sahip bulunsun. Hattâ bu memleketin kaldıramıyacağı kadar büyük imtiyazlara sahip bulunsun ama öbür tarafta sportif bir kulübün başkanı veya Beden Terbiyesinin fahrî hizmetlisi olarak o kadro orada dururken, o hizmetler orada dururken, işlerimiz görülmedi diye biz feryadederken, işlerimiz görülmedi diye biz kadroya kadro ilâve ederken, haklara hak katarken arkadaşlarımız fahrî vazife görmenin perdesi altında keyiflerine göre dolassınlar. Olmaz arkadaşlar böyle bir şey. Sayın Kırea arkadaşımızın söylediği başka teşekküllerin kanunlarında yasaklayıcı hükümler koymadık, mensupları için. Yargıtayda koymadık, hâkimlerde koymadık. Coşkun Kırea arkadaşımız tasavvur ediyorlar mı bir Türk hâkiminin bir özel teşebbüsün, şahsın yanında çalışacağını? Madde de bulunmamakla beraber böyle bir vazife görebileceğine kaani midirler? Olmaz arkadaşlar. Aslında ben size söyliyeyim bu, kanun başından aşağı dökülmektedir. Bu kanunu diğer kurumlara tanınmış olan özel hakların ancak tanınabilmesi zarureti ile karşı karşıya bulunduğumuz için çıkartılması vâkıası bizi maalesef müzakereye sevk etmektedir. Yoksa Meclisin bu haliyle Sayıştay gibi bir müessesenin anakanununun müzakere edilip neticeye bağlanması mümkün değildir. Naçiz arkadaşımız, yetkilerini aşarak, Devlet Şûrası Kanunu çıkarken bir hayli çırpındı.

BAŞKAN — Maddeyle ilgili konuşun lütfen, maddeyle ilgili olarak verilen tahrir üzerinde konuşun.

RÜŞTÜ ÖZAL (Devamla) — Maddeyle ilgili önerge üzerinde konuştuğum kanısındayım ve sözlerimi bitirmek istiyorum. Ama maksadımın izahı için taşmış isem müsamahanızı istirham ediyorum esasen.

BAŞKAN — Lütfen.

RÜŞTÜ ÖZAL (Devamla) — O gün hakların ölgüsünü çok taşırdığımızı ifade etmeye çalıştım. Danıştaya kabul edilen hakların arkasımın çok sık bir şekilde geleceğini ifade ettim. Bugün Sayıştay haklarını da tecavüz eden, onu da geçeni, dolayısıyla Sayıştayı yeniden huzursuz, yeniden tedir-

gin etmeye başladığını hissettiğimiz haller vâkı olmuştur. Sayıştay Kanunu, eğer imkân bulursam müzakeresinin hitamından sonra tümü üzerinde konuşmak istiyorum, hiçbir yenilik getirmeydi. Hizmete hiçbir şey katacak nitelikte olmadığı halde sadece mensuplarına diğer müesseselerde tanıdığımız hakkı tanımak için konuşuyoruz. Ama bu hakkı büsbütün suiistimal etmeye, ama bu hakkı spor kulüplerinde gezsinler diye o kadar ileri götürmeye hakkımız yoktur. Coşkun Kırcı arkadaşımızın ısrar etmemesini ve getirilmiş olan teklifin reddini istirham ediyorum. Teşekkür ederim.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Yerimden bir hususu belirtebilir miyim?

BAŞKAN — Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem Başkanım, meselenin bu derece şahsıma karşı husumet vesilesi olmasına biraz şaştım. Yalnız bir hususu düzeltmekle yetineceğim. Her hangi bir hususi vazifenin yapılması eğer kanunen mümkün ise bir Devlet personeli için, o hususi vazifenin yapılması veyahut aslı olmayan bir vazifenin hattâ resmî olsa dahi ancak aslı görevi-içindeki izin esaslarına müstenittir. Böyle bir Sayıştay mensubu bulunduğu takdirde o Sayıştay mensubunun fahri hizmetinde bulunduğu Beden Teribyesi teşkilâtı için dahi, meselâ seyahate çıkması tamamiyle Sayıştay Kanununda yer alan ve diğer mevzuatta yer alan izin hükümlerinin tatbiki ile mümkün olabilir. Binaenaleyh bir keyfiliği müdafaa etmiş olmak isnadını burada reddetmeme müsaade buyurunuz.

Bunun dışında Sayın Özal tasarımmın tümü hakkında konuşurken belki kendisine cevap vermek imkânı bulurum. Bu tasarı sadece Sayıştay mensuplarına ödenek artışı sağlamak için getirilmiş bir tasarı değildir. Eğer kendileri tasarıyı ciddi şekilde tetkik etselerdi göreceklardı ki, hesapların ve malların gelir ve giderlerin denetimi usulü bakımından yerleşmiş pek çok gelenekleri tamamiyle değiştiren ve Anayasanın ve Sayıştayın menşinin icaplarını getiren pek yeni hükümler, hem de çok uzun çalışmalarla, Sayıştay ve Maliye bakanlıkları mensuplarının iştirak ettikleri çok uzun çalışmalarla meydana getirilmiş bir kanun tasarısıdır. Efendim, bazan bâzı değişik-

likler olur, kabul edilebilir. Ama, her hal ve kârda müzakereler edep hudutları dâhilinde cereyan eder.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Biz edebimizi senden öğrenecek değiliz.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (Devamla) — Bu şekilde hitabederseniz bâzılarından öğrenmek zorunda kalabilirsiniz.

BAŞKAN — Efendim, lütfen karşılıklı konuşmayınız.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Bu itibarla, biraz da Sayıştay mensuplarına ve bu kanun teklifini Başkanlık Divanından geçirdikten sonra getiren İdareci Üyelere karşı bu gibi isnatların yapılmasının külliyyen yersiz birtakım kanaatlere ve kanun teklifinin hiçbir suretle ciddi bir şekilde tetkike tabi tutulmamasından doğduğunu bilhassa belirtmek isterim.

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — İdarecilerin müdafaaası size mi düşer?

BAŞKAN — Yerinizden müdahale etmeyiniz.

Sayın Ruhi Soyer söz istemişti. Vaz mı geçtiniz Sayın Soyer?

RUHİ SOYER (Niğde) — Hayır, vazgeçmedim efendim.

BAŞKAN — Vaz geçmemişler buyurun Sayın Soyer.

RUHİ SOYER (Niğde) — Çok muhterem arkadaşlarımız, Sayıştay teşkilâtının özel bir kanunla çalışması icabını Anayasa ile tesbit etmiş olan 127 nei maddenin birinci kısmını okuyacak olursak evvelâ Sayıştay üyeliğinin hüviyeti üzerinde umumi bir fikir edinmiş olacağımız kanaatindeyim.

«Sayıştay, genel ve katma bütçeli dairelerin bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevlidir.» Şimdi bir müessesemiz var, Devletin bütün malî işlerini denetleme ve karara, hükme bağlama, bilhassa bu kelimeyi dikkatlerinize arz etmek istiyorum; hükme bağlama yetkisindedir. Böyle bir müessesenin kanununu çıkarırken bunun bilirkişiliği, hâkim bilirkişi olur mu sevgili arkadaşlarımız? Bilirkişiliğe veya şirketlerin yani kooperatif şir-

ketlerin - eümle burada biraz yanlış yazılmış ama kooperatif şirketleri olduğunu anlıyoruz - içlerinde idare heyetlerinde bulunmaya yetki veriyoruz. Muhterem arkadaşlarımız, öyle şeyler olabilir ki, bu kooperatif şirketlerin Devletten alacakları ve Danıştaydan takibedecekleri birçok işler olabilir.

BAŞKAN — Sayın Ruhi Soyer, 94 ncu maddede müzakere edildi. 94 ncu maddenin müzakeresi bitti. Arkadaşlarımız iki tane önerge vermiş. Sadece o önergeler komisyona verildi sonra komisyon sadece önergelerle ilgili bir değişiklik getirdi. Şimdi onun üzerinde konuşuyoruz.

RUHİ SOYER (Devamla) — Biliyorum Sayın Başkanım, şimdi o noktaya geliyoram.

BAŞKAN — Lütfen.

RUHİ SOYER (Devamla) — Şimdi hal böyle iken, yani metnin bu kısmı bile mucibi istibah iken üzerinde durulması lâzım iken, bir de spor kulüplerinde fahri hizmetler alabilme gibi kanuna bir hüküm koyacağız. Bunun mânası ne sevgili arkadaşlarımız? Yani bu kısmı koymanın hedefi ne olabilir? Bunun üzerinde durmaktığımız lâzımdır. Çünkü fahri hizmeti her memur alabilir veya her memur Sayın Kırca arkadaşımızın ifade ettiği gibi, spor yapmaktan memnu değildir, kanunlar bunu men etmiş değildir. O halde bunu kanunun metnine, spor hizmetlerinde vazife alabilir, diye hüküm koymanın takibettiği bir mâna, bir kasıt var. Bu kasıt şudur: Sayıştayda hizmetli bir arkadaşımız, meselâ bir kulübün fahri başkanı olarak Prag'daki veya Varşova'daki bir maça kulübün başında bulunmak üzere gideceği zaman Sayıştay Başkanı kendisine mezuniyet vermeye mecbur kalsın.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Hayır, hiçbir mecburiyet yok.

RUHİ SOYER (Devamla) — Şimdi bir kanunla tâyin edilen...

RÜŞTÜ ÖZAL (Konya) — Sayın Başkanım Komisyonu edeplice hareket etmeye davet ediyorum.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Edepsiz bir kelime sarf etmedim, edepsiz kelime sarf edersem davet edersiniz.

BAŞKAN — Karşılıklı konuşmayın, lütfen.

RUHİ SOYER (Devamla) — Muhterem arkadaşlarımız, kanunla bir kimseye verdiğimiz yetkinin...

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Konuşma üslubunuz edebe aykırı zaten.

RUHİ SOYER (Devamla) — Fahri hizmeti almak normalken veya spor yapmak normalken, kimse bunlardan menedilmemekten, menedici bir hüküm mevcut olmadığı halde, Sayıştay Kanunu gibi ciddi, çok ciddi, Devletin ana hesaplarını bütün milletin malını denetlemek gibi, Millet Meclisi adına, Türkiye Büyük Millet Meclisi adına yani, millet adına demektir, bir denetleme yetkisini verdiğimiz hâkim mevkiindeki arkadaşlarımıza ait bu kanunun metnine böyle bir madde konulmasının tek hedefi bununla beraber yapılacak fedakârlıkları yani vazifeden yapılacak fedakârlıkları meşru kılabilmek, kanunla meşru kılabilmek maksadına mâtuftur. Bunun başka türlü mânası olamaz.

Muhterem Coşkun Kırca arkadaşımız sporla alakadar olmadıklarından bahsettiler. Doğrudur. Eğer olsaydı zaten bunu müdafaa etmiyecekti. Ben mütaaddit spor kulüpleri kurmuş; İzmirspor kulübü dâhil olmak üzere senelerce klüp başkanlığı yapmış bir arkadaşımız olarak spor kulüplerinin bir insanı ne kadar meşgul edeceğini ve bunun vazifeden ne kadar fedakârlığı icabettireceğini bilen arkadaşlarımızdanım. Binaenaleyh, şurasını arz ediyim ki, hâkim mevkiindeki yani Devletin bütün sarfiyatının üzerinde hüküm verecek, işlem yapacak ve hükme bağlayacak mevkide bulunan arkadaşlarımızı veya vazifelileri bu şekilde şu veya bu spor kulübünün veya spor teşkilâtının başında şurada veya burada doluşmasını veya şu veya bu şekilde vazifesinden kısmen olsun uzaklaşmasını ve ayrılmasını mucibolacak bir maddenin tedvini Büyük Millet Meclisinin dürendiği ile telif edilemez sevgili arkadaşlarımız. Binaenaleyh bunun sureti katiyede reddedilmesi icabettiği kanaatindeyim. Komisyonun böyle bir şeyi nasıl müdafaa edebildiğine hayret ediyorum. Çünkü bu tamamen Sayıştayın şahsiyeti hükmiyesiyle kabili telif olan bir teklif değildir. Binaenaleyh bu teklifin reddedilmesini rica ederim. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Söz isteyenler çoğaldı. Sıra- yı okuyorum. Veli Uyar, Fahir Giritlioğlu,

Mustafa Kaptan ve Ahmet Bilgin. Başka söz isteyen? Yok. Buyurun Sayın Uyar.

VELİ UYAR (Yozgat) — Sayın Başkan, çok muhterem arkadaşlar, günün bu geç saatinde Sayıştay gibi en yüksek malî mahkeme kanununun görüşüldüğü bu sırada 94 nci maddeye hikmeti hüda burada teksir edilmiş iki tane önerge ile Beden Terbiyesindeki fahrî hizmetleri buraya ithal etmek gibi bir garabetle bir saate yakın uğraşyoruz. Arkadaşların beni bağışlasınlar, bu bir ihtisas mahkemesinin daha doğrusu bir malî mahkeminin Teşkilât Kanunu. Bu 94 nci maddede bu malî mahkeme üyelerinin ve yardımcılarının, denetçilerin, meslek mensuplarının hangi vazifeleri alıp almayacaklarını tâdadetmektedir. Bu bir ihtisas işi olduğuna göre bu maddenin son fıkrasında mahkemede bilir kişi olacak, ihtisasından faydalanılacak, bir defaya mahsus olmak üzere, belki bir gün falan kooperatifin idare meclisinde vazife alacak; murakıp veya sayman olacak. Vazifesiyle alâkalı, ihtisasiyle alâkalı bir vazife. Bir de buraya spor totoda vazife alacak bir arkadaşı koyacaksınız. Buna ne lüzum var arkadaşlar? Çok istirahat ediyorum, Komisyonumuz beni mâzur görsün, çala kalem önergeye iştirak ediyorum, önergeye iştirak ediyorum demesin. Eğer böyle bir zaruret hissedilseydi niçin Komisyonun getirdiği metinde bulunmazdı, niçin Hükümetin tasarımda bulunmazdı, niçin Sayıştay Komisyonunun teklif ettiği metinde bulunmazdı, niçin Anayasa Komisyonunun hazırlamış olduğu metinde bulunmazdı da koridorlarda elimize sıkıştırılan önergelere buraya yeni bir fıkra ithâl ettiriyoruz? Çok özür dilerim, biz bugünlerde kanunların müzakeresinin çığırından çıktığına şahit oluyoruz. Hangi müessesenin kanunu müzakere ediliyorsa o müessese mensuplarının tazyikine, o müessese mensuplarının bu Meclisi işgâl ettiklerine şahit oluyoruz. Komisyonun ön sıralarında oturan arkadaşları görüyorum Sayıştay mensuplarından Sayıştay Başkanı veyahut Başkanvekili değildir. O halde demek ki komisyon bu arkadaşların tazyiki altında bırakılıyor ve komisyon da belki samimiyetle buna zaruret olduğuna inanarak defaatla buraya müdafaaya çıkıyor. Bir Sayıştay mensubunun, efendim, Beden Terbiyesi Federasyonunda vazife alması ne demektir arka-

daşlar. Sayıştaydaki tetkikatı, Sayıştaydaki murakabeyi, Sayıştaydaki daire işlerini bırakacak federasyonda vazife alacak. Bugün şunu kabul etmek lâzımdır ki, federasyonlardaki vazifeler spor faaliyetleri en çok mesai sarfını icabettiren faaliyetlerdendir. O halde Sayıştay gibi malî hususlarla ilgili bir müessesede vazife alacak bir arkadaş, oradaki vazifesini olduğu gibi bırakacak, ben federasyonda vazifeliyim. Bana vazife verildi, filan kulüple beraber Brezilya'ya seyahata gidecek. Gitti bir ay Avusturalya'ya seyahate, sonra yine zamanı gelince terfi, yine zamana gelecek ödenek. Ödenek üzerine ödenek. Çok rica ederim, bu gibi kanunlara, alâkası olmayan hükümler koymakla, kanunu baştan tatbiki müşkül olan hadiselere imkân verecek hale getirmiş oluyoruz. Yargıtay Kanununu çıkardık, Danıştay Kanununu çıkardık. Bunlarda böyle bir hükme ihtiyac görülmedi. Orada vazifeli olan herhangi bir vatandaş, âza veya üye, evvelece böyle bir vazifede olmadığı için buraya gelip ona buna teklif verdirtmedi. Sayıştay mensuplarından bir tanesi hasbel icap orada vazifeli imiş, geliyor bizlere, böyle bir hükmün konulmasını sağlamak istiyor. Efendim, şöyle olsun, böyle olsun. Biz de kendinizi o havaya kaptırıyoruz. Sayıştay Teşkilât Kanununa Beden Terbiyesi teşkilâtında, federasyonlarda fahrî hizmet... Fahrî hizmet midir? Değil. Ama maddenin başında yazıyor. «Özel bir kanunla olmadıkça Sayıştay Başkan ve üyeleriyle raportör ve denetçiler ve denetçi yardımcıları resmî veya özel daire ve kurum ve kurullarda ve özel kişilerin yanında paralı veya parasız hiç bir görev alamazlar». Bundan sonraki fıkralar yalnız ihtisasa alâkalı olduğu için kooperatiflerde, yahut mahkemelerde bir defaya mahsus olmak üzere mesai haricinde faaliyette bulunmak üzere parasız olarak vazife alınmasını öngörmüş. Bunu bırakalım da daha fazla genişletmiyelim. Emsâl göstermek suretiyle diğer gelecek olan kanunlara da teşmil ettirmiyelim. Yarı Maliye Teşkilât Kanunu gelir, veyahut herhangi bir Teşkilât Kanunu gelir de Umum Müdürler şu şu vazifeleri alır derlerse bunu nasıl önleyeceğiz? Çok rica ediyorum bu gibi şeylerle vaktimizi öldürmiyelim, alâkası olmayan hükümleri koymıyalım. Ve şu kanunu tam tatbik edilir şeklinde çıkaralım.

Mâruzatım budur, hepinizi saygıyla selâmlarım.

BAŞKAN — Sayın Giritlioğlu.

Oylama işlemi bitmiştir.

FAHİR GİRİTLİOĞLU (Edirne) — Muhterem arkadaşlarım; ikineî defa aynı konu için söz aldığımından dolayı sizlerden özür dilerim. Öyle zannediyorum ki, kanun hazırlanırken şahsîlik prensibi ile hareket etmiş bulunuyoruz. Zaten ilk müdahalem bu bakımdan olmuştur. Hükümet tasarısında yoktur, komisyon metninde yoktur. Bu konu kanunun müzakeresi sırasında ortaya atılmıştır. Kanunun karakteristik tarafı objektif olmasıdır. Biz objektiflik prensibinden ayrıldık, işe şahsîliği getirdik. Sayın Komisyon Sözcüsü arkadaşımız bunun güzel delilini verdiler. Kendilerinin sporla ilgili olmadığını söylemek suretiyle önermelerini objektif bir maksat tahtında verdiklerini belirtmeye çalıştılar. Doğrudur. Ama, bu müdafaaları dahi işin içinde, tahtında müstatir olduğunu gösterir, şahsîlik vardır. Kırca arkadaşım değildir, ama burada oturanlardan biri takibetmektedir bu konuyu, munhasıran bu maddeyi. Kendisiyle ilgili olsun, diye böyle bir talepte bulunulursa ben evvelâ bunu şu heyete karşı saygısızlık kabul ediyorum. İkincisi, nesillere karşı saygısızlık kabul ediyorum. Üçüncüsü bizatihi Sayıştaya karşı hürmetsizlik kabul ediyorum. Bir hesap mahkemesi, kanunun ismi üstünde. Hükümleri meydana, hesap mahkemesinin içinde spordan bahsediyor. Bu yakışık almıyan bir şekil ve kıymetli arkadaşlarım, görüşülmesi henüz kabil olmadı, ancak tasarısı hazırlanmıştı. Hâkimler Kanunu görüşülürken, ki hâkimler kanunu gerek yürürlükteki kanun ve gerek halen hazırlanmış bulunan tasarı hâkimlik meslekini o şekilde teeridettiştir ki, hayır kurumlarında dahi çalışmayı yasaklamıştır. Hiçbir müessesede çalışmamasını kabul etmiştir. Demek ki, misaller var. Sayın Kırca arkadaşımın verdiği misallerin zıddı birtakım misaller var. Öyle müesseselerimiz vardır ki, hakikaten bunların hiçbir yerde çalışması mümkün değildir. Tipik misal hâkimler... Her hangi bir kulübe âza dahi olamazlar. Bırakınız yönetici olmasını, âza olamaz, yasaktır. Bir istisna koysak ve meselâ aklıma geliyor, şimdi, Beşiktaş kulübünün meşhur oyuncularından Nuri Bey ki, şimdi İstanbul Birinci Ağır Ceza hâkimidir, Tere-

yağ Nuri namı ile mâruf bu zat, şimdi tesadüfen komisyonunda vaziyeti takip için bulunsa, kendi amatör zevkini tatmin etmek için hâkimlerin de spor kulüplerinde çalışması istisna olarak kabul edilse, diye bir teklifte bulunsa; muhterem arkadaşlarım ben bunu ciddiyetle telif edemiyorum. Her şeyden evvel Sayıştay Kanununun konusu dışına çıkmış oluyoruz. Hayır kurumlarını bir dereceye kadar kabul edebiliriz. Kooperatifler istisna olarak kabul edilmiştir. İlâveten komisyon, hayır kurumlarında çalışmayı da kabul etmiştir. Telifi mümkündür, esas vazifeyi de aksatmaz. Bu itibarla hayır kurumlarına itiraz etmiyorum. Ama bunu, spor faaliyetlerinde yönetici olarak veya faal olarak çalışması şeklinde nasıl kabul edersek edelim, bunu kabul ettiğimiz takdirde, kanunen verilmiş bir imtiyaz şeklini alır. Her ne kadar komisyon üyesi izin sisteminin dışında bu mümkün değildir dese dahi, Türkiye realitelerine uymaz. Uymaz, zira bu kanun Meclis Başkanlığı ile ilgili bir kanundur. Bütün milletvekili arkadaşlarıma soruyorum; bizde Dilekçe Karma Komisyonunda bir sayın raportör vardır. İki hizmet yılında, spor sahasından kendisini bir türlü Dilekçe Karma Komisyonuna getiremedik. Usul böyledir. Çünkü, getiremedik ve nihayet bir sene evvel ayrıldı, zannediyorum ki, yeni vazifesinde de ağırlık sıkletini spor teşkil edecektir. Tatbikat böyledir, istediğimiz kadar biz böyle diyelim ki, izin sistemi işler. Hayır, kanunen verilmiş bir imtiyaz sistemi işler. Bu vaziyet karşısında demek istiyorum ki, bir tesadüf sporla uğraşan filân veya falan kimseler kendi durumlarını tahkim etmek için Sayıştay Kanununda özel hükümler getirmek gayreti içindedirler. Bunu Meclis olarak sezdik, bunu Meclis olarak tesbit ettik, tesbit ettikten sonra objektiflikten ayrılmamaya mecburuz. Getireceğimiz, vaz'edeceğimiz hükümler objektif olacaktır. Filân şahsın özel durumuna göre veya özel zevkine göre veya özel alışkanlığına göre yeni yeni hükümler vaz'etmeyi doğru bulmuyorum.

İkineî defa burada konuşup huzurunuzu işgal ettiğim için sizlerden tekrar özür dilerim.

Saygılarımla.

BAŞKAN — Efendim şimdi söz sırası Mustafa Kaptan'da. Siz mi söz istiyorsunuz Sayın Kırca? Buyurun.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Sayın Fahir Giritlioğlu arkadaşımızın konuşması pek tesadüfi olarak zihnime girmiş olan bir spor sempatanlığı bir anda aleyhtarlığa çevirdiği için değil, bendenizi ikna ettiği için, Geçici Komisyon Sözetüsü ile de danıştıktan sonra, Beden Terbiyesi teşkilâtındaki fahri hizmetler ve spor kulüplerine mütaallik komisyon takrirlerini geri alıyoruz. Buna mukabil özel kişiler yanında dahi paralı veya parasız her hangi bir vazife alnamıyacağına mütaallik Ahmet Bilgin arkadaşımızın takririne müsteniden yazdığımız takririmizi muhafaza ediyoruz.

BAŞKAN — Bu spor kulüpleri ile ilgili önerge geri istenmiştir ve komisyona geriverilmiştir.

Buyurun Sayın Kaptan.

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Bu vaziyet karşısında konuşmaya lüzum kalmıyor efendim.

BAŞKAN — Peki efendim, Sayın Ahmet Bilgin?. Yok. Başka söz isteyen? Yok.

Şimdi bu madde ile ilgili iki tane önerge vardı, bunlardan bir tanesine komisyon katılıyor. Önerge Sayın Ahmet Bilgin arkadaşımıza aitti. Özel kişilerin yanında da vazife alamıyacaklarına aitti. Bu tashihten sonra da önerge sahibi tarafından geri alınmıştı.

İkinci önergeler de birbirinin aynıdır ve spor kulüplerinde çalışanların bu işten muaf tutulması isteniyor.

Komisyon kendi önergesini geri aldığına göre bu önergelere katılıp, katılmadıklarını sorup oyunuzun sunacağım.

Şimdi bu, Muslihittin Gürer, Lâtif Aküzüm ve Necmettin Akan arkadaşlarımıza aidolan ve Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü Teşkilâtında vazife alanlar bu madde hükmüne tabi değildir yolunda bir fıkra eklenmesini isteyen önergeleri oylarınıza sunacağım.

Komisyon bu önergelere katılıyor mu?

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılmıyor.. Önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir. İkisi de reddedilmiştir.

Şimdi Sayın Ahmet Bilgin tarafından bir yeni önerge verilmiştir, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

94 ncu maddenin birinci fıkrasındaki «Sayıştay Başkan ve üyeleri ile raportör ve denetçiler ve denetçi yardımcıları» kelimelerinin çıkarılması ve yerine «Sayıştay mensupları» ibaresinin konulmasını arz ve teklif ederim.

Kuşehir
Ahmet Bilgin

BAŞKAN — Komisyon katılıyor mu?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ MUSTAFA KAPTAN (Sinop) — Katılmıyoruz.

BAŞKAN — Komisyon katılıyor. Önergeyi oyunuzun sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi, komisyonun Ahmet Bilgin arkadaşımızın daha evvel okunan önergesi üzerine getirdiği değişiklik önergesini oyunuzun sunuyorum. Bu önergede 94 ncu maddenin birinci fıkrasında, özel bir kanun ile olmadıkça Sayıştay Başkan ve üyeleri ile raportör ve denetçileri, denetçi yardımcıları, şimdi artık Sayıştay mensupları olarak kabul edildi.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Sayıştay meslek mensupları olarak tashihiğini istirham ediyorum.

BAŞKAN — Evvelâ şu önerge hakkında muamele yapacağız. «Resmî veya özel daire ve kurum ve kurullarda» Şimdi şu kısım ilâve ediliyor; «ve özel kişiler yanında paralı veya parasız hiçbir görev alamazlar.» İlâve edilen kısım budur. Önerge, «ve özel kişiler yanında» ibaresinin eklenmesini isteyen bir önergedir. Bu önerge komisyonundur. Oyunuzun sunuyorum... Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Şimdi bu iki önerge ile bu maddede iki değişiklik oldu. Birisi «ve özel kişiler yanında» ibaresi eklendi, bir de «Sayıştay mensupları» şeklinde eklendi.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Efendim, «Sayıştay meslek mensupları» şeklinde olsun.

BAŞKAN — «Sayıştay meslek mensupları» şeklinde olsun diyor Komisyon. Sayın Kırcaya; «Sayıştay meslek mensupları» şeklinde olsun dediğiniz takdirde arkadan Maliye Bakanlığı adına söze söz istemektedir. Buna, meslek mensupları deyince, meslek mensuplarının dışında olanları tefrik etmek gibi bir durum doğ-

maktadır. Yeniden meseleleri uzatmayıalım. Bu madde zaten epeyce bir zamanımızı aldı.

ANAYASA KOMİSYONU SÖZCÜSÜ COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Sayıştay mensupları olarak kalsın efendim.

BAŞKAN — Şu halde iki önergeden, birisi «Sayıştay mensupları» şeklinde, diğeri ise; «ve özel kişiler yanında» şeklinde değişiklik istiyordu.

Bu değişiklikler ile birlikte maddeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

94 neü madde de bitti. Şimdi 107 nei maddeye geldik. Saat de tam 20,00. Şimdi muhterem arkadaşlarım, bugün aldığımız karar gereğince saat sekize kadar çalışmak mecburiyetindeyiz. 107 nei maddeye geldik. Yarı devam edeceğiz.

Şimdi ben daha evvel öncelik kararı verilmiş olan ve Devlet Demiryollarına ait iki geçici, iki de asıl maddeden ibaret kanun teklifinin şu saatten sonraki bir saatte görüşülmesi hususunu sizin tasvibinizden sonra, komisyon ve Hükümet de burada ise görüşelim. Bu hususu tasvibinize sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

3. — *Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü ve 10 arkadaşının, Emekli sandıkları ile mâlûliyet, ihtiyarlık ve ölüm sigortaları kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Ulaştırma, Çalışma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/786) (S. Sayısı : 1023) (1)*

BAŞKAN — Plân Komisyonu burada, Hükümet de burada. Tümü üzerinde söz istiyen? Yok. Maddelere geçilmesini oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Önceliği daha evvel alınmış olan bu teklifin ivedilikle görüşülmesi de istenmektedir. İvedilikle görüşülmesi hususunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmiştir.

(1) 1023 S. Sayılı basmayazı tutanağın sonuna eklidir.

Emekli Sandıkları ile Mâlûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra ve geçici madde eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine aşağıda yazılı fıkra eklenmiştir :

«Hizmetleri aynı müessesede devam etmekte iken sonradan memur statüsüne tabi bir vazifeye geçirilmeleri sebebiyle, evvelece tabi buldukları sandıklardan diğeri bir sandığa geçmelerin, emekli aylıklarının hesabı; son tabi buldukları sandıkta iktisabolunan ve tahsise esas teşkil eden aylığa göre yapılır.»

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Buyurunuz Sayın Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlarım, hatırımda kaldığına göre bu özellikte olan bir başka kurumumuz daha vardır. İmalâtı Harbiyeden gelen ve halen Maden Tetkik Arama Enstitüsü Kurumu. Ben Hükümetten rica ediyorum, yalnız Devlet Demiryollarında yoktur bu durum. Makina Kimya Endüstrisi Kurumunda da vardır. Hükümetten rica, Makina Kimya Endüstrisi Kurumunda çalışanların da süratle vaziyetlerinin bugün yapacağımız veçhile emeklilikleri hususunda ıslaha, salâha kavuşturulması temennisidir. Hükümetin süratle böyle bir tasarı sevk etmesini bu vesile ile bilhassa rica etmekteyim. Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Birinci madde hakkında başka söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanuna aşağıdaki 3 neü geçici madde eklenmiştir :

GEÇİCİ MADDE 3. — Birinci maddede yazılı durumda iken, bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce, aylık bağlanmış olanlar da, bu kanunun hükümlerinden yürürlük tarihinden itibaren faydalanırlar.

BAŞKAN — Madde hakkında söz istiyen? Yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanunun 1 nei maddesi yayın tarihini takibeden aybaşından, geçici maddesi de yayın tarihini takibeden ilk ödeme dönemi başlangıcından itibaren yürürlüğe girer.

BAŞKAN — Madde hakkında söz isteyen? Yok. Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BAŞKAN — Maddeyi oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Tümü hakkında söz isteyen? Yok. Tümünü oyunza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Tümü Meclisimizce kabul edilmiştir.

Daha evvel açık oylarımıza sunulmuş olan belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece ter-

kin ve tahkimi hakkındaki kanun tasarısının açık oylamasına 214 üye iştirak etmiş 206 kabul, 3 ret, 5 çekinse oy kullanılmıştır. Nisap hâsıl olmamıştır. Yeniden açık oylarımıza sunulacaktır.

(Bir kanun tasarısı daha var bunun gibi kısası. Onu da çıkaralım sesleri.)

Muhterem arkadaşlarım, biraz evvel 217 kişinin iştirak ettiği açık oylamada nisabım olmadığımı işaret ettim. Bu sebeple vakit de geçtiğinden 30 Haziran Çarşamba günü saat 15,00 te toplanmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 20,08

6. — SORULAR VE CEVAPLAR

B — YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — *Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral'ın, Türkiye İşçi Partisinin Akhisar'da düzenlediği açık hava toplantısında suç teşkil eden bir olay cereyan etmiş olup olmadığına dair soru önergesi ve Adalet Bakanı İrfan Baran ile İçişleri Bakanı İsmail Hakkı Akdoğan'ın yazılı cevapları (7/679)*

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıda yazılı sorunun Adalet ve İçişleri Bakanları tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygılarımla rica ederim.

Diyarbakır Milletvekili
Adnan Aral

Akhisar'da T. İ. P. nin düzenlediği açık hava toplantısında suç teşkil eden olaylar cereyan etmiş, parti genel başkanı taşlanmış, parti binası tahribedilmiştir. Parti Genel Başkanının İzmir'de yaptığı basın toplantısında olayların tertibolduğu iddia edilmiş bulunmaktadır.

1. Cereyan eden olaylar doğru mudur? Gerçek mahiyeti nedir?

2. Anayasamıza göre partiler kanun önünde eşit oldukları gibi, ister iktidarda, ister muhalefette bulunsunlar, demokratik rejimin vazgeçilmez unsurları olduklarına göre, Anayasamın teminatı altında, partililerin can ve mal emniyeti, Devletin kefaleti altında bulunmaktadır. Bu se-

beplerle kanun hudutları içinde her türlü siyasi faaliyetin korunması lâzım gelmektedir. Seçimler yaklaştıkça buna benzer toplantılar yapılacağına göre her toplantı ve konuşmada böylesine tecavüzler vukubulduka demokratik rejim tehlikelerle karşı karşıya kalacaktır. Hükümetin olaylar olup bittikten sonra sorumlular hakkında kanuni tedbirleri uygulaması tabii bulunmakla beraber, olayların vukuundan önce ne gibi tedbirlerin alınması gerekmektedir? Mevcut mevzuat yeterli midir? Yeterli değilse ne düşünülmektedir?

3. Olayların tertibolduğu iddia edilmesine göre yapılan soruşturmada bu işi tertipliyenler meydana çıkarılmış mıdır? Çıkmış ise kimlerdir? Hangi partiye mensupturlar? Haklarında yapılan kanuni işlem nelerden ibarettir?

4. Parti başkanını tartaklıyan, binayı tahribeden, siyasi toplantıyı bozan, suçlulara isnadolan suç nedir? Kaç suçlu vardır? Şimdiye kadar yapılan işlem neden ibarettir? Haklarında savelikçe tevkif talebinde bulunulmuş mudur? Bulunulmamış ise kanuni sebepleri ne şekilde mütalâa edilmiştir? Tevkif talepleri hâkimlikçe red-dolunmuşsa kanuni dayanağı neden ibarettir?

T. C.

Adalet Bakanlığı
Ceza İş. G. Müdürlüğü
Sayı : 10981

5 . 4 . 1965

Konu : Diyarbakır Milletvekili
Adnan Aral'ın soru önergesinin
cevaplandırıldığı İlk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İLGİ : Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü ifadesiyle alınan 10 . 3 . 1965 gün ve 7/679 - 10730/61824 sayılı yazılarına :

Diyarbakır Milletvekili Sayın Adnan Aral'ın soru önergesinde bahis konusu ettiği, Akhisar olayları ile ilgili adlı işlemlerin Bakanlığımızca incelenmesi sonucu :

Türkiye İşçi Partisi Akhisar Şubesi tarafından 5 . 3 . 1965 tarihinde bu yer Belediye binası önünde tertiplenen toplantıya saat 14.30 da başlanıldığı, Türkiye İşçi Partisine mensup 40 - 50 kişinin ilk anda hazır bulunduğu toplantıya üçbin kişinin üzerinde bir halk topluluğunun da iştirak ettiği ve İstiklâl Marşının söylenmesi sırasında (Korkma sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak) mısrasında, (Al sancak)'ın (Al bayrak) olarak okunması üzerine, toplanan halkın protestolara başladığı, bilâhara konuşma yapan hatiplere portakal, patates ve köklü ot parçalarının atıldığı; Sıra ile İşçi Partisi üyelerinden İbrahim Evcı, aynı partinin Akhisar İlçe Başkanı Ali Rıza Güney, Parti Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, Sendikacılarından da evvelâ Genel Sekreter ve sonra Kemâl Sülker adındaki şahısların, devam eden bu hareketler arasında, aneak alınan tedbirlerle konuşmaları inkıtaya uğramadan toplantının nihayete erdiğinde, düdükler çalınıp, protesto gösterilerinin çoğalması üzerine, müessif bâzı hadiseler mahal bırakılmamasını teminen, başta T. İ. P. Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar olmak üzere diğer partililerin derhal zabıta himayesinde Belediye binasına alındıkları ve bu sıra izdihamdan dolayı kendilerinin sıkışık durumda kaldıkları; bu arada İbrahim Evcı'nin, Nuri Yılmaz adındaki bir şahıs tarafından, Tertip Heyeti üyelerinden Ahmet Erti'nin de Aziz ve Fikri Merde isimindeki şahıslar tarafından darbedildiği, ayrıca Mehmet Taylan'ın Ahmet Erti'ye hakarete bulunduğu; Olaylardan sonra İzmir'e gitmek isteyen Meh-

met Ali Aybar'ın, kalabalığın muhtemel bir tecavüzünden korunması için resmî bir araba ile gönderilmek istenmesine rağmen mumaileyhin buna muhalefet edip, hususi bir araba ile, hattâ kalabalığın arasından yürüyerek gitmek arzusunun gösterdiği; neticede, hususi vasıta sahipleri de kendisini götürmek istemediklerinden temin edilen başka bir araba ile ve trafik araçlarının himayesinde belediyeden hareket edildiği, bu sırada toplantı mahalli her ne kadar tahliye edilmişse de, biranda yeniden toplanan halkın polis kordonu dışından ve uzaktan, karalıktan da istifade suretiyle, park ve bahçeler içinden Mehmet Ali Aybar'ın bindiği arabayı taşıdıkları ve kafilenin bu şekilde Akhisar'dan ayrıldığı; bunlardan başka toplantı sırasında kürsünün parçalanması, parti binasına tecavüz veya binanın tahribi, Mehmet Ali Aybar'ın tartaklanması veya döğülmesi gibi olayların vukubulmadığı; Aneak binanın alt katında T. İ. P. İlçe Başkanının kardeşine ait kitapçı dükkânının korunması maksadıyla, dükkân tabelasının mağaza sahibinin çocukları tarafından indirilmek istendiği, yine İlçe Başkanının akrabalarından olan Mustafa Çürük namındaki şahsın, alınan güvenlik tedbirlerine rağmen parti binası tahribedilir düşüncesiyle balkona çıkıp, asılı duran büyük boydaki (Türkiye İşçi Partisi Akhisar İlçe Merkezi) yazılı tabelayı yerinden çıkarmak istediği, aneak ağırlığı sebebiyle zaptedemediği tabelanın, yere düşüp parçalandığı ve hadiselerin bu şekilde son bulduğu,

Mahalli Cumhuriyet Savehliği tarafından olaylara derhal el konarak;

1. İbrahim Evcı'nin darbedildiği iddiasından dolayı, sanık Nuri Yılmaz'ın yakalanarak, hakkında 3005 sayılı Kanun hükümlerine tevfikân bu yer Sulh Ceza Mahkemesine dâva açıldığı ve yapılan duruşma sonunda adı geçenin T.C.K. nun 456/4 maddesi gereğince iki ay hapis cezasıyla mahkûmiyetine karar verilip, hükmün henüz kesinleşmediği;

2. Ahmet Erti'ye hakaret eden Mehmet Taylan hakkında da 3005 sayılı Kanun hükümleri dairesinde Sulh Ceza Mahkemesine açılan dâvanın halen devam etmekte bulunduğu;

3. Ahmet Erti'ye darbettikleri iddia olunan Aziz ve Fikri Merde ile adı geçeni tahkir

ettiği iddia olunan Selim Soyer haklarında soruşturmaya tevessül olunmuşsa da, bu konuda delil elde edilememesi yanında, sanıklardan Fikri ve Aziz'in yakalanamamaları sebebiyle, Meşhûr suçların Muhakeme Usulüne Dair 3005 sayılı Kanunun uygulanmadığı, bilâhara 8 . 3 . 1965 tarihinde yakalanan sanıkların savunmaları alındıktan sonra, şahsi dâva ikamesine bağlı suçtan dolayı kamu yararı görülmemesi ve ayrıca mağdûrun da Aziz ve Fikri Merde haklarında yazılı şikâyeti bulunmaması sebepleriyle 11 . 3 . 1965 tarihinde takipsizlik kararı verildiği;

4. T. İ. P. Akhisar Şubesinin tahrip iddiasının da tahkik konusu edilip yapılan soruşturma neticesinde; Binanın tahrip edilmediği, parti tabelasının, bizzat Parti Başkanının ifadesi gibi, akrabalarından Mustafa Çürük tarafından düşürüldüğünün anlaşılıp, partinin gerekli organı tarafından verilmiş bir şahsi şikâyet de bulunmadığından, bu konuda şahsi dâva açılabileceği kaydıyla takipsizlik kararı ittihaz olunduğu,

5. Ayrıca, toplantı ve gösteriş yürüyüşü Hürriyeti hakkındaki 171 sayılı Kanuna muhalefette buldukları iddiasıyla; Nuri Geyik, Kadir Lâfetoğlu, İsmail Sidan, Recep Dost, Niyazi Güncü, Mehmet Taylan, Selim Soyer, Nuri Yılmaz, Kemal Poyrazoğlu, Mehmet Okkaloğlu, Satılmış Şimşek, Sabahattin Şen, Sabahattin Eryüksel, Naci Eroğuz, İbrahim Genişova, Şaban Eryüksel, İsmail Kızgın, Abdülkadir Denктаş, Ali Eroğuz, Şerif Cumalı ve Ali Küllük haklarında 7 . 3 . 1965 tarihli iddianame ve bilâhare yakalanan Aziz Merde ve Fikri Merde haklarında da 8 . 3 . 1965 tarihli ek iddianame ile Asliye Ceza Mahkemesine kamu dâvası açıldığı, sanıklardan Halil Karaosmanoğlu'nun A. P. Akhisar İlce Başkanı; Nuri Geyik, Kadir Lâfetoğlu ve İsmail Sidan'm da, Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Akhisar Şubesi Üyelerinden bulunduğu; Haklarında dâva açılan 24 sanıktan diğerlerinin, hangi siyasi partiye mensub oldukları hususunda tahkikat evrakında bir kayda raslanmadığı ve bu cihetin ayrıca tahkik ve tesbitine de yapılan Adli tahkikat yönünden mahal görülmediği;

6. Yürütülen soruşturmalar sırasında; Olayın Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Akhisar Şubesi tarafından hazırlanan bir tertip bulunduğu hususundaki T. İ. P. İdarecilerinin vâkı iddialarının da ihbar mahiyetinde telâkki edilerek, ayrıca tahkikata tevessül olunduğu bu meyanda adı geçen derneğin başkanı ve üyelerinin savunması alındıktan sonra delillerinin tesbiti zımında T. İ. P. Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın bu konuda ifadesine müracaat olunmak üzere, evvelâ İzmir ve bilâhara adı geçenin buradan ayrılıp Ankara'ya gitmesi sebebiyle, bu yer Cumhuriyet Savcılıklarına talimat yazıldığı ve halen bu husustaki soruşturmaya devam olunduğu;

7. Bundan başka, toplantı sabahı Türkiye Komünizmle Mücadele Derneği Akhisar Şubesi tarafından dağıtılan beyannamelerle Halkın tahrik edildiği yolundaki T. İ. P. İdarecilerinin iddiasının da, yapılan tahkikat kapsamına dâhil olup, neticede kanunî gereğinin takdir ve tâyin kılınacağı;

8. Toplantının hitamında, T. İ. P. Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın rakip bulunduğu arabanın taşlanması ile ilgili tahkikata da önemle devam olunduğu; Aneak, olayın gece vukubulması, tahribe sebep olan taş ve sairenin polis kordonu dışından ve bahçeler içinden atılması sebebiyle, faillerinin tesbitindeki zorluğa rağmen, suçluların araştırılmasının aralıksız takip edildiği;

9. Ayrıca T. İ. P. Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın döğüldüğü hususunda her hangi bir delil elde edilemediği gibi, toplantıdan sonra vukubulan bu iddiadan dolayı bir şikâyet-namede verilmemiş olduğu;

Mahallî Cumhuriyet Savcılığınca ikmâl edilen soruşturmalar sonunda, sanıklar 3005 sayılı Kanun hükümlerine tevfikân, mevcutlu olarak Mahkemeye sevk edildiklerinden, ayrıca tevkifleri hususunda bir telepte bulunulmadığı ve 171 sayılı Kanuna muhalefet suçundan dolayı Asliye Ceza Mahkemesinde yapılan duruşma sırasında da; Toplanan delillerle, iddia ve müdafaanın mahiyetine göre, iddia makamına tevkif talebedilmediği, Cumhuriyet Savcısının mütalâasıyla mukayyet bulunmayan Mahkeme tarafından da tutukluluk mevzuunda bir karar ittihaz olunmadığı;

Binneticce, bütün yönleriyle Adalete intikal eden mezkûr olay hakkında gereğinin usul ve kanun hükümleri dairesinde yapılmakta olduğu; Bu konuda Akhisar ve Manisa Cumhuriyet Savcılıklarının yazıları münderecatından anlaşılmiş bulunmaktadır.

Keyfiyetin önerge sahibine bildirilmesine delâlet buyurulmasını arz ederim.

İrfan Baran
Adalet Bakanı

T. C.

İçişleri Bakanlığı
Emniyet Genel Müdürlüğü
Şube : 1.D.2

28 . 6 . 1965

Konu : Adnan Aral'ın yazılı soru önergesi Hk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 10 . 3 . 1965 tarih ve Kanunlar Müdürlüğü 7/679 10730/61824 sayılı yazınız.

Diyarbakır Milletvekili Adnan Aral tarafından verilen yazılı soru önergesinin Bakanlığımı ilgilendiren maddelerini aşağıdaki şekilde cevaplandırıyorum.

1. 5 . 3 . 1965 günü Akhisar ilçesinde, Türkiye İşçi Partisi Akhisar şubesinde Hükümetin tütün satışı ile ilgili politikasını protesto etmek amacıyla bir açık yer toplantısı tertip edilmiştir. Toplantıyı ve hatiplerin konuşmasını uzaktan 3 - 5 bine yakın halk izlemiştir. Bu topluluk içinden bâzı kimseler hatiplerin konuşmasına mâni olmak gayesiyle aleyhte tezahüratta bulunmuş, konuşmacılar yuhalanmış ve zaman zaman saldırı teşebbüsünde bulunmuşlarsa da, alınan müessir ve önleyici tedbirlerle zararlı hareketlerine fırsat verilmemiş ve hatipler konuşmalarını yapmışlardır.

Toplantının hitamında kalabalığın tezahüratı had safhaya varmış bâzı kimseler emniyet kuvvetlerinin kordonunu yarmak suretiyle kürsü civarına dolmuşlar, bir olaya meydan verilmemesi için Aybar ve arkadaşları emniyet muhafazasında Belediye binasına alınmışlardır.

2. Her yerde olduğu gibi Akhisar'da yapılan bu toplantıda mahalli idare makamları toplantının huzur ve sükünetsizliği ile yapılmasını temin maksadiyle mevcut zabıta kadrosu ve Vilâyetten gelen yardımcı kuvvetle gerekli emniyet tedbirlerini almış ve topluluğun tezahüratı

karşısında zabıta kendisine mevdu önleyici ve koruyucu vazifelerini yapmıştır.

171 sayılı toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkında kanuna uygun olarak yapılan toplantı ve yürüyüşlere mâni olan veya bunları ihlâl edenler için mezkûr kanunun vaz'ettiği müeyyideler yeterli görülmektedir.

3. Olayın, tertip olduğu hususu tesbit edilememiştir. Hadisede zanlı olarak tesbit edilen 24 kişi adalete verilmiş ve yapılan muhakemeleri sonunda beraat etmişlerdir.

Bu 24 kişiden birinin Adalet Partisi, üçünün Komünizmle Mücadele Derneği müntesibi oldukları anlaşılmiş, geri kalanların hangi partiye mensup oldukları tesbit edilememiştir.

4. Soru önergesinin 4 ncü maddesinin Adalet Bakanlığınca cevaplandırılması gerekmektedir.

Saygıyla arz ederim.

İ. Hakkı Akdoğan
İçişleri Bakanı

2. - *Manisa Milletvekili Muammer Erten'in, tütün müstahsılından bir banka veya kooperatif kurulması maksadiyle kesilen % 5 bedellerin miktarına ve halen nerede bulunduğu dair soru önergesi ve (Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet Topaloğlu ile Ticaret Bakanı Macit Zeren'in yazılı cevapları (7/691)*

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Tekel ve Ticaret Bakanları tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi arz ederim.

Manisa Milletvekili
Muammer Erten

1. Tütün müstahsılından bir banka veya kooperatif kurulması maksadiyle kesilen % 5 bedellerin miktarı nedir? Ve halen nerede bulunmaktadır?

2. Şimdiye kadar bu maksatla Büyük Millet Meclisine kaç defa Hükümetler tarafından Kanun Tasarısı sevk edilmiş olup bunlardan geri alınanlar var mıdır? Geri almış sebepleri nelerdir?

3. Son sevk edilen tütün ekicileri kooperatifi kurulmasına dair Kanun Tasarısı hangi tarihte Meclis'e sevk edilmiştir?

4. Bu tasarının Hükümet tarafından geri alınması yolunda söylentiler vardır, Hükümet

bu tasarımı geri almayı düşünmekte midir? Düşünmekte ise sebepleri nelerdir?

5. Tasarımın Hükümetçe geri alınması düşünülüyorsa süratle kanunlaşması için Hükümetçe Komisyonlardan zamanında geçirilerek Meclise süratle intikal ettirilmesi öncelik ve ivedilikle ve herşeye takdimen görüşülmesini temin etmek çareleri düşünülmekte midir?

T. C.

Gümrük ve Tekel Bakanlığı
Tetkik ve Murakabe Heyeti

Reisliği 2413

25 . 6 . 1965

Konu : Manisa Milletvekili Muammer Erten'in yazılı soru önergesi

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genel Sekreterlik : (Kanunlar Müdürlüğü) 18 . 3 . 1965 tarih ve 7/691 10811/62098 sayılı yazıları

Tütün müstahsılından bir banka veya kooperatif kurulması maksadıyla kesilen % 5 lerin miktarına ve halen nerede bulunduğu dair Manisa Milletvekili Muammer Erten tarafından verilen 16 . 3 . 1965 tarihli yazılı soru önergesinin Bakanlığımızı ilgilendiren kısımlarıyla ilgili cevabın ilişikte takdim kılındığını arz ederim.

Ahmet Topaloğlu
Gümrük ve Tekel Bakanı

Manisa Milletvekili Muammer Erten'in 16.3.1965 tarihli yazılı soru önergesi cevabıdır.

Soru 1. Tütün istihsalinden bir banka veya kooperatif kurulması maksadıyla kesilen % 5 lerin miktarı nedir ve halen nerede bulunmaktadır?

Cevap 1. Mülga 3780 sayılı Millî Korunma Kanununa dayanılarak çıkarılan muhtelif Koordinasyon Heyeti kararlarına ve 29 . 3 . 1950 tarihinde meriyete konan 5628 sayılı «Türk Tütün Ortaklığı» Kanununa göre tütün piyasasını düzenlemek maksadıyla kurulacak bir müessesele kullanılmak üzere 1946 - 1956 yılları mahsulü ekici tütünleri satış bedellerinden kesilen primlerin tutarı 69 510 665,19 lira olup faizle-

riyle birlikte (31 . 12 . 1964 tarihi itibariyle) 94 825 932,34 liraya yükselmiş bulunmaktadır.

Bu para Ziraat Bankasında açılan hususi bir hesapta toplanmış ve 30 . 1 . 1963 tarih, 6/1358 sayılı Kararname ile 1962 yılı mahsulü ekici tütünleri satış piyasalarından Devlet nam ve hesabına destekleyici mahiyette yapılacak mu-bayaalarda kullanılmak ve % 2 faiz ödemek kaydıyla Tekel Genel Müdürlüğüne tahsis edilmiş bulunmaktadır.

Soru 2. Şimdiye kadar bu maksatla Büyük Millet Meclisine kaç defa hükümetler tarafından kanun tasarısı sevk edilmiş olup, bunlardan geri alınanlar var mıdır, geri almış sebepleri nelerdir?

Cevap 2. Bakanlığımızca bu maksatla sevk edilip geri alınan kanun tasarısı yoktur.

Soru 3. Son sevk edilen Tütün Ekicileri Kooperatifi kurulmasına dair kanun tasarısı hangi tarihte Meclise sevk edilmiştir?

Cevap 3. Ticaret Bakanlığımızca hazırlanan Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Ekicileri Genel Birliği kurulması hakkındaki kanun tasarısı 22 . 2 . 1964 tarihinde Millet Meclisine sevk edilmiştir.

Soru 4. Bu tasarımın Hükümet tarafından geri alınması yolunda söylentiler vardır, Hükümet bu tasarımı geri almayı düşünmekte midir, düşünmekte ise sebepleri nelerdir?

Cevap 4. Sözü edilen tasarımın Hükümetçe geri alınması bahis konusu değildir.

Soru 5. Tasarımın Hükümetçe geri alınması düşünülüyorsa süratle kanunlaşması için Hükümetçe komisyonlardan zamanında geçirilerek Meclise süratle intikal ettirilmesi, öncelik ve ivedilikle her şeye takdimen görüşülmesini temin etmek çareleri düşünülmekte midir?

Cevap 5. Kanun tasarısı Tarım Komisyonunda görüşülerek bir madde ilâvesiyle kabul edilmiş ve Gümrük Tekel Komisyonuna sevk edilerek kanunlaşması Bakanlığımızca da arzu edilmektedir.

Keyfiyeti saygılarımla arz ederim.

Gümrük ve Tekel Bakanı
Ahmet Topaloğlu

T. C.

Ticaret Bakanlığı 25 . 3 . 1965

Teşkilâtlandırma Gn. Md.

Şube remzi ve No. 6/2839

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 18 . 3 . 1965 tarihli, 7/691, 10811/62098 sayılı tezkereleri.

Yukarıda tarih ve sayısı kayıtlı tezkerelerine ilişik olarak gönderilen, Manisa Milletvekili Sayın Muammer Erten'in yazılı soru önergesinde yer alan hususlar aşağıda açıklanmıştır :

1. Millî Korunma Kanununa müsteniden alınan Koordinasyon kararlarına göre ve ekici tütünleri satış piyasalarının tanzimi ve teşkilâtlanması maksadıyla kurulacak bir müessesede kullanılmak kaydıyla, ekici tütünleri satış bedellerinden evvelâ % 5, bilâhara % 4 ve % 2 nisbetlerinde yapılan tahsilât, faiz mukabilinde, T. C. Ziraat Bankasında, ekiciler adına özel bir hesaba yatırılmıştır.

Tevdiatın 31 . 12 . 1964 tarihi itibariyle bakiyesi 98 000 000 lira olup tahakkuk eden faizlerle birlikte bu miktar artmaktadır.

2. Bu paralarla evvelâ bir anonim ortaklık kurulması düşünülmüş ve bu düşünce 29 Mart 1950 tarihli 5628 sayılı Kanunda ifadesini bulmuştu. Ancak bu kanunla öngörülen müessese, maksadı temin ve bünye itibariyle tütün ekicilerini tatmin edemeyeceği mülâhazasıyla, kurulmamıştır.

1950 yılında Ankara'da toplanan Türk Tütün Ekicileri Kongresinde, kurulacak müessesenin şeklinin tâyini Hükümete bırakılmakla beraber bu kanunun değiştirilmesi temenni edilmiştir.

Mütaakiben, tütüncülerin iştirakiyle teşkil edilen komitelerde bu hususta çalışmalara devam olunmuştur. Bu çalışmalar sonunda hazırlanan «Tütün ekicileri ortaklıkları ve birlikleri kanunu tasarısı» Başbakanlığın 24 . 7 . 1951 tarihli 71-2030-6/2457 sayılı tezkereleriyle Büyük Millet Meclisine intikal ettirilmiştir. İvedilikle incelenmesi kararlaştırılan tasarı Karma Komisyonundan Umumi Heyete gelerek müzakeresine başlanmışsa da, görülen bâzı noksanlıklar dolayısıyla tatmin edici bulunmadığından Hükümetçe geri alınmıştır.

Bundan sonra yapılan çalışmalar sonucunda ortaya çıkan «Tütün Ekicileri Bankası kanun

tasarısı» da Başbakanlığın 18 . 5 . 1955 tarih ve 71/114, 1754 sayılı tezkereleriyle Büyük Millet Meclisine intikal ettirilmiş, 27 Mayıs 1960 tarihine kadar çeşitli komisyonlarda incelenmiş olmasına rağmen Umumi Heyete intikal ettirilmemiş ve kadük olan tasarılar arasında Başbakanlığa iade olunmuştur.

3. Yukarıda arz edilen çalışmalarla komisyon ve Meclis müzakerelerinden edinilen intiba ve tecrübelerden de faydalanmak suretiyle hazırlanan «Tütün Tarım Satış Kooperatifleri ve Bölge Birlikleriyle Türkiye Tütün Ekicileri Genel Birliği kanun tasarısı» Başbakanlığın 22 . 2 . 1964 tarihli 71-2452/613 sayılı tezkereleriyle Millet Meclisine sevk edilmiştir.

4. Küçük bir tadilâtle Tarım Komisyonu tarafından kabul edilen ve Ticaret Komisyonu gündemine alınmış bulunan tasarının Hükümetçe geri alınması düşünülmektedir.

5. Tütün müstahsılının, bünyesine en uygun bir şekil olan kooperatif halinde teşkilâtlanmasını sağlayacak bu tasarının hazırlanması ve Millet Meclisine sevkinde Hükümet gerekli ilgiyi göstermiştir. Tarım Komisyonundan sonra gündemine girdiği Ticaret Komisyonunda da müzakere ve kabul edilerek Meclise sevk edilecektir. Önemi ile mütenasip bir tetkike tabi tutulabilmesi için ayrıca ivedilik talebine lüzum görülmemektedir.

Bilgi edinilmesini müsaadelerine arz ederim.

Ticaret Bakanı

Macit Zeren

3. — *Denizli Milletvekili Atif Şoğulu'nun, 1963 - 1964 ve 1964 - 1965 Ege ekici tütün piyasasından satın alınan tütünlerin ortalama fiyatlarının ne olduğuna dair soru önergesi ve Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet Topaloğlu'nun yazılı cevabı (7/693)*

16 . 3 . 1965

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Gümrük ve Tekel Bakanından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygıyla arz ederim.

Denizli Milletvekili

Atif Şoğulu

1. 1963 - 1964 Ege ekici tütün piyasasında mubayaa edilen tütünlerde tüccarın ortalama fiyatı ve Tekelin ortalama fiyatı nedir? Tüccar ne miktar, Tekel ne miktar mubayaada bulunmuş-

tur? Kapa ve ihrakiye miktarı nedir? Ve geçen yıl ortalamasına bunlar dâhil edilmiş midir?

2. Bu yıl yani 1964 - 1965 Ege ekici tütün piyasasında Tekelin ortalama fiyatı ve tüccarın ortalama fiyatı nedir? Tüccar ne miktar tekel ne miktar mubayaa etmiştir? Bu yıl kapa ve ihrakiye ne kadardır? Ortalama fiyata bunlar dâhil edilmiş midir?

3. Yukarıda gösterilen ortalamalara kapa ve ihrakiye dâhil edilmemiş ise bunlar dâhil edildiği takdirde geçen yıl ve bu yıl ortalama fiyatı nedir?

T. C.

Gümrük ve Tekel Bakanlığı 28 . 6 . 1965
Tetkik ve Murakabe Heyeti

Reisliği

Sayı : 1770

Konu : Denizli Milletvekili Atıf Şohoğlu'nun yazılı soru önergesi

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genel Sekreterlik (Kanunlar Müdürlüğü) 18 . 3 . 1965 tarih ve 7/693 - 10813/62099 sayılı yazıları.

1963 - 1964 ve 1964 - 1965 Ege ekici tütün piyasasından Tekel ve tüccar tarafından mubayaa edilen tütünlerin miktar ve ortalama fiyatlarının ne olduğuna dair Denizli Milletvekili Atıf Şohoğlu tarafından verilen 16 . 3 . 1965 tarihli yazılı soru önergesi cevabının ilişikte takdir kıldığımı arz ederim.

Gümrük ve Tekel Bakanı
Ahmet Topaloğlu

Denizli Milletvekili Atıf Şohoğlu'nun 16.3.1965 tarihli yazılı soru önergesi cevabı

Soru : 1. 1963 - 1964 Ege ekici tütün piyasasında mubayaa edilen tütünlerde tüccarın ortalama fiyatı ve Tekelin ortalama fiyatı nedir. Tüccar ne miktar, Tekel ne miktar mubayaa bulunmuştur. Kapa ve ihrakiye miktarı nedir ve geçen yıl ortalamasına bunlar dâhil edilmiş midir?

Cevap : 1. a) 1964 yılında mubayaa edilen Ege bölgesi 1963 yılı mahsulü tütünlerden Tekel ve tüccar tarafından yapılan alımların miktar ve ortalama fiyatları aşağıdadır.

Tekel alımı		Tüccar alımı	
Ton	V. F.	Ton	V. F.
17.086	10.50	55.307	898

b) Tekel ve tüccarın aldığı tütünlerin ne-
vileri aşağıdadır.

	1. Nevi Ton	2. Nevi Ton	3. Nevi Ton	İskarta Ton	İhrakiye Ton
Tekel	378	11.702	5.004	99	55
Tüccar	1.518	32.585	21.204	—	—
Toplam	1.896	44.287	26.208	99	55

c) 3437 sayılı Kanununun 31 nci maddesine göre çürük, yamık, karayemiş ve kırıntı gibi ihraklık tütünlere bedel ödenmez. Bunun haricinde kalan tütünlere ve bu meyanda kapa neville bedel ödendiği için ortalama fiyatlara bu nevi tütünlere dâhildir.

Soru 2. Bu yıl yani 1964 - 1965 Ege ekici tütün piyasasında Tekelin ortalama fiyatı ve tüccarın ortalama fiyatı nedir. Tüccar ne miktar Tekel ne miktar mubayaa etmiştir. Bu yıl kapa ve ihrakiye ne kadardır. Ortalama fiyata bunlar dâhil edilmiş midir?

Cevap 2. Bu yıl mubayaa edilmekte olan Ege bölgesi 1964 yılı mahsulü tütünlerden 23 . 6 . 1965 tarihine kadar Tekel ve tüccar tarafından yapılan alımların miktarı aşağıdadır.

Tekel Ton	Tüccar Ton
42.533	84.895

1964 yılı mahsulü Ege bölgesi ekici tütünleri satış piyasası son safhasına gelmiş bulunmakla beraber henüz ambarlama ve kesinhesaplar tamamlanamamış olduğundan 1964 - 1965 devresine ait ortalama fiyatların kesin rakamlarının verilmesi mümkün olamamıştır.

Soru 3. Yukarıda gösterilen ortalamalara kapa ve ihrakiye dâhil edilmemiş ise, bunlar dâhil edildiği takdirde geçen yıl ve bu yıl ortalama fiyatı nedir?

Cevap 3. 1 no. lu suale ait cevabınızın c fıkrasında bu husus açıklanmıştır.

Arz ederim.

Ahmet Topaloğlu
Gümrük ve Tekel Bakanı

4. — İzmir Milletvekili Ziya Hanhan'ın, 1948 - 1964 yılları arasında, Türkiye'nin ihracettiği tütünün yıllar itibariyle miktarının ne olduğuna dair soru önergesi ve Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet Topaloğlu ile Ticaret Bakanı Macit Zeren'in yazılı cevapları (7/697)

16 . 3 . 1965

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Gümrük ve Tekel Bakan ve Ticaret Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi arz ederim.

İzmir Milletvekili
Ziya Hanhan

1. 1948 - 1964 yılları arasında Türkiye'nin ihracettiği tütün miktarının yıllar itibariyle miktarları nelerdir?

2. Her yılın Türkiye ortalama tütün mubayaa fiyatları nedir?

3. Her yılın ihrac ortalama fiyatları nelerdir?

T. C.

Gümrük ve Tekel Bakanlığı 28 . 6 . 1965

Tetkik ve Murakabe Heyeti

Reisliği

Sayı : 1850

Konu : İzmir Milletvekili Ziya Hanhan'ın yazılı soru önergesi

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genel Sekreterlik (Kanunlar Müdürlüğü) 23 . 3 . 1965 tarih ve 7/697 - 10844 - 62247 sayılı yazıları.

1948 - 1964 yılları arasında Türkiye'nin ihracettiği tütünün yıllar itibariyle miktarı, ortalama tütün alım ve ihrac fiyatları hakkında, İzmir Milletvekili Ziya Hanhan tarafından verilen 16 . 3 . 1965 tarihli yazılı soru önergesinin Bakanlığınızı ilgilendiren kısmının cevabı ilişikte sunulmuştur.

Arz ederim.

Ahmet Topaloğlu
Gümrük ve Tekel Bakanı

İzmir Milletvekili Ziya Hanhan'ın 16 . 3 . 1965 tarihli yazılı soru önergesinin Bakanlığınızı ilgilendiren kısmının cevabı

Yazılı sorunun 1 ve 3 ncü maddeleri, ilgili itibariyle Ticaret Bakanlığınca cevaplandırılmıştır.

Soru 2. 1948 - 1964 yılları Türkiye ortalama tütün mubayaa fiyatları nedir?

Cevap 2. 1948 - 1964 yılları ortalama tütün alım fiyatları aşağıya yazılmıştır.

Ürün yılı	Kuruş
1948	219.58
1949	191.15
1950	181.37
1951	193.02
1952	240.37
1953	235.80
1954	288.75
1955	258.32
1956	279.53
1957	313.90
1958	459.—
1959	527.05
1960	470.90
1961	794.—
1962	1 165.60
1963	889.35

Yukarda verilen rakamlar ürün yıllarına aittir. 1964 yılının ürünü 1965 te alınmaya başlanmış olup, son safhasına gelmiş bulunan bahis konusu ekici tütün piyasaları henüz kapanmamış olduğundan bu devreye ait kesin rakam vermek mümkün olamamıştır.

Arz ederim.

Ahmet Topaloğlu
Gümrük ve Tekel Bakanı

T. C.

Ticaret Bakanlığı 5 . 4 . 1965

Dışticaret Dairesi

Şube semizi ve No. 322/420/20
07005

Konu : İzmir Milletvekili Ziya Hanhan'ın yazılı sorusu Hk.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına
İlgi : 23 . 3 . 1965 tarihli, Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü ifadeli ve 7/697, 10844 - 62247 sayılı yazıları.

1948 - 1964 yılları arasında, memleketinizin tütün ihracat miktarları ile aynı yılların orta-

M. Meclisi B : 136 29 . 6 . 1965 O : 2

lama iç ve dış piyasa tütün fiyatları hakkında-
ki İzmir Milletvekili Ziya Hanhan'ın yazılı so-
rusuna hazırlanan cevap ilişikte sunulmuştur.

Arz ederim.

Ticaret Bakanı
Macit Zeren

İzmir Milletvekili Ziya Hanhan'ın
yazılı sorusuna cevap

1. Türkiye'nin, 1948 - 1964 yılları itibariyle
tütün ihracatı :

Yıllar	Miktar (Ton)	Kıymet (\$ 1000)
1948	49 168	61 794
1949	77 625	92 496
1950	49 237	60 615

Yıllar	Miktar (Ton)	Kıymet (\$ 1000)
1951	56 191	66 818
1952	55 889	61 798
1953	70 705	85 165
1954	62 908	85 736
1955	58 359	88 832
1956	58 766	93 312
1957	86 673	138 615
1958	84 383	84 025
1959	64 629	91 500
1960	56 075	65 156
1961	82 402	86 974
1962	88 850	95 912
1963	42 983	66 458
1964	55 214	89 745

2. 1948 - 1964 yılları itibariyle bölgelere ekici tütün satışları ortalama fiyatları (Kg./Krs. olarak)

Yıllar	Ege Bölgesi	Marmara Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	Şark Bölgesi	Umumi vasatı
1948	199,88	223,78	275,71	138,20	219,58
1949	198,20	151,—	210,—	137,87	191,15
1950	165,82	161,81	254,59	134,81	181,—
1951	184,34	178,24	222,52	141,94	193,—
1952	232,12	193,26	302,50	145,21	240,—
1953	240,30	183,92	264,47	150,70	235,—
1954	282,66	284,20	319,88	166,34	288,—
(*) 1955	261,02	245,28	266,73	170,20	258,—
(*) 1956	257,64	300,86	342,85	193,39	276,—
(**) 1957	261,16	389,12	445,86	220,76	313,90
1958	450,44	418,78	508,94	367,65	459,—
1959	523,—	492,—	587,—	484,—	529,—
1960	453,—	418,—	577,—	432,—	471,—
1961	759,—	744,—	973,—	521,—	793,—
1962	1 131,—	1 068,—	1 423,—	670,—	1 164,—
1963	935,—	755,—	879,—	677,—	889,—
(***) 1964					

(*) Bu seneler mahsulüne Hükümet tarafından ayrıca kilo başına 25 kuruşluk yardım yapılmıştır.

(**) Hükümetçe satış fiyatı üzerinden % 15 nisbetinde müstahsıla yardım yapılmıştır.

(***) Ekici piyasaları satışları devam ettiğinden ortalama fiyat henüz tekevvün etmemiştir.

3. Aynı yıllar zarfında tütün ihracatımızda ortalama fiyatlar (1 tonun fiyatı \$ olarak) :

Yıllar	Ortalama fiyat
1948	1 254
1949	1 184
1950	1 231
1951	1 189
1952	1 106
1953	1 205
1954	1 363
1955	1 522
1956	1 588
1957	1 599
1958	1 545
1959	1 416
1960	1 162
1961	1 055
1962	1 079
1963	1 546
1964	1 625

5. — *İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın, 1923 yılında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin demiryolu olup olmadığına ve bugünkü demiryollarımızın ne uzunlukta olduğuna dair soru önergesi ve Ulaştırma Bakanı Mithat San'ın yazılı cevabı (7/739)*

28 . 5 . 1965

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki sorunun Ulaştırma Bakanlığı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygı ile arz ve rica ederim.

İzmir Milletvekili
Mustafa Uyar

1. 1923 yılında T. C. Hükümetinin demiryolu var mı idi, var idiyse uzunluğu ne kadardı?

2. Bugün T. C. D Demiryollarının uzunluğu ne olmuştur?

3. Hangi hatlar için ne kadar para sarf edilmiştir? (Gerek eenebi şirketlerinden devralma ve gerekse yeniden inşa etme)

T. C.

Ulaştırma Bakanlığı 23 . 6 . 1965
Özel Kalem Müdürlüğü
Kayıt No. : 691/1

Konu : İzmir Milletvekili Mustafa Uyar'ın yazılı sorusu Hk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü 7/739 11489/65766 sayılı yazı;

1923 yılında, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin demiryolu olup olmadığına, bugünkü demiryolunun ne uzunlukta bulunduğuna ve hangi hatlar için ne miktar para sarf edildiğine dair İzmir Milletvekili Mustafa Uyar tarafından yazılı olarak istenilen bilgilerden ikişer nüshasının ilişikte sunulduğunu arz ederim.

Mithat San

Ulaştırma Bakanı

1. 1923 yılında T. C. hudutları içinde demiryolu hatları ilişik cetvelde gösterilmiş olup bunlar genel olarak şirketler tarafından işletilmekte idi.

Yalnız Erzurum - Sarıkamış dar ve Sarıkamış - Rus hududu geniş hatları muahede ile inktikal etmiş olup, 1 . 3 . 1923 e kadar eiheti askeriye şimendifer bölüğü tarafından işletilmiş, bu tarihten sonra da demiryolları idaresine devredilmiştir.

(Her iki hat da sonradan normale tahvil edilmiştir. Dar hat 175 ve geniş hat ise 123 Km. uzunluğunda idi.

2. Bugün TCD Demiryollarının uzunluğu (37 Km. si Samsun - Çarşamba dar hattı olmak üzere) çift hatları nazarı itibara alınmak suretiyle 8 123 Km. dir. (Çift hatlar tek itibar edildiği takdirde 8 008 Km. dir.)

3. Mevcut hatlar için sarf edilen paralar konusu Maliye ve Bayındırlık Bakanlıkları ile ilgili olup, bu malûmatın Bakanlığımızca temini mümkün değildir. Demiryollarının 1964 yılı sonundaki sabit kıymetlerini gösterir cetvel ilişikte sunulmuştur.

1923 yılında T. C. hudutları dâhilindeki demiryolları

Hattın ismi	Hat		İntikal şekli		Düşünceler
	açıklığı mm	Uzunluğu Km.	Satınalın- rak	Muahede ve İntikal anlaşmalarla tarihi	
Anadolu hattı	1435	1031	+	1928	H. Paşa - Ankara, Eskişehir - Konya, Adapazarı ve Kütahya şubeleri
Mersin - Yenice	»	42	+	1928	
Yenice - Adana	»	24	+	1933	
İzmir - Kasaba ve temdidi	1435	703	+	1934	Basmane - Afyon - Manisa - Bandırma
Aydın hattı	»	609	+	1935	Alsancak - Eğridir - ve şubeleri
Avrupa hattı	»	336	+	1937	
Ilca - Palamutluk	750	28	+	1941	Halen sökülüştür.
Mudanya - Bursa	1050	41	+	1932	» »
Erzurum - Sarıkamış	750	175		1923	Sökülerek yeni bir hat inşa edilmiştir.
Sarıkamış - Hudut	1524	123		1923	Normal hatta tahvil edilmiştir.
Konya - Yenice	1435	346		1928	
Adana - Meydamekbez	»	176		1933	
Toprakkale - İskenderun	»	60		1937	Payas - İskenderun arası Hatay'ın ilha- kı ile intikal etmiştir.
Cenup Demiryolları	»	405		1948	

Sabit kıymetler 1964 yılı	3 590 581 707 17
1963 yılı	3 477 083 118 14
Artış	113 498 589 03

1964 yılında sabit kıymetlere yapılan ilâvelerle bu kıymetlerden yapılan ihraçlar aşağıda mukayeseli olarak gösterilmiştir.
1964 yılı sabit kıymetlerin durumu

(Ek : 3)

31.12.1963 mevcudu	1964 yılındaki hareketler		31.12.1964 mevcudu	Sabit kıymetlerin mahiyeti					
	Artış	Eksiliş							
Arsalar ve arazi		23 374 906 76	814 103 20	235 464 91	23 953 545 05				
Alt yapı		1 419 556 664 82	21 737 082 49	11 411 617 07	1 429 882 130 24				
Üst yapı		723 249 502 79	56 618 733 58	23 208 265 40	756 659 970 97				
Binalar		210 289 158 53	9 081 128 52	2 159 420 02	217 210 867 03				
Diğer yerüstü yapılar ve tesisler		103 794 827 86	24 104 187 42	10 764 256 53	117 114 758 75				
Sinyal, telefon ve telgraf tesisleri		36 094 505 82	3 981 537 45	927 954 24	39 148 089 03				
Elektrik tesisleri		24 865 400 03	729 415 38	377 223 75	25 217 591 66				
Makinalı tesisler tezgâh ve makinalar		57 641 630 85	3 621 539 18	4 668 275 67	56 594 894 36				
Sabit tesislerin toplamı		2 598 866 597 46	120 687 727 22	53 772 477 59	2 665 781 847 09				
Demirbaş eşya		55 944 297 27	7 334 746 15	3 142 250 23	60 136 793 19				
Demirbaş eşya toplamı		55 944 297 27	7 334 746 15	3 142 250 23	60 136 793 19				
Lokomotifler		197 456 112 03	633 436 25	104 800 00	197 894 748 28				
Motorlu trenler		66 346 648 21	—	—	66 346 648 21				
Motorlu vagonlar ve romörkler		3 661 374 46	—	—	3 661 374 46				
Elektrikli trenler		90 938 049 03	240 209 29	—	91 178 258 32				
Yolcu vagon ve furgonları		103 543 167 37	37 422 21	923 344 99	102 657 244 59				
Yük vagonu ve furgonlar.		140 376 464 85	18 305 695 35	7 721 697 18	150 960 463 02				
Ray üzerinde işliyen diğer vasıtalar		3 093 025 46	116 805 44	95 082 02	3 114 748 88				
Kara nakil vasıtaları		7 733 676 27	968 878 83	1 175 469 80	7 527 085 30				
Deniz vasıtaları		45 393 783 98	20 321 786 00	31 801 975 35	33 913 594 63				
Muharrik ve müteharrik edevat toplamı		658 542 301 66	40 624 233 37	41 822 369 34	657 344 165 69				

31.12.1963 mevcudu	1964 yılındaki hareketler		31.12.1964 mevcudu	Sabit kıymetlerin mahiyeti			
	Artış	Eksiliş					
Gayrimaddi sabit kıymetler			3 270 355 00	—	—	—	3 270 355 00
Gayrimaddi sabit kıymetler toplamı			3 270 355 00	—	—	—	3 270 355 00
Sabit kıymetler toplamı			3 316 623 551 39	168 646 706 74	98 737 097 16	—	3 386 533 160 97
Yapılmakta olan işler			160 459 566 75	43 588 979 45	—	—	204 048 546 20
Genel toplam			3 477 083 118 14	212 235 686 19	98 737 097 16	—	3 590 581 707 17

Belediyelerin ve belediyelere bağılı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkındaki kanun tasarisına verilen oyların sonucu

(Yeter sayı yoktur.)

Üye sayısı : 450
Oy verenler : 214
Kabul edenler : 206
Reddedenler : 3
Çekinseler : 5
Oya katılmıyanlar : 222
Açık üyelıklar : 14

[Kabul edenler]

ADANA Yusuf Aktimur Ahmet Karamüftüoğlu Melih Kemal Küçükte- pepinar Cavit Oral Ahmet Savrun	ARTVIN Sabit Osman Avcı AYDIN Hilmi Aydınçer Melâhat Gedik Reşat Özarda İsmet Sezgin	ÇANAKKALE Ahmet Nihat Akay Refet Sezgin ÇANKIRI Kâzım Arar Rahmi İnceler Şaban Keskin	ESKİŞEHİR Şevket Asbuzoğlu Aziz Zeytinöğlu GAZIANTEP Osman Orhan Bilen Kudret Mavitan
ADİYAMAN Arif Atalay Ali Turanlı AFYON KARAHİSAR Veli Başaran Hasan Dinçer Şevki Güler	BALIKESİR Cihat Bilgehan Ahmet Aydın Bolak Kaya Bulut Fennî İslimyeli Cevat Kanpulat Süreyya Koç Mehmet Tiritöğlu Cihat Turgut	ÇORUĞI Hilmi İncesulu Faruk Küreli Neemi Öktem DENİZLİ Mehmet Çobanoğlu İbrahim Kocatürk Remzi Şenel	GİRESUN Ali Cüceöğlu İbrahim Etem Kılıçoğlu Ali Köymen GÜMÜŞANE Nureddin Özdemir HAKKARİ Ahmet Zeydan
AGRI Nevzat Güngör AMASYA Reşat Arpacıoğlu Mustafa Kemal Karan Nevzat Şener	BİLECİK Şadi Binay BITLİS Müştak Okumuş BOLU Zeki Baltacıoğlu Ahmet Çakmak Turgut Çulha Kemal Demir Kâmil İnal	DIYARBAKIR Adnan Aral Vefik Pirinçeoğlu Alp Doğan Şen EDİRNE Talât Asal İlhami Ertem Nazmi Özöğul	HATAY Bahri Bahadır Ali Muhsin Bereketöğlu Ahmet Sırrı Hocoaoğlu İÇEL Yahya Dermancı Celâl Kılıç Sadık Kutlay
ANKARA İsmail Rüştü Aksal Bülent Ecevit Muhlis Ete İsmail Gence İbrahim İmirzahoğlu Emin Paksüt Zühtü Pehlivanlı İlyas Seçkin Ahmet Üstün	BURDUR Fethi Çelikbaş BURSA Hikmet Akalın Sadrettin Çanga İbrahim Öktem Ahmet Türkel Ziya Uğur İsmail Yılmaz Baha Cemal Zağra	ELAZIĞ Naci Güray Ömer Faruk Sanaç ERZİNCAN Hüsamettin Atabeyli Sadık Perinçek ERZURUM Nihat Diler Cevat Dursunoğlu Şerafettin Konuray Adnan Şenyurt	İSPARTA Ali İhsan Balm İSTANBUL İbrahim Abak Ziya Altınöğlu Nurettin Bulak Ratip Tahir Burak Tahsin Demiray Coşkun Kırca Şahabettin Orhon Naci Öktem Vahyi Özarar İlhami Sancar Selim Sarper

İsmail Hakki Tekinel
Hüsamettin Tiyânşan
Sabri Vardarlı
Zeki Zeren

İZMİR

Osman Sabri Adal
Şükrü Akkan
Mehmet Ali Aytas
Şeref Bakşık
İhsan Gürsan
Saim Kaygan
Kadri Özek
Lâbit Yurdoğlu

KARS

Necmettin Akan
Lâtif Aküzüm
Hasan Erdoğan
Kemal Güven
Kemal Kaya
Kemal Okyay
Bahtiyar Vural
Rıza Yalçın

KASTAMONU

İhsan Şeref Dura
Sabri Keskin
Osman Zeki Oktay

KAYSERİ

Abdülhalim Aras
Turhan Feyzioğlu
Hüsamettin Gümüspala
Bahri Yazır
Mehmet Yüceler

KIRKLARELİ

Mehmet Alâeddin Eriş
Fikret Filiz

KIRŞEHİR

Ahmet Bilgin

KOCAELİ

Hâldan Kısayol

KONYA

Ahmet Gürkan
İhsan Kabadayı
Kadirecan Kafılı
Abdüssamet Kuzucu
Rüştü Özal
Fakih Özfakih
Fakih Özlen
Faruk Sükan

KÜTAHYA

Ahmet Bozbay
Mehmet Kesen

MALATYA

H. Avni Akşit
Mehmet Delikaya

MANİSA

Neriman Ağaoğlu
Süleyman Çağlar
Şevket Raşit Hatipoğlu
Yakup Kadri Karaos-
manoğlu
Nusret Köklü
Hilmi Okçu
Yakup Yakut
Nahit Yenişehirlioğlu

MARAŞ

Kemal Bağcıoğlu
Enver Kaplan

MARDİN

Esat Kemal Aybar
Şevki Aysan
Seyfi Güneştan

MUĞLA

Adnan Akarca
Hilmi Baydur
Cevdet Oskay

MUŞ

Sami Öztürk

NEVŞEHİR

Ali Baran Numanoğlu

NİĞDE

Haydar Özalp
Ruhi Soyer

ORDU

Refet Aksoy
Ferda Güley
Orhan Naim Hazinedar
Arif Hikmet Onat

RİZE

Erol Yılmaz Akçal
Cevat Yalçın

SAKARYA

Nuri Bayar
Yusuf Ulusoy

SAMSUN

Mehmet Başaran
Nurettin Ceritoğlu
Fevzi Ceylân

Fevzi Geveci

Hâmit Kiper
Hüseyn Özalp

SİRT

Hayrettin Özgen

SINOP

Mustafa Kaptan
Haşim Tarı

SIVAS

Reşat Turhan

TOKAT

Sabahattin Baybura

TRABZON

Ali Şakir Ağanoğlu

Ali Rıza Uzuner

TUNCELİ

Fethi Ülkü

URFA

Atalay Akan
Kemal Badıllı

UŞAK

Ali Rıza Akbıykoğlu
İbrahim Bulanalp

YOZGAT

İsmet Kapısız
Turgut Nizamoğlu
Veli Uyar

ZONGULDAK

Kenan Esengin
Ramiz Karakaşoğlu
Sadık Tekin Müftüoğlu
Mehmet Ali Pestilci
Yusuf Ziya Yücebilgin

[Reddedenler]

ADANA

Kemal Sarıbrahimoğlu

KAYSERİ

Mehmet Göker
Mehmet Sağlam

[Çekinseler]

ARTVIN

Saffet Eminağaoğlu

İÇEL

İhsan Önal

İZMİR

Arif Ertunga

KONYA

Ömer Kart

URFA

Osman Ağan

[Oya katılmıyanlar]

ADANA

Hasan Aksay

Ali Bozdoğanoğlu
Mehmet Geçioğlu

Kasım Gülek
İbrahim Tekin

Ahmet Topaloğlu (B.)

ADİYAMAN

Mahmut Deniz
Mehmet Özbay
AFYON KARAHİSAR
Halûk Nur Bâki
Mehmet Turgut (B.)
Asım Yılmaz
Şükrü Yüzbaşıoğlu
AGRI
Kerem Özcan
Rıza Polat

AMASYA

İsmail Sarıgöz
ANKARA

Burhan Apaydın
Hüseyin Ataman (B.)
Raif Aybar
Nihat Berkkan
Osman Bölükbaşı
Fuat Börekçi
Mustafa Kemal Erko-
van
İbrahim Sıtkı Hatip-
oğlu
İhsan Köknel
Mehdi Mihçioğlu
Ferhat Nuri Yıldırım
Abdullah Kemal Yörük
ANTALYA

Etem Ağva
Hasan Fehmi Boztepe
ARTVİN

Nihat Ata
AYDIN

Orhan Apaydın
Mustafa Şükrü Koç
Nedim Müren

BALIKESİR

Mithat Şükrü Çavdar-
oğlu
Gökhan Evliyaoğlu
Ahmet İhsan Kırımlı

BİLECİK

Orhan Tuğrul

BİNGÖL

M. Sıddık Aydar
Halit Rıza Ünal
BITLİS
Nafiz Giray

BOLU

Fuat Ümit
BURDUR

Mehmet Özbey
Nadir Yavuzkan
BURSA

Edip Rüştü Akyürek
Ekrem Paksoy
Cevdet Perin
Mustafa Tayyar

ÇANAKKALE

Burhan Arat
Şefik İnan

ÇANKIRI

Nurettin Ok (Bşk. V.)
ÇORUM

Nuri Ahıskaloğlu
Muzaffer DüNDAR
Abdurrahman Güler
İhsan Tombuş

DENİZLİ

Sinan Bosna
İsmail Ertan

Hüdaî Oral
Âtîf Şohoğlu

DIYARBAKIR

Şenmus Arslan
Yusuf Azizoğlu (İ.)
Hilmi Gündoğan
Recai İskenderoğlu (B.)

EDİRNE

Süleyman Bilgen (İ. Ü.)
Fahir Giritlioğlu

ELAZIĞ

Nurettin Ardıçoğlu
Hürrem Müftügil
Kemal Satır

ERZİNCAN

Zeynel Gündoğdu
Naci Yıldırım

ERZURUM

Ertuğrul Akça
Turhan Bilgin
Gıyasettin Karaca
Tahsin Telli

ESKİŞEHİR

İbrahim Cemalılar
Ertuğrul Gazi Sakarya
Seyfi Öztrak (B.)
Celâlettin Uzer

GAZİANTEP

Muzaffer Canbolat
Ali İhsan Göğüş
Hüseyin İnceoğlu
Mithat San (B.)
Süleyman Ünlü

GİRESUN

Mustafa Kemal Çilesiz
Nizamettin Erkmén
Naim Tirali

GÜMÜŞANE

Halis Bayramoğlu
Neemeddin Küçükér
Sabahattin Savacı

HATAY

Abdul Cilli
Şekip İnal (B.)
Sâki Zorlu

İÇEL

Mazhar Arıkan
Mehmet Ali Arslan
Burhan Bozdoğan (İ.)

İSPARTA

Lokman Başaran
Sadettin Bilgiç

İSTANBUL

Cihad Baban
Suphi Baykam
Ferruh Bozbeyli
(Bşk. V.)
Ömer Zekâî Dorman
(B.)

Saadet Evren
Orhan Eyüboğlu
Fahrettin Kerim Gökay
Muhiddin Güven
Hilmi Oben
Ahmet Oğuz
Oğuz Oran
Reşit Ülker
Abdurrahman Yazgan
Mâlik Yolaç (İ.)

İZMİR

Muzaffer Döşemeci
Ali Naili Erdem (B.)
Ziya Hanhan
Nihad Kürşad
Necip Mirkelâmoğlu
Şinasi Osma
Mustafa Uyar

KARS

Sırrı Öktem
KASTAMONU

Avni Doğan
Fethi Doğançay
Ali Özdikmenli
İsmail Hakkı Yılanlıoğlu

KAYSERİ

Vedat Âli Özkan

KIRKLARELİ

Abdurrahman Altuğ
Hasan Tahsin Uzun

KIRŞEHİR

Memduh Erdemir
Halil Özmen

KOCAELİ

Şahabettin Bilgisu
Nihat Erim
Süreyya Sofuoğlu

KONYA

Kemal Ataman
Selçuk Aytan
İrfan Baran (B.)
Mekki Keskin (Bşk. V.)
Vefa Tanır
Cahit Yılmaz
Sait Sma Yücesoy

KÜTAHYA

Ali Erbek
Rauf Kıray
Sezai Sarpaşar
Sadrettin Tosbi (İ.)

MALATYA

Nurettin Akyurt
Ahmet Fırat
İsmet İnönü
Halit Ziya Özkan

MANİSA

Muammer Ertén
Hürrem Kubat

MARAŞ

Kemalî Bayazıt
Hasan Fehmi Evliya
Ali Hüdayioğlu
Adnan Karaküçük

MARDİN

Mehmet Ali Arıkan
Vahap Dizdaroğlu
Talât Oğuz

MUGLA
Turan Şahin
İlhan Tekinalp
MUŞ
Sait Mutlu
NEVŞEHİR
Halit Fikret Aka
Ramazan Demirsoy
NİĞDE
Mehmet Altınsoy (B.)
Asım Eren
Oğuzdemir Tüzün
ORDU
Yusuf İzzettin Ağaoğlu
Ata Bodur
Şadi Pehlivanoglu
Ata Topaloğlu
RİZE
Arif Hikmet Güner
Fuad Sirmen (Başkan)
SAKARYA
Burhan Akdağ
Ekrem Alican

Muslihittin Gürer
İlhami Tezkan
SAMSUN
Ali Fuat Alişan
Bahri Cömert
Kâmran Evliyaoğlu
İlyas Kılıç (İ.)
Osman Şahinoğlu
SİRT
Cevdet Aydın
Süreyya Öner
Adil Yasa
SİNOP
Mahmut Alicanoğlu
Cemil Karahan
SİVAS
Adil Altay
Rahmi Çeltekli
İbrahim Göker
Rahmi Günay
Sebati Hastaoğlu
Ahmet Kangal (İ.)
Cevad Odyakmaz

Güner Sarısözen
Tahsin Türkay
Mahmut Vural
TEKİRDAĞ
Turhan Kut
Fethi Mahramlı
Hayri Mumeuoğlu
Orhan Öztrak
TOKAT
H. Ali Dizman
Mehmet Kozava (İ.)
Zeyyat Kocamemi
Reşit Önder
Bekir Seyhoğlu (İ.)
Ali Rıza Ulusoy
TRABZON
Ekrem Dikmen
Selâhattin Güven
Nazmi Ökten
Ahmet Şener
Kâmuran Ural
Zeki Yağmurdereli

TUNCELİ
Vahap Kırşoğlu
URFA
Kadri Eroğan
Bekir Sami Karahanlı
Sabri Kılıç
Celâl Öncel
UŞAK
Ahmet Tahtakılıç
VAN
İhsan Bedirhanoglu
Muslih Görentaş (İ. Ü.)
Şükür Köserreisoglu
YOZGAT
İsmail Hakkı Akdoğan
(B.)
Mustafa Kepir
Celâl Sungur /
ZONGULDAK
Ahmet Fuat Ak
Feyzi Fırat

[Açık üyelikler]

Aydın	1	Kocaeli	1
Erzurum	1	Manisa	1
Hatay	1	Muş	1
İsparta	1	Trabzon	1
İstanbul	1	Zonguldak	2
İzmir	2	Yekûn	13

Millet Meclisi

GÜNDEMİ

136. BİRLEŞİM

29 . 6 . 1965 Salı

Saat : 10.00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Giresun Milletvekili İ. Etem Kılıçoğlu'nun, İstanbul Emniyet teşkilâtında kaçakçılık, hırsızlık, uyuşturucu madde, beyaz kadın ticareti ve bunlarla ilgili konularda inceleme yapmak üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince kurulması kabul edilen Meclis Araştırma Komisyonuna üye seçimi (10/19)

2. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Devlet Radyosunun TRT Kanunu hükümlerini ihlâl edici tarafsız radyo olmaktan çıkıcı partizan bir davranış içerisinde bulunduğu iddia ve isnatlarının gerçek olup olmadığı hususunu incelemek üzere Anayasanın 88 nci maddesi gereğince bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi (10/20)

3. — Çorum Milletvekili İhsan Tombuş'un, petrol konusu ile ilgili tartışmaların vuzuha kavuşması için, Anayasanın, 88 nci maddesi gereğince bir Meclis Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi (10/21)

4. — Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve Gümüşane Milletvekili Nureddin Özdemir'in memleketimiz petrol sanayiinin istih-salden tüketime kadar bugünkü durumu, bu sanayiın gelişme ve genişlemesi için birtakım kanunî tedbirlere zaruret olup olmadığı hususunda Anayasanın 88 nci maddesine göre bir Araştırma Komisyonu kurulmasına dair önergesi. (10/22)

5. — İstanbul Milletvekili Sabri Vardarlı ve 2 arkadaşının Türkiye'nin petrol mevzuundaki durumunu ve politikasını açıklığa kavuşturmak üzere, Anayasanın 88 nci maddesi gereğince bir genel görüşme açılmasına dair önergesi. (8/14)

6. — Uşak Milletvekili Ahmet Tahtakılıç'ın Türkiye'nin petrol meselesi hakkında, Ana-

yasanın 88 nci maddesi gereğince bir genel görüşme açılmasına dair önergesi. (8/15)

7. — İzmir Milletvekili Arif Ertunga hakkında Başkanlık Divanı kararı.

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

× 1. — Belediyelerin ve belediyelere bağlı müessese ve işletmelerin bir kısım borçlarının Hazinece terkin ve tahkimi hakkında kanun tasarısı (1/490) (S. Sayısı : 935)

II

SORULAR, GENSORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTIRILAN İŞLER

1. — Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Sayıştay Kanunu teklifi ve Geçici Komisyon raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâası (2/532) (S. Sayısı : 706 ve 706 ya 1 nci ek) [Dağıtma tarihi : 7 . 5 . 1964; 12 . 5 . 1965]

× 2. — 6802 sayılı Gider vergileri Kanununda bazı değişiklikler yapılmasına ve akar yakıtlardan alınan Hazine hissesinin kaldırılmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/791) (S. Sayısı : 954) [Dağıtma tarihi : 14 . 5 . 1965]

3. — Askerî Memnu Mintakalar Kanununun birinci maddesinin (A) fıkrasının değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma Komisyonu raporu (1/473) (S. Sayısı : 364) [Dağıtma tarihi : 19 . 7 . 1963]

4. — Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun 2 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/458) (S. Sayısı : 265) [Dağıtma tarihi : 19 . 6 . 1963]

5. — Nöbetçi memurluğu kurulması ve olağanüstü hal tatbikatlarında mesainin 24 saat devamını sağlayan kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/648) (S. Sayısı : 615) [Dağıtma tarihi : 26 . 2 . 1964]

6. — Sivil Savunma Kanununa iki ek madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma ve İçişleri komisyonları raporları (1/517) (S. Sayısı : 614) [Dağıtma tarihi : 25 . 2 . 1964]

7. — 5539 sayılı Karayolları Genel Müdürlüğü kuruluş ve görevleri hakkındaki Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Bayındırlık ve Plân komisyonları raporları (1/640) (S. Sayısı : 711) [Dağıtma tarihi : 13 . 5 . 1964]

8. — Türk Eğitim Derneğinin Türkiye Emlâk Kredi Bankasına olan borçlarının tasfiyesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/817) (S. Sayısı : 951) [Dağıtma tarihi : 14 . 5 . 1965]

9. — Adli Tıp Müessesesi Kanununun bâzı maddelerinde değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım, Adalet ve Plân komisyonları raporları (1/577) (S. Sayısı : 738) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

10. — Cumhuriyet Senatosu İstanbul Üyesi Mebrure Aksoley'in, 5434 sayılı T. C. Emekli Sandığı Kanununun 93 ncü maddesinin (B) bendinin sonuna bir fıkra eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/757) (S. Sayısı : 972) [Dağıtma tarihi : 19 . 5 . 1965]

11. — Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisi İdare Âmirlerinin, Türkiye Büyük Millet Meclisi memurlarının teşkilâtına dair olan 5509 sayılı Kanuna ek 6341 sayılı Kanunun 1 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Plân Komisyonu raporu (2/766) (S. Sayısı : 802) [Dağıtma tarihi : 26 . 1 . 1965]

12. — 5434 sayılı Emekli Sandığı Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler ile bâzı fıkralar eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonlarından 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/798) (S. Sayısı : 974) [Dağıtma tarihi : 21 . 5 . 1965]

13. — Ulaştırma Bakanlığının barışta düzenlediği veya denetlediği ulaştırma ve haberleşme işlerinin olağanüstü hallerde ve seferde ne suretle yürütüleceğine dair kanun tasarısı ve Millî Savunma, Ulaştırma ve Plân komisyonları raporları (1/702) (S. Sayısı : 944) [Dağıtma tarihi : 4 . 5 . 1965]

14. — Umumi hayata müessir âfetler dolayısıyla alınacak tedbirlerle yapılacak yardımlara dair Kanununun bâzı maddelerinin değiştirilmesi ve bu kanuna bâzı maddeler eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve İmar ve İskân, İçişleri ve Plân komisyonlarından 5 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (1/706) (S. Sayısı : 865) [Dağıtma tarihi : 23 . 2 . 1965]

15. — Çanakkale Milletvekili Şefik İnan ile Çorum Milletvekili Hilmi İncesulu'nun, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten önce 11 Ağustos 1325 (1909) tarihli Askerî Tekaüt ve İstifa Kanunu ile Memurini Mülkiye Tekaüt Kanunu ve tadilatı ile, 11 Haziran 1930 tarihli ve 1683 sayılı Askerî ve Mülki Tekaüt Kanunu ve tadilatı gereğince kendilerine emekli, âdi mâlûl, vazife mâlûlü, dul ve yetim maaşı bağlanmış olanların aldıkları aylıklarının ayarlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/599) (S. Sayısı : 938) [Dağıtma tarihi : 10 . 4 . 1965]

× 16. — İstanbul Milletvekili Coşkun Kırca ve 6 arkadaşının, gecekonduların düzenlenmesi hakkında, Konya Milletvekili İhsan Kabadayı ile Ankara Milletvekili Ahmet Üstün'ün, Gecekonduların ıslah, tasfiye ve önlenmesi hakkında ve İstanbul Milletvekili Vahyi Özarar ve 3 arkadaşının, 6785 sayılı İmar Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifleri ve Geçici Komisyon raporu (2/605, 2/620, 2/411) (S. Sayısı : 930) [Dağıtma tarihi : 31 . 3 . 1965]

17. — Amasya Milletvekili Nevzat Şener ve iki arkadaşının, İdareî Umumiyeî Vilâyat Kanununun 7021 sayılı Kanunla muaddel 140 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine dair, Çankırı Milletvekili Kâzım Arar'ın, İdareî Umumiyeî Vilâyat Kanununun 5048 sayılı Kanunla muaddel 116 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında, Çankırı Milletvekili Kâzım Arar'ın, İdareî Umumiyeî Vilâyat Kanununun 7021 sayılı Kanunla muaddel 140 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkında ve Muş Milletvekili Sait Mutlu'nun, İdareî Umumiyeî Vilâyat Kanununun 5048 sayılı Kanunla muaddel 116 ncı maddesinin değiştirilmesi hakkındaki 7396 sayılı Kanunla aynı kanunun değiştirilmesi hakkında kanun tek-

lifleri ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/700, 2/664, 2/665, 2/680) (S. Sayısı : 973) [Dağıtma tarihi : 20 . 5 . 1965]

18. — Ordu Milletvekili Ferda Güley ve Edirne Milletvekili Nazmi Özoğul'un, 657 sayılı Harita Müdürü Umumiyesi Kanununun 8 ncü maddesinin değiştirilmesi ve bu kanuna 3 ncü bir geçici madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Millî Savunma komisyonları raporları (2/515) (S. Sayısı : 740) [Dağıtma tarihi : 15 . 7 . 1964]

× 19. — Adana Milletvekili Kemal Sarıbrahimoğlu ve iki arkadaşının, Ziraat alet ve makinaları ile kimyevi gübre ve ilaçların ithalât ve memlekette satışının munhasıran Türkiye Zirai Donatım Kurumu tarafından yapılmasına ve bu maddelerin Gümrük Vergisi, resim ve harclardan muafiyetine dair kanun teklifi ile Geçici Komisyon raporu (2/731) (S. Sayısı : 784) [Dağıtma tarihi : 26 . 12 . 1964]

20. — Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı Teşkilâtı ve Memurları Kanununun bâzı maddelerini değiştiren 4258 sayılı Kanunun 2 nci maddesi ile 4862 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvelde değişiklik yapılmasına dair kanun tasarısı ve Sağlık ve Sosyal Yardım ve Plân komisyonları raporları (1/856) (S. Sayısı : 984) [Dağıtma tarihi : 2 . 6 . 1965]

21. — Orman Kanununa geçici bir madde eklenmesine dair kanun tasarısı ve Geçici Komisyon raporu ile Anayasa Komisyonunun mütalâa raporu (1/549) (S. Sayısı : 978) [Dağıtma tarihi : 31 . 5 . 1965]

22. — Kocaeli iline bağlı Kaynarca ilçesinin Sakarya iline bağlanması hakkında kanun tasarısı ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (1/457) (S. Sayısı : 365) [Dağıtma tarihi : 16 . 8 . 1963]

23. — Niğde Milletvekili Oğuzdemir Tüzün'ün 2197 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin yürürlükten kaldırılmasına ve Aksaray'ın tekrar il haline getirilmesine dair kanun teklifi ve İçişleri ve Plân komisyonları raporları (2/697) (S. Sayısı : 985) [Dağıtma tarihi : 1 . 6 . 1965]

24. — Aydın Milletvekili İsmet Sezgin ve 29 arkadaşının, Maliye Bakanlığı kuruluş ve

görevleri hakkında 5 . 6 . 1963 tarihli ve 2996 sayılı Kanuna bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/859) (S. Sayısı : 1011) [Dağıtma tarihi : 15 . 6 . 1965]

25. — Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü uçucu personeline verilecek uçuş tazminatı hakkında kanun tasarısı ve Ulaştırma ve Plân komisyonları raporları (1/718) (S. Sayısı : 1004) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

26. — Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 5656 sayılı Kanuna bağlı (1) sayılı cetvel ile tadil ve eklerinin Tarım Bakanlığı kısmında değişiklik yapılması hakkında kanun tasarısı ve Tarım ve Plân komisyonları raporları (1/782) (S. Sayısı : 1001) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

27. — Aydın Milletvekili Hilmi Aydınçer ve 107 arkadaşının, 262 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Savunma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/287) (S. Sayısı : 1010) [Dağıtma tarihi : 15 . 6 . 1965]

28. — İlköğretim ve eğitim Kanununun geçici 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ile Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ve Denizli Milletvekili Remzi Şenel'in, 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununun geçici 2 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/710, 2/708) (S. Sayısı : 1015) [Dağıtma tarihi : 17 . 6 . 1965]

× 29. — Cumhuriyet Senatosu Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir ile Kırklareli Üyesi Ahmet Naci Arı'nın, 3 . 4 . 1926 gün ve 789 sayılı Maarif Teşkilâtına dair olan Kanunun 19 ncu maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/310) (S. Sayısı : 376) [Dağıtma tarihi : 8 . 9 . 1963]

30. — 3611 sayılı Bayındırlık Bakanlığı teşkilât ve vazifelerine dair Kanunun 26 ncü maddesinin kaldırılması ve bu kanuna üç madde eklenmesi hakkında kanun tasarısı ve Plân Komisyonu raporu (1/842) (S. Sayısı : 1022) [Dağıtma tarihi : 18 . 6 . 1965]

31. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Sırrı Uzunhasanoğlu ve Tunceli Üyesi Mehmet Ali Demir'in, 5965 sayılı Kanuna bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Millî Eğitim Komisyonu raporu (2/525) (S. Sayısı : 567) [Dağıtma tarihi : 28 . 1 . 1964]

32. — Cemaloğlu Faik Fikri Sipahioğlu'na vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/644) (S. Sayısı : 719) [Dağıtma tarihi : 23 . 6 . 1964]

33. — Selimbeyzade Ömer Kaptan'ın eşi Servet Beşiktaş'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/616) (S. Sayısı : 768) [Dağıtma tarihi : 7 . 12 . 1964]

34. — Ömeroğlu İbrahim Kalça'ya vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/657) (S. Sayısı : 769) [Dağıtma tarihi : 7 . 12 . 1964]

35. — Tokat Milletvekili Ali Dizman'ın, Mahmutoğlu Veli Bozkaya'ya vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/362) (S. Sayısı : 770) [Dağıtma tarihi : 7 . 12 . 1964]

36. — Mustafaoğlu 1304 doğumlu Ziya Ünüvar'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/713) (S. Sayısı : 864) [Dağıtma tarihi : 19 . 2 . 1965]

37. — Mehmet İhsan Pere'ye vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/728) (S. Sayısı : 884) [Dağıtma tarihi : 24 . 2 . 1965]

38. — Cumhuriyet Senatosu Urfa Üyesi Vasfi Gerger ve iki arkadaşının, 14 Ekim 1338 tarih ve 271 sayılı Kanuna ek kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/412) (S. Sayısı : 886) [Dağıtma tarihi : 24 . 2 . 1965]

39. — Cumhuriyet Senatosu Edirne Üyesi Tahsin Banguoğlu ve 64 arkadaşının, Aşık Veyssel'e vatani hizmet tertibinden aylık bağlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/566) (S. Sayısı : 991) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

40. — Erzurum Milletvekili Gıyasettin Karaca'nın, Erzurumlu Mehmet Kalıpcıoğlu Me-kam Kalıpcıoğlu'na vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/625) (S. Sayısı 992) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

41. — Yozgat Milletvekili Mustafa Kepir ve Niğde Milletvekili Mehmet Altınsoy'un, Tahsinoğlu Nuri Yeniay'ın kızı Munisa Yeniay'a vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/509) (S. Sayısı : 994) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

42. — Yurt dışında vatan için üstün hizmetleri geçmiş bulunan Hasanoğlu Salim Kundak'a vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/699) (S. Sayısı : 996) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

43. — Maraş Milletvekili Enver Kaplan'ın, Mehmetoğlu 1308 doğumlu Murat eşi Arife Kozok'a vatani hizmet tertibinden maaş bağlanması hakkında kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/647) (S. Sayısı : 997) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

44. — 1315 doğumlu Mustafaoğlu Besim Yorulmaz'a vatani hizmet tertibinden maaş bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/682) (S. Sayısı : 998) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

45. — Trabzon Milletvekili Ali Rıza Uzuner ve 31 arkadaşının, Trabzon Çaykara ilçesi Maraşlı (Paçar) köyünden Kaltabanoğlu Ahmet Yılmaz'a 628 sayılı Kanunla vatani hizmet tertibinden bağlanan aylık ücretinin artırılmasına dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/544) (S. Sayısı : 1003) [Dağıtma tarihi : 11 . 6 . 1965]

46. — 1316 doğumlu Alioğlu Sezai Şanver'e vatani hizmet tertibinden aylık bağlanmasına dair kanun tasarısı ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (1/824) (S. Sayısı : 1007) [Dağıtma tarihi : 12 . 6 . 1965]

× 47. — Balıkesir Milletvekili Ahmet Aydın Bolak ve 27 arkadaşının, yeniden kurulacak vakıflara ait kanun teklifi ve Adalet, İçişleri ve Plân komisyonlarından 3 er üyeden kurulu Geçici Komisyon raporu (2/734) (S. Sayısı : 918) [Dağıtma tarihi : 17 . 3 . 1965]

48. — Maraş Milletvekili Kemalî Bayazıt ve 3 arkadaşının, TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğüne bağlı sağlık teşkilâtında çalışan tabip, diş tabibi ve eczacıların 472 ve 224 sayılı kanunların imkânlarından faydalanmalarına dair kanun teklifi ve Geçici Komisyon raporu (2/866) (S. Sayısı : 1027) [Dağıtma tarihi: 22.6.1965]

49. — Köy enstitüleri ile ilköğretmen okullarının birleştirilmesi hakkındaki Kanunun 5 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun tasarısı ve Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (1/717) (S. Sayısı : 1017) [Dağıtma tarihi : 17 . 6 . 1965]

50. — Zonguldak Milletvekili Kenan Esengin'in, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa muvakkat bir madde eklenmesine dair kanun teklifi ve Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/477) (S. Sayısı : 385) [Dağıtma tarihi : 9 . 9 . 1963]

51. — Bolu Milletvekili Fuat Ümit ve 4 arkadaşı ile Artvin Milletvekili Saffet Eminağaoğlu ve Yozgat Milletvekili Celâl Sungur'un, Devlet hizmetlerinde iken lise veya lise muadili meslekî bir okuldan sonra bir yüksek okul veya fakülteden mezun olanlar ile yine memuriyetleri sırasında akademik derece alanlara yahut ikinci bir yüksek tahsili ikmal edenlere

bir derece kıdem verilmesi hakkındaki kanun teklifleri ve Amasya milletvekilleri Nevzat Şener ve İsmail Sarıgöz'ün, memurların tahsil müessesesinde talebe olmayacaklarına dair 4007 sayılı Kanun ile bu kanunun birinci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki 4214 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılmasına dair 183 sayılı Kanuna ek kanun teklifi ile Bolu Milletvekili Kâmil İnal'ın, 3656 ve 3659 sayılı kanunların şümülü dâhilinde vazife görmekte iken müktesep barem derecesini değiştirecek bir üst tahsil yapanların terfi ve kıdemleri hakkındaki kanun teklifi ve Maliye, Millî Eğitim ve Plân komisyonları raporları (2/91, 2/93, 2/104, 2/464) (S. Sayısı : 451) [Dağıtma tarihi : 20.9.1963]

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞÜLMESİ YAPILACAK İŞLER

Dönem : 1
Toplantı : 4

MİLLET MECLİSİ S. Sayısı : 1023

Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü ve 10 arkadaşının, Emekli sandıkları ile mâlûliyet, ihtiyarlık ve ölüm sigortaları kanunlarına tâbi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi ve Ulaştırma, Çalışma, Maliye ve Plân komisyonları raporları (2/786)

6 . 1 . 1965

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

DD. işçileri ile ilgili kanun teklifimiz gerekçesiyle birlikte ilişikte takdim edilmiştir. Gereğini saygularımızla arz ederiz.

Aydın Senatörü <i>O. S. Sarıgöllü</i>	İsparta Milletvekili <i>S. Bilgiç</i>	Balıkesir Senatörü <i>M. Güler</i>	Yozgat Senatör <i>İ. Yeşilyurt</i>
Balıkesir Senatörü <i>H. A. Türker</i>	Kütahya Senatörü <i>E. Erdiñç</i>	Burdur Senatörü <i>F. Kınaytürk</i>	Antalya Senatörü <i>A. Tekin</i>
	Denizli Senatörü <i>M. E. Durul</i>	Zonguldak Senatörü <i>T. Baltan</i>	Urfa Milletvekili <i>K. Eroğan</i>

G E R E K Ç E

Mâlûm bulunduğu üzere memleketimizde gerek Devlet sektöründe ve gerekse özel sektörün çeşitli işlerinde çalışanların sosyal hakları, kurum, sigorta ve emekli sandıklarında ayrı ayrı kollardan karşılandığından, bir zaruret veya meslek icabı bu kollardan birinden ayrılanların iktisabedilmiş sosyal haklarının yeni iktisabettikleri kurum ve emekli sandıklarında gelecek sosyal hakları ile birleştirilmesi 5 . 1 . 1961 tarih ve 228 sayılı Kanunla temin edilmiş bulunmaktadır.

Memur, işçi gibi geniş bir vatandaş küntlesini sümüüne alan ve mühtesen emeklilik hizmetlerinin muhafazası ile emeklilik halinde birleştirilmesini sağlıvan bu kanunla sosyal mevzuda ileri bir hamle yapılmış olmasına rağmen; birleşik hizmete göre bağlanacak emekli aylıklarının sureti hesabı hakkındaki 6 ncı maddenin koyduğu esasların kanunun ruh ve maksadına aykırı bulunduğu da bir gerçektir.

Bugüne kadar yürürlüğe konmuş olan ve emeklilik hakkı tesis eden kanunlarda; emekli aylıklarının vazifeden avrılma tarihindeki keseneğe esas olan ücret veya aylık üzerinden hesabeğileceği esas kabul edilmiş olduğu halde, bu aylıkların ayrı ayrı sendikalarca ve muhtelif ücret veya aylık üzerinden hesabeğileceği esasını vaz'eden anılan 6 ncı maddenin, bu suretle anahükümleri de zedelemiş bulunduğuna şüphe yoktur.

3,5 yıldan beri bu esaslar dairesinde yürütölen tatbikat neticesine göre, hizmet ve dereceleri aynı olduğu halde 228 sayılı Kanun hükümlerine tabi olanlarla olmıyanlar arasında bağlanan emekli aylığı bakımından % 10 - 40 oranında bir fark meydana geldiği esefle müşahede edilmektedir.

Eski ve yeni emekliler arasındaki farkın kökünden gidebilmesi için Hükümetçe çalışmalara başlandığı bu sıralarda 228 sayılı Kanun tatbikatı ile bunlara yenilerinin eklenmesi düşünölemez.

Bu sebeple birleşik hizmetlere göre bağlanacak emekli aylıkları hesabının, alâkalının son defa tabi bulunduğu sandıkta iktisabolan ve tahsise esas teşkil eden aylık üzerinden yapılmasını ve muadeleti teminen 6 ncı maddeye yeni bir fıkra eklenmiş ve daha önce 228 sayılı Kanun tatbikatından mağdur olanların durumlarının ıslahı için de geçici 3 ncü madde teklif edilmiştir.

Ulaştırma Komisyonunun raporu

19 . 3 . 1965

Millet Meclisi

Ulaştırma Komisyonu

Esas No. : 2/786

Karar No. : 12

Yüksek Başkanlığa

8 . 1 . 1965 tarihinde Yüksek Başkanlığımızca Komisyonumuza havale buyurulan «Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü ve 10 arkadaşının, Emekli sandıkları ile mâlûliyet, ihtiyarlık ve ölüm sigortaları kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine dair» kanun teklifi, alâkalı Bakanlıkların Sosyal Sigortalar Kurumunun, Emekli Sandığı temsilcisinin, Devlet Demiryolları Emekli Sandığı temsilcisinin iştirakiyle görüşüldü :

Kanunun tümü hakkında Bakanlıkların mütalâası alındı, Maliye Bakanlığı temsilcisi istisnai kanunların çıkmasından fayda mütalâa etmediğini, personel kanunu, sosyal sigortalar kanunu gibi meselenin toptan halline taraftar olduğunu belirtti.

Çalışma Bakanlığı Sosyal Sigortalar Kurumu kanun teklifinin gerekçesine iştirak etmediğini ancak büyük bir tatbikat aksaklığının önleneyeğine inandığından teklifin maddelerine iştirak edildiğini belirtti;

Ulaştırma Komisyonumuz bilhassa TCDD Umum Müdürlüğü müessesesinde aynı süre ile hizmet etmiş memur ve kısmen işçi olarak çalışmış bilâhara memur statüsüne geçmiş olanların emeklilik durumlarındaki büyük adaletsizliği göz önüne alarak kanun çıkmasında ittifakla fayda mütalâa edilmiş ve tümü kabul edilerek teklifin maddelerinin müzakeresine geçildi;

Başlıktaki bir fıkra kelimesinden sonra «ve bir geçici madde» ilâvesiyle değiştirilmiş;

Birinci maddenin müzakeresi sonunda kurum tâbirinden 228 sayılı Kanunun 2 ncı maddesine göre İşçi Sigortaları Kurumu anlaşıldığından Kurum kelimesi «Müessese» olarak değiştirilmiş;

Madde başlığına vuzuh vermek için «228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.» Tâbirinin ilâvesiyle madde kabul edilmiştir. Yine birinci maddenin son cümlesindeki «sandıklarda» tâbiri «Sandıkta» olarak değiştirilmiştir.

Madde bu değişikliklerle kabul edilerek geçici maddeye geçildi; 228 sayılı Kanunda geçici 2 maddede mevcud olduğundan geçici madde 3 olarak değiştirildi;

5 . 1 . 1961 tarihinde yürürlüğe giren 228 sayılı Kanunun neşrinden bugüne kadar bu kanundan istifade edecek kimselerin geçmiş 4 senelik haklarını ödemek müesseseye toplu bir ödeme külfeti yükliyeceğinden maddenin son satırına «hükümlerinden» sonra «yürürlük tarihinden itibaren faydalanırlar» ibaresi eklenmiştir. Yapılan bu değişiklikle madde kabul edilerek ikinci maddeye geçilmiştir.

Emekli aylıklarında ödeme bahis konusu olmadığından kanunun yürürlük tarihi, «neşir tarihini takibeden aybaşından itibaren» olarak değiştirilmiştir.

3 ncü madde aynen kabul edilerek yapılan bu değişikliklerle teklif Komisyonumuzca oybirliğiyle kabul edilmiştir.

İşin ehemmiyetine binaen öncelik ve ivedilikle görüşülmesi temennisiyle, havalesine uyularak Çalışma Komisyonuna tevdi buyurulmak üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Ulaştırma Komisyonu

Başkanı Yardımcısı

Sözcü	Kâtip	Gümüşane	İstanbul
İstanbul	Bitlis	H. Bayramoğlu	O. Eyüboğlu
H. Tıyanşan	M. Okumuş	İmzada bulunamadı	
Kayseri	Konya	Kars	Tekirdağ
H. Gümüşpala	S. Aytan	R. Yalçın	F. Mahramlı

Çalışma Komisyonunun raporu

Millet Meclisi
Çalışma Komisyonu
Esas No. 2/768
Karar No. 7

22 . 5 . 1965

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Sa'im Sarıgöllü ve 10 arkadaşının Emekli Sandıkları ile Mâlûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları Kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi, Ulaştırma Bakanlığı ve Sosyal Sigortalar Kurumu Genel Müdürlüğü temsilcilerinin de iştirakleri ile Komisyonumuzda görüşüldü.

Yapılan müzakereler neticesinde Ulaştırma Komisyonunca hazırlanan metnin Komisyonumuzca da aynen kabulüne karar verilmiştir.

Havalesi gereğince Maliye Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Bu Teklif Sözcüsü	Kâtip	Urfa
Adana	Zonguldak	Zonguldak	C. Öncel
İ. Tekin	S. T. Müftüoğlu	M. A. Pestilci	İmzada bulunamadı

Zonguldak
R. Karakaşoğlu

Maliye Komisyonunun raporu

Millet Meclisi
Maliye Komisyonu
Esas No. 2/786
Karar No. 68

15 . 6 . 1965

Yüksek Başkanlığa

Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Sa'im Sarıgöllü ve 10 arkadaşının Emekli Sandıkları ile Mâlûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm sigortaları kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi, ilgili Bakanlık temsilcilerinin iştirakiyle Komisyonumuzda görüşüldü:

M. Meclisi ((S. Sayısı : 1023))

Çalışanlar arasında sosyal güvenlik bakımından eşitliği sağlamak maksadıyla hazırlanmış olan, çalışanların kendi hatalarından neşet etmeyip, statülerin doğurduğu mağduriyetleri önlemeyi hedef tutan teklif Komisyonumuzca yerinde bulunarak, maddelerin müzakeresine geçilmiş, Ulaştırma ve Çalışma Komisyonları raporları nazara alınarak maksadı temin etmek için geçici 3 ncu madde, madde metnindeki (228 sayılı Kanun esasları dairesinde) ibaresi çıkarılarak, 2 nci madde ise değiştirilerek 3 ncu madde haline getirilerek, 3 ncu madde de 4 ncu madde olarak benimsenmek suretiyle Ulaştırma Komisyonu raporu kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Plân Komisyonuna tevdi edilmek üzere Yüksek Başkanlığa arz olunur.

Maliye Komisyonu Başkanı
ve bu rapor Sözcüsü

Edirne
I. Ertem

Ağrı
N. Güngör
İmzada bulunamadı

Sivas
B. Çeltekli

Amasya
M. K. Karan
İmzada bulunamadı

Gaziantep
S. Ünlü

Manisa
Y. Yakut
İmzada bulunamadı

Ordu
O. N. Hazinedar

Bursa
H. Akalm

Bütçe Plân Komisyonunun raporu

Millet Meclisi

Bütçe Plân. Komisyonu

Esas No. : 2/786

Karar No. : 87

17 . 6 . 1965

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Komisyonumuza havale edilmiş bulunan, Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü ve 10 arkadaşının, Emekli sandıkları ile mâlûliyet, ihtiyarlık ve ölüm sigortaları kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1965 tarihli 228 sayılı Kanunun 6 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifini ilgili Hükümet temsilcilerinin de iştirakiyle incelendi ve görüşüldü.

Kanun teklifinde; Devlet sektöründe ve özel sektörde geçen hizmetlerin birleştirilerek bir statü içinde emekliliğe sayılarak hesapedilmesini mümkün kılan 228 sayılı Kanunun ruhuna uygun düşmeyen 6 nci maddesinin takviyesi derpiş olunmaktadır.

Nitekim ana prensip emekli aylıklarının vazifeden ayrılma tarihindeki kenesoğe esas olan ücret veya aylık üzerinden hesapedilmesi olduğu halde mezkûr 6 nci maddede esas olarak aylıkların ayrı ayrı sandıklarla ve muhtelif ücret veya aylık üzerinden hesapedileceği kabul edilmiştir. 3,5 yıldır 228 sayılı Kanunun tatbikatında % 10 - 40 oranında fark gösteren eşitsizliklerin olduğu anlaşılmaktadır.

Bu eşitsizliğin telâfisine mâtuf kanun teklifi yerinde görülerek, gerek kanun tekniğine daha uygun olması gerekse gayeyi daha vazih temin etmesi bakımından Maliye Komisyonunun değişikliği müzakereye esas alınmıştır. Yürütme maddesi teamüle uygun şekilde komisyonumuzca değiştirilmiş diğer maddeler Maliye Komisyonunun değiştirdiği şekilde aynen kabul edilmiştir.

Öncelik ve ivedilikle görüşülmek ve Genel Kurulun tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan
Aydın
I. Sezgin

Sözcü
Sakarya
N. Bayar

Kâtip
Nevşehir
A. B. Numanoğlu

Ankara
M. Ete

M. Meclisi

(S. Sayısı : 1023)

Aydın
O. Apaydın
Erzurum
A. Şenyurt

Balıkesir
A. A. Bolak
İstanbul
M. Güven

Çanakkale
Ş. İnan
Kars
K. Okyay

Diyarbakır
H. Gündoğan
Kayseri
T. Feyzioğlu
İmzada bulunamadı

Konya
H. C. Yılmaz
İmzada bulunamadı

Konya
R. Özal
İmzada bulunamadı

Maraş
E. Kaplan

Mardin
Ş. Aysan

Rize
E. Y. Akçal
İmzada bulunamadı

Cumhuriyet Senatosu Aydın Üyesi Osman Saim Sarıgöllü ve 10 arkadaşının teklifi

Emekli sandıkları ile mülûliyet, ihtiyarlık ve ölüm sigortaları kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli 228 sayılı Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — Ancak; hizmetleri aynı kurumda fâsılasız olarak devam etmekte iken, Memur Statüsüne tabi bir vazifeye geçirilmeleri sebebiyle evvelce tabi buldukları sandıklardan diğer bir sandığa geçenlerin, emekli aylıklarının hesabı; son defa tabi buldukları sandıklarda iktisabolunan ve tahsise esas teşkil eden aylığa göre yapılır.

GEÇİCİ MADDE 1. — 1 nei maddede yazılı durumda iken, bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce 228 sayılı Kanun esasları dairesinde aylık bağlanmış olanlar da, bu kanun hükümlerinden faydalanırlar.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihinden itibaren yürürlüğe girer.

Ulaştırma Komisyonunun değişikliği

Emekli sandıkları ile mülûliyet, ihtiyarlık ve ölüm sigortaları kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanununun 6 ncı maddesine bir fıkra ve geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — 5 . 1 .1961 tarihli ve 228 sayılı Kanununun 6 ncı maddesine aşağıda yazılı fıkra ve aynı kanuna bir geçici madde eklenmiştir.

«Hizmetleri aynı müessesede devam etmekte iken sonradan memur statüsüne tabi bir vazifeye geçirilmeleri sebebiyle, evvelce tabi buldukları sandıklardan diğer bir sandığa geçenlerin, emekli aylıklarının hesabı; son defa tabi buldukları sandıkta iktisabolunan ve tahsise esas teşkil eden aylığa göre yapılır.»

Geçici madde 3. — Birinci maddede yazılı durumda iken, bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce, (228 sayılı Kanun esasları dairesinde) aylık bağlanmış olanlar da, bu kanun hükümlerinden yürürlük tarihinden itibaren faydalanırlar.

MADDE 2. — Bu kanun yayımı tarihini ta-
tikebeden aybaşından itibaren yürürlüğe girer.

**Çalışma Komisyonunun
değiştirisi**

Emekli Sandıkları ile Mâlûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra ve geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Ulaştırma Komisyonunca hazırlanan metnin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Ulaştırma Komisyonunca hazırlanan metnin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

**Maliye Komisyonunun
değiştirisi**

Emekli Sandıkları ile Mâlûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra ve geçici bir madde eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine aşağıda yazılı fıkra eklenmiştir :

«Hizmetleri aynı müessesede devam etmekte iken sonradan memur statüsüne tabi bir vazifeye geçirilmeleri sebebiyle, evvelece tabi buldukları sandıklardan diğer bir sandığa geçenlerin, emekli aylıklarının hesabı; son tabi buldukları sandıkta iktisabolunan ve tahsise esas teşkil eden aylığa göre yapılır.»

MADDE 2. — 5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanuna aşağıdaki 3 neü geçici madde eklenmiştir :

GEÇİCİ MADDE 3. — Birinci maddede yazılı durumda iken, bu kanunun yürürlüğe girmesinden önce, aylık bağlanmış olanlar da, bu kanunun hükümlerinden yürürlük tarihinden itibaren faydalanırlar.

MADDE 3. — Bu kanunun 1 nci maddesi yayın tarihini takibeden aybaşından, geçici maddesi de yayın tarihini takibeden ilk ödeme dönemi başlangıcından itibaren yürürlüğe girer.

**Bütçe Plân Komisyonunun
değiştirisi**

Emekli Sandıkları ile Mâlûliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortaları kanunlarına tabi hizmetlerin birleştirilmesi hakkındaki 5 . 1 . 1961 tarihli ve 228 sayılı Kanunun 6 ncı maddesine bir fıkra ve geçici madde eklenmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Maliye Komisyonunun değiştirisi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Maliye Komisyonunun değiştirisi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Maliye Komisyonunun değiştirisi aynen kabul edilmiştir.

Teklif

Ulaştırma Komiyonunun değiştirisi

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini yürütmeye Bakanlar Kurulu memurdur.

MADDE 3. — Teklifin 3 ncu maddesi aynen kabul edilmiştir.

Çalışma Komisyonunun
değiştirişi

MADDE 3. — Ulaştırma Ko-
misyonunca hazırlanan metnin
3 ncü maddesi aynen kabul edil-
miştir.

Maliye Komisyonunun
değiştirişi

MADDE 4. — Teklifin 3 ncü
maddesi 4 ncü madde olarak
aynen kabul edilmiştir.

Bütçe Plân Komisyonunun
değiştirişi

MADDE 4. — Bu kanun hü-
kümelerini Bakanlar Kurulu yü-
rütür.

